

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ "ไว้"

นายสันต์รัช ธีญวงษ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GRAMMATICALIZATION OF THE WORD /wáj/

Mr. Santhawat Thanyawong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Thai
Department of Thai
Faculty of Arts
Chulalongkorn University
Academic Year 2014
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	กระบวนการกลายเป็นคำไวพจน์ของคำ "ไว้"
โดย	นายสันต์รัช ธีววงษ์
สาขาวิชา	ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร. มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	อาจารย์ ดร. วิภาส โภธิแพทย์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ อัครวิรุฬหการ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. เทพี จรัสจรุงเกียรติ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร. มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(อาจารย์ ดร. วิภาส โภธิแพทย์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. ปราณี กุลละวณิชย์)

สันต์ธวัช ธัญวงศ์ : กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ "ไว้" (GRAMMATICALIZATION OF THE WORD /wáj/) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร. มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์, อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: อ. ดร. วิภาส โปธิแพทย์, 143 หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ (หมวดคำ) และความหมายของคำ "ไว้" และวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ "ไว้" ตั้งแต่สมัยสุโขทัยต่อเนื่องจนถึงสมัยปัจจุบัน

ผลการศึกษาหน้าที่และความหมายของคำ "ไว้" ในแต่ละสมัย พบว่า (1) คำ "ไว้" ทุกสมัยปรากฏหน้าที่คำกริยาซึ่งมีความหมายบอกเนื้อความและหน้าที่คำหลังกริยาแสดง "การคงสภาพผลต่อไป" (2) คำ "ไว้" ตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นต้นมาปรากฏหน้าที่คำหลังกริยาแสดงความหมายทางไวยากรณ์ "การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป" เพิ่มเติม และ (3) คำ "ไว้" ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8) เป็นต้นมาปรากฏหน้าที่คำเชื่อมอนุภาคแสดงความหมายไวยากรณ์ความสัมพันธ์ทางเวลา (อนาคตกาล) โดยภาพรวม คำ "ไว้" มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ 3 หน้าที่ และมีความหมายทั้งสิ้น 4 ความหมาย

ผลการวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ "ไว้" พบว่า คำ "ไว้" มีเส้นทางกลายเป็นคำไวยากรณ์ 3 เส้นทาง ได้แก่ (1) คำกริยา "ไว้" กลายเป็น คำหลังกริยา "ไว้" แสดง "การคงสภาพผลต่อไป" (2) คำหลังกริยา "ไว้" แสดง "การคงสภาพผลต่อไป" กลายเป็น คำหลังกริยา "ไว้" แสดง "การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป" และ (3) คำกริยา "ไว้" กลายเป็น คำเชื่อมอนุภาค "ไว้" แสดงความสัมพันธ์ทางเวลา (อนาคตกาล) แต่ละเส้นทางประกอบด้วยขั้นตอนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การปรากฏในบริบทที่ทำให้เกิดความหมายทางไวยากรณ์ (2) กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย (3) กลไกการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ และ (4) การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เส้นทางที่ (1) และ (3) ซึ่งเป็นเส้นทางที่เริ่มต้นจากคำกริยา "ไว้" ผ่านขั้นตอนของกระบวนการตามลำดับดังนี้ (1) การปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียง (2) กลไกและกระบวนการ มี 2 ประเภท ได้แก่ กระบวนการทางความหมาย ซึ่งได้แก่ กระบวนการนามนัยและกระบวนการอุปลักษณ์ กับกลไกทางวากยสัมพันธ์ ซึ่งได้แก่ กลไกการวิเคราะห์ใหม่และกลไกการเทียบแบบ (3) ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์ มี 5 ประการ ได้แก่ (1) การสูญเสียสมบัติของหมวดคำเดิม (2) การทำให้มีความเป็นทั่วไป (3) การคงค่าความหมายเดิม (4) การปรากฏซ้อนกันในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์ และ (5) การเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์

ภาควิชา ภาษาไทย

สาขาวิชา ภาษาไทย

ปีการศึกษา 2557

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาหลัก .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาร่วม .....

5480188222 : MAJOR THAI

KEYWORDS: GRAMMATICALIZATION / POSTVERBAL / CONJUNCTION

SANTHAWAT THANYAWONG: GRAMMATICALIZATION OF THE WORD /wáj/. ADVISOR:
MINGMIT SRIPRASIT, Ph.D., CO-ADVISOR: VIPAS POTHIPATH, Ph.D., 143 pp.

This dissertation aims at studying functions (word classes) and meanings of the word /wáj/ and analyzing grammaticalization of this word in each period from Sukhothai period right up until the present.

The study of functions and meanings in periods reveals that (1) the word /wáj/ in all periods has 2 functions and 2 meanings: /wáj/ as a verb which contains lexical meanings and /wáj/ as a post-verbal morpheme which contains a grammatical meaning ‘perfect of result’, (2) the word /wáj/ as post-verbal morpheme which contains a grammatical meaning ‘perfect of persistent situation’ has been first found in Ayutthaya and existed right up until the present, (3) the word /wáj/ as conjunction which contains a grammatical meaning ‘future tense’ has been first found in reigns of King Rama VIII and existed right up until the present. In conclusion, the word /wáj/ in this study has 3 functions and 4 meanings.

The analysis of grammaticalization of /wáj/ reveals that the word /wáj/ has 3 grammaticalization pathways: (1) from the verb /wáj/ to the post-verbal morpheme /wáj/ ‘perfect of result’ (2) from the post-verbal morpheme /wáj/ ‘perfect of result’ to the post-verbal morpheme /wáj/ ‘perfect of persistent situation’ and (3) from the verb /wáj/ to the conjunction /wáj/ ‘future tense’. Each pathway consists of 4 steps of grammaticalization: (1) presence in bridging context (2) semantic processes (3) syntactic mechanisms and (4) semantic and syntactic changes.

Historically, the pathways (1) and (3) which derive from the same verb /wáj/ have same steps of grammaticalization: (1) their grammatical meanings emerge in serial verb constructions (2) Then, they have undergone the changes through the processes and mechanisms: on semantico-pragmatic change: metonymic process and metaphorical process and on syntactic change: reanalysis and analogy. (3) After changes through mechanisms, the grammaticalized /wáj/ would have 5 characteristics: (1) decategorialization (2) generalization (3) persistence of the old meanings (4) layering, the co-existence of the old and new functions and (5) changes in frequency, the statistical change of the old and new functions.

Department: Thai

Field of Study: Thai

Academic Year: 2014

Student's Signature .....

Advisor's Signature .....

Co-Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ และอาจารย์ ดร.วิภาส โภธิแพทย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความรู้ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ อาจารย์ใส่ใจตรวจทานแก้ไขวิทยานิพนธ์ด้วยความเมตตา และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องเรียน ผู้วิจัยสำนึกพระคุณอาจารย์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์ อาจารย์ ดร.เทพี จรัสจรวงเกียรติ อาจารย์ ดร.พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้ความรู้ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อแก้ไขอันมีประโยชน์อย่างยิ่งจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์ อีกครั้ง เพราะระหว่างศึกษา ผู้วิจัยได้มีโอกาสทำงานผู้ช่วยวิจัยของท่าน จึงได้รับประสบการณ์และคำสั่งสอนอันมีค่ายิ่งจากท่าน

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภัคดีมาสุข อาจารย์ ดร.ธีรนุช โชคสุวนิช และอาจารย์ประไพพรรณ พิงฉิม และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่าน ที่สอนให้ผู้วิจัยรู้จักแนวทางการศึกษาภาษาไทย และภาษาศาสตร์ นอกจากนี้ยังขอกราบขอบพระคุณครูโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาคัดได้ ทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูมณฑา คำนุ่น ครูอัญชลิกร การีย์ภูมิ และครูศรีรัญญา ดิษฐพาน ที่ทำให้ข้าพเจ้ารักการเรียนภาษา จนกระทั่งเลือกศึกษาคณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ ในระดับปริญญาบัณฑิต

ในระหว่างการศึกษา ผู้วิจัยได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณเพื่อน พี่ และน้องทุกคนในภาควิชาภาษาไทยและภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาคัดได้ ที่เคียงข้างและเป็นกำลังใจเสมอ

อีกประการสำคัญ ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวธัญวณิชที่สนับสนุนการศึกษา เป็นที่พึ่งทางใจ และให้ความรักความเข้าใจตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แม่ ป้าทุกคน และพี่น้องทุกคน

คุณูปการได้อันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขออุทิศให้คุณปู่จันต์ ธัญวณิช และคุณย่าอารีย์ ธัญวณิช

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 ข้อมูลใช้ในการวิจัย.....	3
1.5.1 สมัยและประเภทของข้อมูล.....	3
1.5.2 รายชื่อเอกสาร.....	5
1.5.3 เกณฑ์การเก็บข้อมูล.....	9
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
1.8 ศัพท์สำคัญในงานวิจัย.....	10
1.9 สัญลักษณ์ที่ใช้ในงานวิจัย.....	11
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	12
2.1 การจำแนกหมวดคำของคำ <u>ไว้</u>	12
2.1.1 คำบอกเนื้อหาและคำไวยากรณ์.....	12
2.1.2 การจำแนกหมวดคำของคำ <u>ไว้</u>	13

2.1 แนวคิดเรื่องคำหลายความหมาย.....	27
2.2 แนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์.....	28
2.2.1 นิยามของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์.....	28
2.2.2 แนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์.....	28
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยาในภาษาไทย และภาษาที่เกี่ยวข้อง.....	37
2.4 สรุปทบทวนวรรณกรรม.....	60
บทที่ 3 เกณฑ์การจำแนกหมวดคำของคำ ไว้.....	62
3.1 การจำแนกหมวดคำกริยา ไว้.....	63
3.1.1 การจำแนกหมวดคำกริยา ไว้ ด้วยเกณฑ์โครงสร้าง.....	63
3.1.2 การจำแนกคำกริยา ไว้ ด้วยเกณฑ์ความหมาย.....	65
3.2 การจำแนกหมวดคำหลังกริยา ไว้.....	66
3.2.1 เกณฑ์การจำแนกหมวดคำหลังกริยา ไว้.....	67
3.2.2 เกณฑ์การจำแนกความหมายทางไวยากรณ์ของหมวดคำหลังกริยา ไว้.....	67
3.3 จำแนกหมวดคำเชื่อมอนุภาคย์ ไว้.....	68
3.4 สรุปเกณฑ์การจำแนกหมวดคำ.....	69
บทที่ 4 ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ของคำ ไว้ในสมัยต่างๆ.....	70
4.1 คำ ไว้ในสมัยสุโขทัย.....	70
4.1.1 คำกริยา ไว้ในสมัยสุโขทัย.....	70
จากข้อมูล คำกริยา ไว้ในสมัยสุโขทัยมีความหมายทั้งหมด 5 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ” (2) “วาง”/“ตั้ง” (3) “ให้”/“มอบ” (4) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่ หนึ่ง” (5) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วางสำหรับ” วิเคราะห์ลักษณะทางความหมายและ วากยสัมพันธ์ตามลำดับ ดังนี้.....	70
4.1.2 คำหลังกริยา ไว้ในสมัยสุโขทัย.....	75

4.2 คำ ใ้ ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี	77
4.2.1 คำกริยา ใ้ ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี.....	77
4.2.2 คำหลังกริยา ใ้ ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี.....	83
4.3 คำ ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5).....	85
4.3.1 คำกริยา ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5).....	85
4.3.2 คำหลังกริยา ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5).....	90
4.4 คำ ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7).....	92
4.4.1 คำกริยา ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7).....	92
4.4.2 คำหลังกริยา ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7).....	96
4.5 คำ ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน).....	98
4.5.1 คำกริยา ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน)	98
4.5.2 คำหลังกริยา ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน).....	102
4.5.3 คำเชื่อมอนุพากย์ ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน)	103
บทที่ 5 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ใ้	107
5.1 กระบวนการกลายจากคำกริยา ใ้ ไปสู่คำหลังกริยา “การคงสภาพผลต่อไป”	107
5.1.1 ประทับที่เกิดความหมายทางไวยากรณ์ “การคงสภาพผลต่อไป”	107
5.1.2 กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย.....	108
5.1.3 กลไกการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์	110
5.1.4 การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์.....	113
5.2 กระบวนการกลายจากคำหลังกริยา “การคงสภาพผลต่อไป” ไปสู่คำหลังกริยา “การดำเนิน เหตุการณ์ต่อไป”	120
5.2.1 ประทับที่เกิดความหมายทางไวยากรณ์ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”	121
5.2.2 กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย.....	121

5.2.3	กลไกการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์	122
5.2.4	การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์	123
5.3	กระบวนการกลายจากคำกริยา ไว้ ไปสู่คำเชื่อมอนุพากย์ “อนาคตกาล”	125
5.3.1	ปริบทที่เกิดความหมายทางไวยากรณ์ “อนาคตกาล”	125
5.3.2	กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย	126
5.3.3	กลไกการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์	127
5.3.4	การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์	129
5.4	สรุปภาพรวมกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ	131
บทที่ 6	สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	132
6.1	สรุปผลการศึกษา	132
6.2	อภิปรายผลการศึกษา	136
6.3	ข้อเสนอแนะ	138
	รายการอ้างอิง.....	140
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	143

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 วิธีการบอกสัมพันธของคำ ไว้.....	14
ตารางที่ 2 งานวิจัยที่ไม่แสดงวิธีจำแนกแต่ระบุหมวดคำของคำ ไว้.....	18
ตารางที่ 3 พัฒนาการด้านหน้าที่ของคำว่า แล้ว ในสมัยต่างๆ.....	36
ตารางที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา.....	38
ตารางที่ 5 เกณฑ์การจำแนกหมวดคำกริยาและคำบุพบท	41
ตารางที่ 6 การคงเค้าความหมายเดิมของคำกริยาที่กลายเป็นคำบุพบท	42
ตารางที่ 7 การที่ความหมายของคำกริยาจากกลเมื่อนกลายเป็นคำบุพบท	42
ตารางที่ 8 การเกิดความหมายทั่วไป	43
ตารางที่ 9 การขยายความหมายเชิงอุปลักษณะ.....	43
ตารางที่ 10 การบังคับการปรากฏ.....	44
ตารางที่ 11 สรุปหมวดคำและความหมายของคำ ไว้ ในสมัยต่างๆ	106
ตารางที่ 12 ประเภทกริยาที่ปรากฏร่วมกับคำหลังกริยา ไว้ แสดง “การคงสภาพผลต่อไป”	112
ตารางที่ 13 การปรากฏหน้าที่ซ้อนกันระหว่างคำกริยาและคำหลังกริยา.....	118
ตารางที่ 14 ความถี่ระหว่างหมวดคำกริยา ไว้.....	119
ตารางที่ 15 ความถี่ระหว่างหมวดคำกริยา ไว้ และหมวดคำหลังกริยา ไว้.....	120
ตารางที่ 16 ประเภทกริยาที่ปรากฏร่วมกับคำหลังกริยา ไว้ แสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”	122
ตารางที่ 17 ความถี่ระหว่างหมวดคำหลังกริยา “การคงสภาพผลต่อไป”	124
ตารางที่ 18 ความถี่ระหว่างหมวดคำกริยา ไว้.....	130
ตารางที่ 19 ภาพรวมกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไว้ แต่ละเส้นทาง.....	131
ตารางที่ 20 สรุปหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำ ไว้ ในสมัยต่างๆ	133
ตารางที่ 21 ภาพรวมกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไว้ แต่ละเส้นทาง.....	135

ตารางที่ 22 ความถี่ระหว่างหมวดคำกริยา ไว้.....	137
ตารางที่ 23 ความถี่ระหว่างหมวดคำกริยา ไว้ และหมวดคำหลังกริยา ไว้.....	138

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 กลไกการวิเคราะห์ใหม่จากคำนาม back เป็นคำบุพบท back	31
แผนภูมิที่ 2 กลไกการเทียบแบบในพัฒนาการของคำปฏิเสธ pas ในภาษาฝรั่งเศส	32
แผนภูมิที่ 3 การเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์	33
แผนภูมิที่ 4 ระดับความเป็นไวยากรณ์ของคำกริยาไป-มา.....	40
แผนภูมิที่ 5 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา ให้.....	46
แผนภูมิที่ 6 มุมมองการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาตระกูลไท	47
แผนภูมิที่ 7 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา /dáj/ ในภาษาลาว.....	49
แผนภูมิที่ 8 การขยายปริบทการปรากฏร่วมในทางความหมายของคำ “อยาก”	50
แผนภูมิที่ 9 การขยายความหมายเชิงอุปลักษณะของคำ “ยัง”	52
แผนภูมิที่ 10 การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ “ยัง”	52
แผนภูมิที่ 11 การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า “ได้”	54
แผนภูมิที่ 12 การกลายเป็นคำกริยา “ได้” เป็นคำช่วยหน้ากริยาแสดงการตระหนักว่าเหตุการณ์เกิดขึ้น.....	54
แผนภูมิที่ 13 การกลายเป็นคำกริยา “ได้” เป็นคำหลังกริยาแสดงความเป็นไปได้	55
แผนภูมิที่ 14 การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา “ให้” ในภาษาไทย.....	56
แผนภูมิที่ 15 พัฒนาการของคำว่า เป็น ในภาษาไทย	58
แผนภูมิที่ 16 กรอบโครงสร้างประโยคสำหรับใช้จำแนกหมวดคำกริยา 3 กรอบ	63
แผนภูมิที่ 17 กรอบโครงสร้างประโยคสำหรับใช้จำแนกหมวดคำกริยา 3 กรอบ	65
แผนภูมิที่ 18 กรอบโครงสร้างประโยคสำหรับใช้จำแนกหมวดคำหลังกริยา	67
แผนภูมิที่ 19 กรอบโครงสร้างประโยคสำหรับใช้จำแนกหมวดคำเชื่อมอนุพากย์	68
แผนภูมิที่ 20 หมวดคำและความหมายของคำ ไว้ ในสมัยสุโขทัย	76

แผนภูมิที่ 21	หมวดคำและความหมายของคำ ไว้ ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี.....	84
แผนภูมิที่ 22	หมวดคำและความหมายของคำ ไว้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5)	91
แผนภูมิที่ 23	หมวดคำและความหมายของคำ ไว้ ในภาษาไทยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7).....	97
แผนภูมิที่ 24	หมวดคำและความหมายของคำ ไว้ ในภาษาไทยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน).....	104
แผนภูมิที่ 25	การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันระหว่างสาเหตุและผล.....	109
แผนภูมิที่ 26	การขยายปรับทการใช้คำไวยากรณ์ในฐานะที่เป็นคำหลายความหมายให้กว้างขึ้น.....	117
แผนภูมิที่ 27	การวิเคราะห์ใหม่ในวลี “เอาไว้ทานที่หลัง”	127

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยมีคำที่มีรูปเหมือนกันแต่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์แตกต่างกัน หน้าที่ต่างๆ เหล่านี้มี ความสัมพันธ์ทางความหมายกัน ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าในภาษาไทยปัจจุบัน คำ ใ้ เป็นคำหนึ่งที่มี ลักษณะสอดคล้องกับปรากฏการณ์ข้างต้น กล่าวคือ ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้แตกต่างกัน 3 หน้าที่ และมีความหมาย 4 ความหมาย ดังนี้

- (1) คำ ใ้ เป็นกริยา แสดงความหมายว่า “เก็บ” เช่น ใ้หนังสือบนหลังตู้ (นวรรณ พันธุมธา, 2553: 785)
- (2) คำ ใ้ เป็นคำไวยากรณ์ ประเภทคำหลังกริยา แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” เช่น แม่ ทำกับข้าวใ้ (ทำกับข้าวเสร็จสิ้น โดยมีนัยว่าเหตุการณ์ดังกล่าวคงผล คือ มีกับข้าวอยู่ ภายหลัง)
- (3) คำ ใ้ เป็นคำไวยากรณ์ ประเภทคำหลังกริยา แสดงความหมายว่า “ให้คงทำอย่างนั้นไว้” เช่น นิ่งใ้ จำใ้ (วิจิตร ภาณุพงศ์, 2530: 61)
- (4) คำ ใ้ เป็นคำไวยากรณ์ ประเภทคำเชื่อมอนุภาค แสดงสัมพันธ์ทางเวลา (อนาคตกาล) เช่น ใ้เราค่อยเจอกันเมื่อเธอสอบเสร็จ

ปรากฏการณ์ข้างต้นทำให้เกิดปัญหาในการสืบประวัติคำ กล่าวคือ “...ในเมื่อคำที่ออกเสียง อย่อย่างเดียวกัน เขียนอย่างเดียวกัน มีความหมายได้หลายอย่าง ก็เกิดปัญหาว่าคำเหล่านี้เป็นคำคำเดียว ที่มีหลายความหมาย หรือเป็นคำคนละคำที่เพี้ยนมาพ้องรูปพ้องเสียงกัน...” (พ. นวรรณ (นามแฝง), 2527)

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าคำ ใ้ เป็นคำพ้องรูปพ้องเสียงซึ่งไม่มีความ เกี่ยวข้องกันทางความหมาย หรือเป็นคำหลายความหมายซึ่งความหมายต่างๆ มีความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กัน ในประเด็นนี้ ดิลเลอร์ (Diller, 1993: 34) อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkhapsirom, 2009: 149) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) เห็นตรงกันว่าคำหลังกริยา ใ้ กลาย

มาจากคำกริยา และเรียกกระบวนการที่ทำให้คำ ໄວ້ ขยายหน้าที่และความหมายว่า “grammaticalization” (กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์)

ตามกรอบแนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ คำสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม โดยหลักๆ คือ คำบอกเนื้อความหรือคำหลัก (content word) เช่น คำนามและคำกริยา และคำไวยากรณ์ (grammatical word) เช่น คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ คำสันธาน ฯลฯ และพัฒนาการของคำจะเปลี่ยนแปลงจาก “สถานะที่บอกเนื้อความไปสู่หน้าที่ทางไวยากรณ์ หรือสถานะที่มีความเป็นไวยากรณ์น้อยกว่าไปสู่สถานะที่มีความเป็นไวยากรณ์มากกว่า” (Kuryłowicz, 1965: 52 cited in Lehmann, 2002: 6) ตามแนวคิดข้างต้นนี้ หากตั้งข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่าคำ ໄວ້ เป็นคำหลายความหมาย ก็อาจสันนิษฐานต่อไปได้ว่า คำกริยา ໄວ້ น่าจะขยายหน้าที่ไปสู่คำหลังกริยาและคำเชื่อม

เมื่อพิจารณาจากภาษาอื่นๆ ในภาษาไทยกลุ่มกลางและภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้จากหนังสือ William J. Gedney's Comparative Tai source book พบว่า Gedney ให้คำแปลอธิบาย (gloss) ของคำ ໄວ້ ว่า “to put away” (Hudak, 2008: 110) ซึ่งเป็นภาษาไทยได้ว่า ได้ว่า “(เอาไป) เก็บ” ความหมายดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่าคำ ໄວ້ ในภาษาไทยดั้งเดิม อาจจะเป็นสมาชิกของหมวดคำกริยาเพียงหมวดคำเดียว เมื่อกลับมาพิจารณาข้อมูลภาษาไทยสมัยปัจจุบันว่าคำ ໄວ້ ทำหน้าที่เป็นได้ทั้งคำกริยา คำหลังกริยา และคำเชื่อม จึงน่าสนใจว่า คำ ໄວ້ เกิดการขยายหรือเปลี่ยนแปลงหน้าที่ทางไวยากรณ์อย่างไรบ้าง

แม้ว่าจะมีผู้กล่าวถึงว่า คำ ໄວ້ ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำหลังกริยา แต่ก็ยังไม่ได้ศึกษาลงรายละเอียดว่า ในแต่ละสมัย คำ ໄວ້ มีหน้าที่แตกต่างกันอย่างไร และเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากคำหลักไปสู่คำไวยากรณ์ได้อย่างไรบ้าง ผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาของคำ ໄວ້ จากข้อมูลภาษาไทยแต่ละสมัย และศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์จากข้อมูลเชิงประวัติเหล่านั้นเพื่อให้เข้าใจพัฒนาการของคำ ໄວ້ ได้อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำ ໄວ້ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัย

ปัจจุบัน

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ໄວ້

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

- 1.3.1 คำ ໄ໓ ในสมัยสุโขทัย ออยุธยา และปัจจุบันมีความแตกต่างกันในด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมาย
- 1.3.2 คำ ໄ໓ ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์จากคำกริยาซึ่งเป็นคำหลักเป็นคำหลังกริยาและคำเชื่อมซึ่งเป็นคำไวยากรณ์

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

- 1.4.1 ศึกษาเฉพาะคำ ໄ໓ ที่ปรากฏในภาษาร้อยแก้วตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยปัจจุบันเท่านั้น
- 1.4.2 ศึกษาคำ ໄ໓ ที่ปรากฏในภาษาไทยกรุงเทพฯ เท่านั้น ไม่รวมถึงภาษาไทยถิ่น

1.5 ข้อมูลใช้ในการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย จะแบ่งเป็น 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ (1) สมัยและประเภทของข้อมูล (2) รายชื่อข้อมูล (เรียงตามลำดับสมัย) และ (3) เกณฑ์การเก็บข้อมูล

1.5.1 สมัยและประเภทของข้อมูล

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เชิงประวัติ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากเอกสารภาษาไทยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว เริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน สมัยและประเภทของเอกสารมีรายละเอียด ดังนี้

- (1) สมัยสุโขทัย ประกอบด้วยเอกสารประเภทจารึกต่างๆ
- (2) สมัยอยุธยา ประกอบด้วยเอกสารประเภทจารึก บันทึกคำสอนและเรื่องราวต่างๆ
- (3) สมัยธนบุรี ประกอบด้วยเอกสารประเภทบันทึกเรื่องราวต่างๆ
- (4) สมัยรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วยเอกสาร 7 ประเภท (สุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ, 2555: 20-21) ได้แก่
  - เอกสารที่บันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ เช่น เอกสารประเภทจดหมายเหตุ พงศาวดาร บันทึก ข่าวด่วน
  - เอกสารที่มีลักษณะเป็นจดหมายหรือมีการโต้ตอบกัน เช่น เอกสารประเภทพระราชหัตถเลขา พระราชบัญชา พระราชสาสน์ /สาส์น

- เอกสารการปกครอง เช่น เอกสารประเภทกฎหมาย หมายรับสั่ง ใบบอกประกาศ
- เอกสารวิชาการ เช่น เอกสารประเภทพระบรมราชาธิบาย พระราชวิจารณ์ ตำรา
- เอกสารบันเทิงคดี เช่น เอกสารประเภทนิทาน นวนิยาย เรื่องสั้น บทละครพูด
- เอกสารที่รวมหลายๆ เรื่อง เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร
- เอกสารแปล เช่น นวนิยายแปล เอกสารที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา

ในการเก็บข้อมูลภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลตามประเภทเอกสารตามที่สุริเนตรแบ่งไว้ แต่จะเก็บข้อมูลตามประเภทที่ 1-6 เท่านั้น ไม่รวมเอกสารแปล ในเบื้องต้น ผู้วิจัยจะแบ่งสมัยของข้อมูลตามรัชสมัยในสมัยรัตนโกสินทร์ ดังนี้

- สมัยรัชกาลที่ 1
- สมัยรัชกาลที่ 2
- สมัยรัชกาลที่ 3
- สมัยรัชกาลที่ 4
- สมัยรัชกาลที่ 5
- สมัยรัชกาลที่ 6
- สมัยรัชกาลที่ 7
- สมัยรัชกาลที่ 8
- สมัยรัชกาลที่ 9 หรือสมัยปัจจุบัน

จากการแบ่งข้อมูลข้างต้น จะเห็นว่า ผู้วิจัยเรียกสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงรัชกาลที่ 9 ว่า “สมัยปัจจุบัน” เนื่องจากเป็นสมัยที่ผู้วิจัยมีชีวิตอยู่ร่วมด้วย ข้อมูลจากภาษาไทยสมัยดังกล่าวมีความสำคัญในการวิเคราะห์ในแง่ที่ว่า เป็นข้อมูลภาษาไทยที่ผู้วิจัยสามารถใช้ข้อตัดสินความถูกต้องทางไวยากรณ์ (grammaticality judgement) หรือตัดสินหมวดคำและความหมายของคำ ไว้ ได้โดยใช้ความรู้ในฐานะเจ้าของภาษา

การแบ่งสมัยข้อมูลข้างต้นเป็นจุดเวลาสำหรับเก็บข้อมูลเท่านั้น ไม่ได้เป็นสมัยของการเปลี่ยนแปลงของค่า μ เมื่อได้วิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นค่าไวยากรณ์แล้ว ผู้วิจัยจะแยกหรือยุบสมัยเหล่านี้รวมตามการเปลี่ยนแปลงที่วิเคราะห์ได้ภายหลัง รายชื่อข้อมูลแต่ละสมัย มีดังนี้

1.5.2 รายชื่อเอกสาร

1.5.2.1 เอกสารภาษาไทยสมัยสุโขทัย

- (1) จารึกรามคำแหง
- (2) จารึกกฎหมายลักษณะโจร
- (3) จารึกวัดศรีชุม
- (4) จารึกนครชุม
- (5) จารึกวัดป่ามะม่วง (หลักที่ 1)
- (6) จารึกเขาสุมณภู
- (7) จารึกวัดช้างล้อม
- (8) จารึกวัดอโศการาม
- (9) จารึกสองแคว
- (10) จารึกวัดป่าแดง แผ่นที่ 1
- (11) จารึกวัดป่าแดง แผ่นที่ 3
- (12) จารึกวัดพญาดำ
- (13) จารึกวัดสรศักดิ์
- (14) จารึกวัดเขากบ
- (15) จารึกฐานพระพุทธรูปผ้าขาวทอง
- (16) จารึกเจ้าธรรมรังสี
- (17) จารึกวัดพระเสด็จ
- (18) จารึกนายศรีโยธาออกบวช
- (19) จารึกวัดเขมา
- (20) จารึกหินตั้ง

1.5.2.2 เอกสารภาษาไทยสมัยอยุธยา

- (1) จารึกวัดส่องคบ 3 ด้านที่ 1
- (2) จารึกวัดโพธิ์คลาน ด้านที่ 1 (จารึกรอบพระซิ้ง)
- (3) บันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนทร (โกษาปาน)
- (4) ปุมราชธรรม
- (5) ตำราพระบรมราชาพิศเพื่อการกลปนา สมัยอยุธยา ภาค 1
- (6) จดหมายจากเมืองกาบ ฉบับที่ 1 เถิงเซนญอเล่
- (7) จดหมายเจ้าพระยาพระคลังถึงเมอซิเออ เดอ บริชาซิเยร์
- (8) จดหมายเจ้าพระยาศรีธรรมราชถึงบาทหลวง เดอ ลา แซส
- (9) จารึกวัดใหม่ศรีโพธิ์ 1 ด้านที่ 1
- (10) จารึกวัดพระคันธกุฎี ด้านที่ 1
- (11) จารึกพลับพลาจตุรมุข ด้านที่ 1
- (12) คำตอบเจ้าพระยาพระคลังถึงบาทหลวงตาซาร์ด้วันซัน 4 คำ

1.5.2.3 เอกสารภาษาไทยสมัยธนบุรี

- (1) พระราชพงษาวดารความเก่า
- (2) จดหมายรายวันทัพสมัยกรุงธนบุรี

1.5.2.4 เอกสารภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 1

- (1) กฎหมายตราสามดวง
- (2) ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 2 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1)
- (3) ประชุมพระราชพุดฉา ภาคที่ 2 เปนพระราชพุดฉาในรัชกาลที่ 1
- (4) พระราชสาส์นไปเมืองจีนครั้งกรุงธนบุรี และ พระราชสาส์นกรุงจีน มีมาในรัชกาลที่ 1 กรุงรัตนโกสินทร์

1.5.2.5 เอกสารภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 2

- (1) จดหมายเหตุสมัยรัชกาลที่ 2
- (2) ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 2)
- (3) จดหมายเหตุเรื่องรับพระยาเสวตกุญชร ข้างเผือกแรกได้ในรัชกาลที่ 2 เมื่อปีวอก พ.ศ.2355

1.5.2.6 เอกสารภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 3

- (1) หนังสือจดหมายเหตุ (The Bangkok Recorder) เล่มที่ 1
- (2) จดหมายหลวงอุดมสมบัติ
- (3) จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี
- (4) จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 เล่ม 3
- (5) ตำราปลูกฝ้ายให้กันโรคระพิษไม่ให้ขึ้นได้

1.5.2.7 เอกสารภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 4

- (1) หนังสือจดหมายเหตุ (The Bangkok Recorder) เล่มที่ 2
- (2) หนังสือหม่อมราชวงศ์ถนัดไถยกราบถวายได้รับพระราชทานจดหมายเรื่องตามระยะทางที่พวกราชทูตกราบถวายบังคมทูล ออกจากกรุงเทพมหานครไปเจริญทางพระราชไมตรี เมื่อจุลศักราชพันสองร้อยสิบเก้า
- (3) พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รวมครั้งที่ 4)
- (4) ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4
- (5) จดหมายเรื่องตั้งเจ้าเมืองและพระบรมราชโองการพระราชทานเจ้าเมือง

1.5.2.8 เอกสารภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 5

- (1) กฎหมายรัชกาลที่ 5 ร.ศ. 123
- (2) จดหมายเหตุร้ายวัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาส
ชวา ครั้งที่ 2
- (3) นิทานวชิรญาณ
- (4) เรื่องของนักเรียนเมืองอังกฤษ
- (5) หนังสือพิมพ์สยามประเพณี
- (6) หนังสือแสดงกิจจานุกิจ

1.5.2.9 เอกสารภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 6

- (1) ความไม่พยายบาท
- (2) หนังสือดุสิตสมิต
- (3) ตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร
- (4) พงศาวดารยุทธศิลป์
- (5) พระราชบัญญัติ และ พระราชกำหนดต่างๆ รัชกาลที่ 6
- (6) ลายพระหัตถ์สมเด็จพระราชปิตุลา บรมพงศาภิมุขถึงพระธิดา

1.5.2.10 เอกสารภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 7

- (1) กฎหมายรัชกาลที่ 7
- (2) จดหมายเหตุบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
พุทธศักราช 2468
- (3) จดหมายเหตุร้ายวัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาส
ชวา
- (4) ตำรายุทธศาสตร์ ของกรมยุทธการทหารบก
- (5) บันทึกสมาคมวรรณคดี
- (6) พระราชหัตถเลขาสละราชสมบัติพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว

1.5.2.11 เอกสารภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 8

- (1) รวมเรื่องของนายสุกิจ นิมมานเหมินท์
- (2) ลายพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลกพรรณประภาวดี ประทานแต่ หม่อมเจ้าหญิงจจิตรถนอม ดิศกุล
- (3) ไปพะม่า
- (4) ประกาศพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่างๆ รัชกาลที่ 8
- (5) ตำราประวัติศาสตร์สมัยการปฏิวัติฝรั่งเศสและสมัยนโปเลียน โบนาปาร์ต ภาคที่ 1
- (6) วนิดา

1.5.2.12 เอกสารภาษาไทยสมัยปัจจุบัน

- (1) จะฝันถึงเธอทุกคืนที่มีแสงดาว
- (2) ความรู้ศาสนาเบื้องต้น
- (3) นิตยสารโรงพยาบาลรามาริบัติ “At Rama” ฉบับที่ 14
- (4) รวมกฎหมายประจำปี
- (5) ในน้ำมีใจ: หนังสือบันทึกภาพและเรื่องราววิกฤตอุทกภัย
- (6) รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ปีที่ 1 ครั้งที่ 1 (สมัยสามัญทั่วไป)

1.5.3 เกณฑ์การเก็บข้อมูล

- 1.5.3.1 เก็บข้อมูลภาษาไทยสมัยสุโขทัยถึงภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 3 ที่สำรวจพบทั้งหมดเนื่องจากเป็นสมัยที่มีข้อมูลจำกัด
- 1.5.3.2 เก็บข้อมูลภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงปัจจุบัน โดยเลือกเก็บสมัยละ 6 เล่มตามประเภทเอกสารที่ระบุไว้ข้างต้น เล่มละ 100 หน้าแรก ในกรณีที่เอกสารมีหน้าภาพประกอบ จะเพิ่มจำนวนหน้าที่ 101 102 ... ไปตามลำดับ
- 1.5.3.3 หากเอกสารมีลักษณะเป็นชุด เช่น จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 มีจำนวน 5 เล่ม ผู้วิจัยจะศึกษาโดยสุ่มเลือก 1 เล่มจากชุดเอกสารนั้น

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

1.6.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1.6.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจำแนกหมวดคำในภาษาไทย คำหลายหน้าที่ และกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์
- 1.6.1.2 ศึกษางานวิจัยที่กล่าวถึงกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยาภาษาไทย

1.6.2 เก็บข้อมูลคำ ไข่ ในแต่ละสมัย

1.6.3 จำแนกหมวดคำของคำ ไข่

1.6.4 วิเคราะห์หน้าที่และความหมายของคำ ไข่ ในแต่ละสมัย

1.6.5 วิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไข่

1.6.6 สรุป อภิปราย และเสนอแนะผลการศึกษา

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.7.1 ทำให้เห็นพัฒนาการของคำ ไข่ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
- 1.7.2 เป็นแนวทางการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่คำคำนั้นยังคงปรากฏเป็นคำหลักร่วมสมัยเดียวกันกับคำไวยากรณ์
- 1.7.3 เป็นแนวทางในการศึกษาภาษาเชิงประวัติของคำไทยอื่นๆ

1.8 ศัพท์สำคัญในงานวิจัย

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงคำจากสถานะที่บอกเนื้อความไปสู่หน้าที่ทางไวยากรณ์ หรือจากสถานะที่มีความเป็นไวยากรณ์น้อยกว่าไปสู่สถานะที่มีความเป็นไวยากรณ์มากกว่า (Kurylowicz, 1965 cited in Lehmann, 2002:6)

คำหลัก (content word) หมายถึง คำที่มีความหมายประจำคำบอกสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม เหตุการณ์ การกระทำ สภาพ คุณสมบัติ สามารถสื่อความหมายเป็นใจความหลักได้อย่างชัดเจนโดยไม่ต้องอาศัยคำอื่นมาช่วย รวมทั้งปรากฏตามลำพังได้ และมีข้อจำกัดในการปรากฏร่วมกับคำอื่นน้อย คำหลักนี้มักจัดอยู่ในหมวดคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำวิเศษณ์ (วิจิตรน ภาณุพงศ์ , 2530: 77)

คำไวยากรณ์ (grammatical word) หมายถึง คำที่ทำหน้าที่แสดงความสัมพันธ์ทางนัยไวยากรณ์ระหว่างคำหรืออนุพากย์ หรือมีความหมายบอกลักษณะไวยากรณ์ เช่น บอกบุรุษ พจน์ กาล การณ์ลักษณะ เป็นต้น คำไวยากรณ์เป็นคำที่ไม่สามารถสื่อความหมายที่เป็นใจความหลักของประโยครวมทั้งไม่สามารถปรากฏตามลำพังได้ ต้องอาศัยคำหลักหรือบริบทมาช่วย นอกจากนี้ คำไวยากรณ์ยังมีข้อจำกัดในการปรากฏร่วมกับคำอื่นมากอีกด้วย (วิจิตรนันทน์ ภาณุพงศ์, 2530: 77)

คำกริยาชายขอบ หมายถึง หมวดคำกริยาที่มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์หรือความหมายบางประการน้อยกว่ากริยาโดยทั่วไปและมีคุณสมบัติบางประการที่ไปพ้องกับหมวดคำอื่น

1.9 สัญลักษณ์ที่ใช้ในงานวิจัย

- * หมายถึง มีลักษณะที่ผิดไวยากรณ์
- Ø หมายถึง คำหรือวลีถูกละ
- ( ) หมายถึง คำหรือวลีไม่จำเป็นต้องปรากฏในตำแหน่งนั้น
- > หมายถึง กลายจากหน้าที่หรือความหมายทางไวยากรณ์หนึ่งไปสู่อีกอย่างหนึ่ง
- [ ] หมายถึง คุณสมบัติทางความหมาย (อรรถลักษณะ) เช่น [+รูปธรรม] หรือ [-รูปธรรม]

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้แบ่งเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ (1) การจำแนกหมวดคำของคำ ไว้ (2) แนวคิดเรื่องคำหลายความหมาย (3) แนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ และ (4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยาในภาษาไทยและภาษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 การจำแนกหมวดคำของคำ ไว้

การจำแนกหมวดคำเป็นประเด็นสำคัญในการศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ เพราะการจำแนกหมวดคำช่วยให้ทราบหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำ ไว้ในสมัยต่างๆ ซึ่งนำไปเป็นการวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ต่อไป

2.1.1 คำบอกเนื้อหาและคำไวยากรณ์

คำบอกเนื้อหา หรือคำหลัก ตรงกับคำว่า “content words” “contentives” “lexical words” หรือ “full words” ในด้านความหมาย คริสตัล (Crystal, 2008[1980]) กล่าวว่า คำบอกเนื้อหา คือ คำที่มีเนื้อหาความหมายในตนเอง สามารถที่จะระบุหรืออ้างถึง (stateable) ได้ ฮีปเปอร์และเทราก็อตต์ (Hopper and Traugott., 2003: 4) ขยายความต่อไปว่า ความหมายที่สามารถระบุหรืออ้างถึง ได้แก่ สิ่ง (things) การกระทำ (actions) และคุณสมบัติ (qualities) ในด้านลักษณะการปรากฏ วิจินตัน ภาณุพงศ์ (2530: 77) กล่าวว่า คำบอกเนื้อหา (คำหลัก) หมายถึง คำที่สามารถทำหน้าที่เป็น “ส่วนของประโยค”¹ ตามลำพังในประโยคเริ่ม² เช่น คำนามและคำกริยา

คำไวยากรณ์ ตรงกับคำว่า “grammatical words” และ “function words” ในด้านความหมาย คริสตัล (Crystal, 2008[1980]) กล่าวว่า คำไวยากรณ์ คือ คำที่ไม่มีเนื้อหาที่ระบุหรืออ้าง

¹ ส่วนของประโยค คือ ส่วนหลักต่างๆ ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนสำคัญในการประกอบขึ้นเป็นประโยค แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) ส่วนของประโยคตามหน้าที่ของคำนาม ได้แก่ หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง และหน่วยนามเดี่ยว และ (2) ส่วนของประโยคตามหน้าที่ของคำกริยา ได้แก่ หน่วยกรรม หน่วยสกรรม และหน่วยทวิกรรม

² ประโยคเริ่ม คือ ประโยคที่ใช้เริ่มต้นบทสนทนาได้ เมื่อพูดแล้วผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายได้ทันทีโดยไม่ต้องอาศัยข้อความอื่นมาก่อน

ถึงได้เหมือนคำบอกเนื้อหาหรืออาจจะบุหรืออ้างถึงได้เพียงเล็กน้อย แต่ทำหน้าที่แสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์แก่คำบอกเนื้อหาภายในประโยค ได้ ฮีปเปอร์และเทราก็อตต์ (Hopper and Traugott., 2003: 4) ให้ตัวอย่างความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ประเภทต่างๆ เช่น แสดงความสัมพันธ์ทางความหมายที่คำนามมีต่อคำอื่นๆ ในประโยค (คำบุพบท) แสดงความเชื่อมโยงระหว่างส่วนต่างๆ ของประโยค (คำเชื่อมอนุพจน์) บ่งชี้สิ่งหรือผู้ร่วมเหตุการณ์ในประโยคว่าได้ถูกอ้างถึงแล้วหรือยัง (คำสรรพนามและคำนำหน้านาม) หรือแสดงความใกล้เคียง-ไกลตัวผู้พูดหรือผู้ฟัง (คำบ่งชี้) ตามนิยามและตัวอย่างข้างต้นนี้ คำไวยากรณ์จึงมีเนื้อหาภายในตัวคำน้อยหรือแทบจะไม่มีเนื้อหาในตนเอง (Trask, 1992: 123) ในด้านลักษณะการปรากฏ วิจินตัน ภาณุพงศ์ (2530: 77) นิยามว่า คำไวยากรณ์หมายถึง คำที่ไม่สามารถทำหน้าที่เป็น “ส่วนของประโยค” ตามลำพังในประโยคเริ่มได้ จะต้องทำหน้าที่นั้นๆ ร่วมกับคำหลัก เช่น คำหลังกริยา ไว้ ในประโยค นิ่งไว้

2.1.2 การจำแนกหมวดคำของคำ ไว้

งานวิจัยที่กล่าวถึงหมวดคำของคำ ไว้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ (1) งานวิจัยที่แสดงวิธีจำแนกและระบุหมวดคำของคำ ไว้ และ (2) งานวิจัยที่ไม่แสดงวิธีจำแนกแต่ระบุหมวดคำของคำ ไว้

2.1.2.1 งานวิจัยที่แสดงวิธีจำแนกและระบุหมวดคำของคำ ไว้

อุปกิตศิลปสาร (2548: 70) จำแนกหมวดคำในภาษาไทยออกเป็น 7 หมวดและอธิบายความหมายของหมวดคำแต่ละหมวดดังนี้

(1) คำนาม	เป็นคำบอกชื่อคน สัตว์ สิ่งของ เป็นต้น
(2) คำสรรพนาม	เป็นคำใช้แทนชื่อต่างๆ
(3) คำกริยา	เป็นคำบอกอาการของคน สัตว์ สิ่งของ เป็นต้น
(4) คำวิเศษณ์	เป็นคำประกอบคำอื่นให้มีความหมายต่างออกไป
(5) คำบุพบท	เป็นคำสำหรับนำหน้านามและสรรพนาม
(6) คำสันธาน	เป็นคำเชื่อมคำหรือความให้ติดต่อกัน
(7) คำอุทาน	เป็นคำบอกเสียงต่างๆ

แม้ว่าพระยาอุปกิตศิลปสารจะไม่ได้ระบุโดยตรงว่าคำ ไว้ อยู่ในหมวดคำใด แต่ก็ได้แสดงวิธีวิเคราะห์คำ ไว้ ในเรื่องวิธีการบอกสัมพันธ์ (การวิเคราะห์ส่วนประกอบของประโยค) ดังนี้

ประโยค: “หนูเอ๋ย! จงสังเกตนิสัยกาไว้”

บท เชื่อม	ภาคประธาน		ภาคแสดง			
	บท ประธาน	บทขยาย ประธาน	บทกริยา	บท ขยาย กริยา	บท กรรม	บทขยาย กรรม
หนูเอ๋ย	(เจ้า)	-	จงสังเกต	ไว้	นิสัย	กา

(อุปกิตศิลปสาร, 2548: 258-259)

ตารางที่ 1 วิธีการบอกสัมพันธ์ของคำ ไว้

จากตารางบอกสัมพันธ์ข้างต้น พระยาอุปกิตศิลปสารวิเคราะห์ว่า คำ ไว้ อยู่ใน “บทขยายกริยา” ซึ่งหมายถึง “คำวิเศษณ์หรือวลีที่ใช้ขยายบทกริยาให้ได้ความชัดเจนยิ่งขึ้น” ตามวิธีวิเคราะห์ข้างต้นนี้ อนุมานได้ว่า พระยาอุปกิตศิลปสารพิจารณาว่า คำ ไว้ เป็นสมาชิกของหมวดคำวิเศษณ์

วจินตน์ ภาณพงศ์ (2530) จำแนกหมวดคำในภาษาไทยตามแนวคิดไวยากรณ์โครงสร้างวจินตน์ใช้ตำแหน่งปรากฏของคำสร้างกรอบประโยคทดสอบจำแนกหมวดคำได้ 26 หมวดคำ ได้แก่

(1) คำนาม	(10) คำหน้ากริยา	(19) คำหน้าจำนวน
(2) คำกริยากรรม	(11) คำหลังกริยา	(20) คำหลังจำนวน
(3) คำกริยากรรมกรรม	(12) คำลงท้าย	(21) คำบอกกำหนดเสียงตรีและจัตวา
(4) คำกริยาทวิกรรม	(13) คำวิเศษณ์	(22) คำบอกกำหนดเสียงโท
(5) คำกริยากรรมย่อย	(14) คำพิเศษ	(23) คำบอกเวลา
(6) คำคุณศัพท์	(15) คำสรรพนาม	(24) คำบุพบท
(7) คำช่วยหน้ากริยา	(16) คำลักษณนาม	(25) คำเชื่อมนาม
(8) คำช่วยหลังกริยา	(17) คำจำนวนนับ	(26) คำเชื่อมอนุพากย์
(9) คำปฏิเสธ	(18) คำลำดับที่	

วิจิตรนักร้องกล่าวว่า คำ ไว้ เป็นสมาชิกของหมวดคำหลังกริยา ซึ่งเป็นหมวดคำที่ไม่เคยปรากฏตามลำพังโดยไม่มีคำกริยาอยู่ด้วย และจะไม่ลงเสียงหนัก ตามหลังคำกริยาเพื่อแสดงความหมายว่า “ให้คงทำอย่างนั้นไว้” เช่น นิ่งไว้ จำไว้ วิเศษณ์ (วิจิตรนักร้อง ภาณุพงศ์, 2530: 59-61)

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบหมวดคำหลังกริยากับหมวดคำช่วยหลังกริยาซึ่งมีตำแหน่งการปรากฏคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยอนุมานลักษณะของคำหลังกริยาซึ่งวิจิตรนักร้องไม่ได้กล่าวในวิวิเคราะห์หมวดคำ ว่า “คำหลังกริยาจะไม่มีคำปฏิเสธปรากฏนำหน้าหรือตามท้าย” เพราะคำปฏิเสธจะปรากฏกับคำช่วยหน้ากริยาและคำช่วยหลังกริยา แต่ไม่เคยปรากฏกับคำหน้ากริยาหรือคำหลังกริยา

โดยสรุป คำ ไว้ เป็นสมาชิกของหมวดคำหลังกริยาตามแนวคิดของวิจิตรนักร้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ ได้แก่ (1) ไม่เคยปรากฏตามลำพังโดยไม่มีคำกริยาอยู่ด้วย (2) ไม่ลงเสียงหนัก (3) ตามหลังคำกริยาเพื่อแสดงความหมายว่าให้คงทำอย่างนั้นไว้ และ (4) ไม่ปรากฏคำปฏิเสธที่ตำแหน่งหน้าหรือหลังคำหลังกริยา

นววรรณ พันธุมธา (2558) จำแนกหมวดคำโดยใช้เกณฑ์หน้าที่ในการสื่อสารและเกณฑ์ความหมาย นววรรณแบ่งหมวดคำตามเกณฑ์หน้าที่ในการสื่อสารออกเป็น 6 หมวด ได้แก่

- (1) คำหลัก คือ คำสำคัญซึ่งใช้บอกเนื้อความผู้พูดสื่อสารไปยังผู้ฟัง ได้แก่ คำนาม และ คำกริยา
- (2) คำแทน คือ คำที่ใช้แทนคำนามหรือกริยา
- (3) คำขยาย คือ คำที่ใช้ขยายคำหลักหรือคำขยายด้วยตัวเอง
- (4) คำเชื่อม คือ คำที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำ กลุ่มคำ หรือประโยค
- (5) คำเสริม คือ คำที่เสริมในประโยคเพื่อช่วยแสดงเจตนา ท่าที และความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง
- (6) คำเรียกร้อง คือ คำที่ผู้พูดใช้เรียกผู้อื่นหรือเปล่งเสียงแสดงอารมณ์

แม้ไม่ปรากฏว่านววรรณกล่าวถึงหมวดคำของคำ ไว้ โดยตรง แต่ก็ยกตัวอย่างประโยค “เขาเทน้ำใส่ขวดเก็บไว้กิน” และกล่าวถึงประโยคนี้นว่า “คำกริยาทั้งที่ต้องการกรรมและไม่ต้องการกรรมอาจเรียงติดต่อกันไป มีกรรมแทรกอยู่บ้าง และมีปัจจัยเกี่ยวข้องปรากฏร่วมด้วยบ้าง” (นววรรณ พันธุมธา)

เมธา, 2558: 241] ดังนั้น จึงอนุมานได้ว่า อย่างน้อยที่สุด นววรรณพิจารณาว่า คำ ไว้ ในประโยคที่ยกมาว่าเป็นคำกริยา

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) วิจัยชนิดของคำในภาษาไทยโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีไวยากรณ์ ฟิงพาแบบศัพทการก (Lexicase Dependency Grammar) ของสตารอสตา (Starosta, 1989) อมราใช้เกณฑ์การปรากฏร่วม (co-occurrence) จำแนกหมวดคำเป็น 8 หมวดคำ ดังนี้

- (1) คำกริยา คือ คำที่ปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ เช่น ไม่เดิน ไม่สวย ไม่เข้าใจ เป็นต้น
- (2) คำนาม คือ คำที่สามารถปรากฏหน้ากริยา หลังกริยา หรือหลังบุพบทได้ เช่น เรามีความสุข ชวานาตัดต้นไม้ นอกจากนี้คำนามสามารถปรากฏหน้าคำกำหนด เช่น บ้านนี้ เป็นต้น
- (3) คำคุณศัพท์ คือ คำที่ปรากฏกับคำว่า ไม่ และคำว่า นี้ ไม่ได้ และอยู่หลังคำนาม เช่น อื่น ฯลฯ
- (4) คำบุพบท คือ คำที่ปรากฏหน้าคำนาม กริยา หรือประโยคได้ และไม่สามารถปรากฏหลังคำว่า ไม่ ตัวอย่าง กับ แก่ จาก โดย บน เพื่อ สำหรับ ตั้งแต่ เป็นต้น
- (5) คำวิเศษณ์ คือ คำที่ปรากฏหน้าหรือหลังกริยา และไม่ปรากฏกับตัวกำหนด เช่น ไม่ คง ฯลฯ
- (6) คำสันธาน คือ คำที่อยู่ระหว่างสองถ้อยความซึ่งถ้อยความแต่ละข้างต้องสมดุลกัน เช่น ดังนั้น
- (7) คำปริมาณ คือ คำที่อยู่หน้าคำนาม และเป็นส่วนขยายคำนาม ไม่ปรากฏกับคำว่า ไม่ และ ไม่ปรากฏหน้าคำกริยา หลังคำกริยา หรือหลังคำบุพบท เช่น หนึ่ง กึ่ง ครึ่ง ทุก เป็นต้น
- (8) คำอนุภาค คือ คำที่ปรากฏอยู่ในตำแหน่งหน้าสุดหรือหลังสุดของถ้อยความ ไม่สัมพันธ์กับคำใดคำหนึ่งเช่น ไซโย เออะ เว้น แหม เป็นต้น

อมราระบุโดยชัดเจนว่าคำ ไว้ เป็นคำหนึ่งในชุดคำที่มีปัญหาในการวิเคราะห์เพราะเป็นคำกริยาและคำวิเศษณ์ที่มีรูปเหมือนกัน และตั้งข้อสังเกตว่าอาจกลายจากคำกริยา (เช่น เราไว้หนังสือ ที่นี้) เป็นคำวิเศษณ์ (เช่น เขาได้ทำอย่างที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้) โดยผ่านการกลายเป็นคำไวยากรณ์

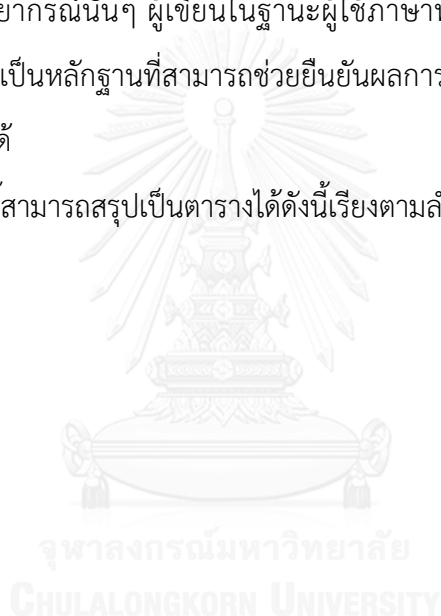
การทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยที่แสดงวิธีจำแนกและระบุหมวดคำของคำ ไว้ แสดงให้เห็นคำ ไว้ อาจเป็นทั้งคำกริยาและคำหลังกริยา ตำราและงานวิจัยเหล่านี้ให้ข้อสังเกตเรื่องลักษณะทางวากยสัมพันธ์ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการจำแนกหมวดคำของคำ ไว้ ในบทที่ 3 ต่อไป

2.1.2.1 งานวิจัยที่ไม่แสดงวิธีจำแนกแต่ระบุหมวดคำของคำ ไว้

จากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยจำนวนหนึ่งไม่ได้แสดงวิธีการจำแนกหมวดคำของคำ ไว้ โดยตรง แต่ระบุหมวดคำกับความหมาย เนื่องจากงานวิจัยในกลุ่มนี้เป็นพจนานุกรมเป็นส่วนใหญ่ จะมีส่วนน้อยที่เป็นตำราไวยากรณ์ซึ่งเขียนโดยชาวต่างประเทศในสมัยต่างๆ หรือเป็นวิทยานิพนธ์ที่กล่าวถึงคำ ไว้ อย่างกว้างๆ

แม้ว่างานวิจัยกลุ่มนี้จะไม่ได้แสดงวิธีวิเคราะห์ที่จะประยุกต์ใช้ในการจำแนกหมวดคำของคำ ไว้ แต่ก็มิมีประโยชน์ในการวิจัย 2 ประการ คือ (1) เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าในสมัยที่เรียบเรียงพจนานุกรมหรือตำราไวยากรณ์นั้นๆ ผู้เขียนในฐานะผู้ใช้ภาษาพิจารณาว่าคำ ไว้ เป็นสมาชิกของหมวดคำใดบ้าง และ (2) เป็นหลักฐานที่สามารถช่วยยืนยันผลการวิเคราะห์หมวดคำและความหมายของคำ ไว้ ในสมัยต่างๆ ได้

งานวิจัยในกลุ่มนี้สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้เรียงตามลำดับเวลาได้ดังนี้

ที่	นาม-ปี (ตามลำดับเวลา)	ชื่อหนังสือ	เทียบ พ.ศ.	หมวดคำ	ความหมาย	ตัวอย่าง (หากระบุ)/ คำอธิบายอื่นๆ
1	Jones (1850: 405)	Jones Thai-English Dictionary	2393	คำกริยา (ผู้วิจัย อนุมานจาก ความหมาย)	“ว่าง” “เก็บ”	(ไม่ระบุ)
2	Pallegoix (1850: 51)	Grammatica Linguae Thai	2393	คำกริยาช่วย (verba auxiliaria)	1. “เก็บ” “รักษา” 2. แสดงการเก็บหรือรักษา ครอบครอง ยึดมั่นการ กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมถึงทำให้การกระทำ นั้นคงทนหรือถาวร	ตั้งไว้ เก็บไว้ ผักไว้ ซอนไว้ สะสมไว้ ส้างไว้
3	Pallegoix (1854: 851)	Dictionarium Linguae Thai (สัพพะ พะจะนะ พาสา ไท)	2397	คำกริยา (ผู้วิจัย อนุมานจาก ความหมาย)	1. “เก็บ” “รักษา” 2. เมื่อใช้ร่วมกับกริยาอื่นๆ จะหมายถึงถึงความคงทน หรือถาวร	1. เอาไว้ แปลว่า เก็บหรือรักษาให้ตัวคนใด คนหนึ่งเอง 2. เก็บไว้ แปลว่า รวบรวม 3. ตั้งไว้ แปลว่า สถาปนา ตั้งขึ้น 4. ไว้ใจ แปลว่า มั่นใจ หรือ หวัง 5. ความ ไว้ใจ แปลว่า ความมั่นใจ หรือ ความหวัง

ตารางที่ 2 งานวิจัยที่ไม่แสดงวิธีจำแนกแต่ระบุหมวดคำของคำไว้

ที่	นาม-ปี (ตามลำดับเวลา)	ชื่อหนังสือ	เทียบ พ.ศ.	หมวดคำ	ความหมาย	ตัวอย่าง (ทากรระบุ)/ คำอธิบายอื่นๆ
4	Bradley (1873: 668)	อักษรวิธาน- ศรียะ	2416	คำกริยา (ผู้วิจัยอนุมานจาก ความหมาย)	เก็บของเข้าวางในที่, คนมี ของอันใดๆ ใหญ่แต่เล็ก, เขาเก็บเข้าวางในที่นั้น.	ตัวอย่าง คือ เขาของวางในที่, คนมีของมากแต่เอา ของเก็บวางในที่, เพื่อจะมีให้เสียหาย. 2. ไม้ใจ คือ เชื่อใจกัน, คนเคยเห็นใจกันว่าเป็นคนไม่ ซื่อสัตย์ของก็เชื่อใจไม่สุระวัง. 3. ไม้ตัว คือ ถือตัว, เช่น คนเป็นผู้ดีมีวาสนาฤ เป็นหญิงในวัง เป็นต้น ตั้งภูมิตัวนั้น. 4. ไม้ทาง คือ เว้นที่ให้เป็นหนทาง, เช่น คนทำที่ไร่ สวน เป็นต้น, และเว้นที่ไว้เป็นหนทาง เเดิน. 5. ไม้หน้า คือ เห็นแก่หน้าคนอื่น, เช่น คนจะให้ของ เป็นต้น, ครั้นเห็นที่ชอบกันก็ให้ของ มากนั้น.
5	Blair (1892)	A Siamese-English Dictionary	2435	คำกริยา	1. “เก็บ” “รักษา” 2. เมื่อใช้เพิ่มความหมาย ให้กริยาคำอื่นจะ หมายความว่าอย่าง ต่อเนื่อง อย่างถาวร	1. เก็บไว้ และ เอาไว้ แปลว่า เก็บ รักษา 2. ไม้ใจ แปลว่า มั่นใจ หวัง
6	Frankfurter (1900: 78-80)	Elements of Siamese Grammar with Appendices	2443	คำกริยาช่วย	ขยายความหมายแก่กริยา โดยให้ความหมายเพิ่มเติม ว่า รักษาหรือเก็บเอาไว้	(ไม่ระบุ)

ที่	นาม-ปี (ตามลำดับเวลา)	ชื่อหนังสือ	เทียบ พ.ศ.	หมวดคำ	ความหมาย	ตัวอย่าง (หากรระบุ)/ คำอธิบายอื่นๆ
7	Caswell (2444: 703, 918)	A Dictionary of the Siamese Language	2444	คำกริยา (ผู้วิจัย อนุมานจาก ความหมาย)	ความว่าเก็บไว้กว่า ว่าซ่อน ไว้กว่า ไว้ใจ นั่นคือไม่สอดแต่แล้ว ในใจ	ซ้ำไว้ใจเจ้าแล้วซ้ำไม่สงเสแก่ใจของเจ้า
8	Cartwright (1907: 579)	A Siamese-English dictionary	2450	คำกริยา	วาง เก็บ หรือรักษา	1. ไม้ใจ เป็นกริยา แปลว่า ไม้ใจ หรือมีความหวัง 2. ไม้การ เป็นกริยา แปลว่า ทอดหรือทิ้งธุระ 3. ไม้ตัว เป็นกริยา แปลว่า รักษาชื่อเสียงคนใด คนหนึ่ง รักษาภาพลักษณ์ รักษาเกียรติหรือ ยศ
9	Haas (1964)	Thai-English Student's Dictionary	2507	คำ กริยาหลัก	เก็บ ทิ้ง หรือวางสิ่งใดสิ่ง หนึ่ง	กริยาหลักทำหน้าที่เป็นส่วนหลักของภาคแสดง
				คำกริยารอง	เสร็จสิ้น โดยแฝงนัยว่า รักษาหรือเก็บสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อใช้ต่อไปในอนาคต	กริยารองทำหน้าที่เหมือนคำวิเศษณ์และคำบุพบท ในภาษาอังกฤษ

ที่	นาม-ปี (ตามลำดับเวลา)	ชื่อหนังสือ	เทียบ พ.ศ.	หมวดคำ	ความหมาย	ตัวอย่าง (หากระบุ)/ คำอธิบายอื่นๆ
10	Noss (1964)	Thai Reference Grammar	2507	คำหลัง กริยา (postposi- tion)	เดือนออกไปหรือเอาออกไป จากที่ได้ที่หนึ่งชั่วคราว แต่ ยังคงเกี่ยวข้องกับใช้อ้างใน อนาคต	1. คำ ไม้ มีคำพ้องรูปซึ่งเป็นกริยา 2. คำ ไม้ เป็นหน่วยศัพท์ที่ไม่อิสระ 3. คำ ไม้ ปรากฏตามหลังกรรมตรงของกริยาที่ นำหน้า 4. คำ ไม้ ปรากฏนำหน้าหรือตามบุพบทวลี ถ้าในภาค แสดงมีคำบุพบท 5. คำ ไม้ ไม่สามารถปฏิเสธในตำแหน่งใดๆ ก็ ตาม
11	ราตรี อินวาระชร (2516)	ลักษณะของคำไวยากรณ์ ในภาษาไทย (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์- มหาบัณฑิต)	2516	คำกริยา	เก็บ วาง รักษา สงวนให้คง อยู่ ให้ปรากฏอยู่	(ไม่ระบุ)
				คำหลัง กริยา	1. ขยายกริยาลึบอดีต กาลสามัญ 2. ขยายกริยาลึบอมกมาลา คำสั่ง	เป็นคำที่ไม่สามารถปรากฏและทำหน้าที่เป็น ส่วนประกอบของประโยคเริ่มในภาษาไทยได้ จะต้องทำหน้าที่ร่วมกับคำกริยา เช่น 1. “แดงพูดไว้ว่า เขาเป็นคนดี” (อดีตกาล สามัญ) 2. “นั่งไว้” (มาลาคำสั่ง)

ที่	นาม-ปี (ตามลำดับเวลา)	ชื่อหนังสือ	เทียบ พ.ศ.	หมวดคำ	ความหมาย	ตัวอย่าง (หากระบุ)/ คำอธิบายอื่นๆ
12	ราชบัณฑิตยสถาน (2525, 2542)	พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542	2525	กริยา	1. เก็บเข้าที่ เอาเข้าที่ให้มี อยู่, ให้ดำรงอยู่ รักษา 2. ประกอบท้ายกริยา เพื่อให้ความหมาย สมบูรณ์หรือหนักแน่น ยิ่งขึ้น	1. เอาของไปไว้ที่ เอาไว้ตรงนั้นแหละ ไว้ ของให้เป็นที่ 2. ไว้จุด ไว้หมวด ไว้ชีวิต ไว้ยศ 3. เก็บไว้ รักษาไว้ บดไว้
13	จรัสดาว อินทร์ทัศน์ (2539 : 193)	กระบวนการที่คำกริยา กลายเป็นคำบุพบทใน ภาษาไทย (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร- มหาบัณฑิต)	2539	คำกริยา คำวิเศษณ์ คำสันธาน	(ไม่ระบุ)	(ไม่ระบุ)

ที่	นาม-ปี (ตามลำดับเวลา)	ชื่อหนังสือ	เทียบ พ.ศ.	หมวดคำ	ความหมาย	ตัวอย่าง (หากรระบุ)/ คำอธิบายอื่นๆ
14	กำชัย ทองหล่อ (2540: 375, 389)	หลักภาษาไทย	2540	คำกริยา (ผู้วิจัย อนุมานจาก ความหมาย)	1. สงวน รักษา 2. เชื้อ 3. ถือ 4. แสดง 5. มอบ 6. เก็บ วาง	คำ ไม้ ไม้ เป็นเอกพจน์ศัพท์ (คำหลาย ความหมาย) ซึ่งความหมายขึ้นอยู่กับคำ ห้อมล้อมหรือกรณีแวดล้อมเฉพาะเรื่อง เฉพาะตอน 1. ไม้ชื่อ, ไม้ลาย, ไม้หนา, ไม้ผมนยา (สงวน) 2. ไม้ใจ (เชื้อ) 3. ไม้ตัว, ไม้ยศ (ถือ) 4. ไม้ทุกข ไม้อาลัย (แสดง) 5. ไม้ธรร (มอบ) 6. : ที่ไม้ของ (เก็บ วาง)
15	นวรรรณ พันธุ์เมธา (2553 [2544]: 785)	คลังคำ	2544	คำกริยา	ทำให้อยู่ ณ ที่หนึ่ง ทำให้ผมมีลักษณะ บางอย่าง	ไม้หนึ่งสี่บนหลังตู้ ไม้ผมนยา ไม้ผมนวย

ที่	นาม-ปี (ตามลำดับเวลา)	ชื่อหนังสือ	เทียบ พ.ศ.	หมวดคำ	ความหมาย	ตัวอย่าง (ทากรบุ)/ คำอธิบายอื่นๆ
16	Smyth (2002: 72-73)	Thai: An Essential Grammar	2545	คำกริยา	แสดงว่ากริยากระทำ เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ต่อ หรืออ้างอิงอีกในอนาคต	ตัวอย่าง 1. ปรากฏหลังกริยาแสดงกริยากระทำ (action verb) 2. ปรากฏตามหลังกริยา เอา ร่วมกันเป็น “เอาไว้” เพื่อสื่อความว่าประธานทำสิ่ง ใดสิ่งหนึ่งเพื่อตัวเอง ตัวอย่าง 1. ฉันจะเก็บไว้กินพรุ่งนี้ 2. ผมเตรียมเอาไว้แล้ว
17	Higbie and Thinsan (2002: 104, 422)	Thai reference grammar	2545	คำกริยา	เก็บ รักษา ทั้ง วาง หรือ ใส่	เมื่อใช้เป็นกริยารอง (Secondary verb) จะให้ความหมายว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งถูกเก็บ หรือ ทิ้งในทันทีที่หนึ่ง รวมถึงเก็บหรือรักษาในใจ

ที่	นาม-ปี (ตามลำดับเวลา)	ชื่อหนังสือ	เทียบ พ.ศ.	หมวดคำ	ความหมาย	ตัวอย่าง (หากรระบุ)/ คำอธิบายอื่นๆ
18	ปटना มโนมัยวิบูลย์ (2547)	. การหลีกเลี่ยงประโยค กรรม “ถูก” ในเรื่อง แฮร์รี พอตเตอร์ ฉบับ ภาษาไทย (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร รมหาบัณฑิต)	2547	คำกริยา	(ไม่ระบุ)	1. การเติมคำกริยา ไว้ เป็นกลวิธีหนึ่งในเงาการ หลีกเลี่ยงประโยคกรรมที่มีคำว่า “ถูก” เช่น เขียนไว้ ฯลฯ 2. คำกริยา ไว้ มีบทบาทสถานที่ร่วมอยู่ด้วย 3. คำกริยา ไว้ แสดงความสัมพันธ์ทั้งในเชิงพื้นที่ และเวลา เช่น “ต้มเบ็ดลอดรปลูกต้นวิลโลว์ จอมหวดได้ตรงปากอุโมงค์” (พื้นที่) “เพื่อกัน ไม่ให้ใครบังเอิญมาเจอครูตอนที่กำลังออก อาละวาด” (เวลา)
19	Iwasaki and Ingkaphirom (2005)	A reference grammar of Thai	2548	คำกริยาช่วย หลังกริยาหลัก (post-verbal auxiliary)	คำไว้ บ่งการณลักษณะ สมบูรณ์ มีความหมาย ว่า เหตุการณ์คงผลและ มีวัตถุประสงค์ว่าเพื่อ เป็นประโยชน์ในอนาคต	คำไว้ ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวการณ และกลายจากคำกริยาไปเป็นคำกริยาช่วยหลัง กริยาหลัก
20	Gedney, (2008: 110) อังใน (Hudak, Thomas John, 2008)	William J. Gedney's Comparative Tai Source Book	2551	คำกริยา (ผู้วิจัยอนุมาน จาก ความหมาย)	“to put away” (เอาไปเก็บ)	พบในเฉพาะภาษาตระกูลไตกลุ่มตะวันตกใต้ (Southwestern Tai) และกลุ่มกลาง (Central Tai)

การทบทวนวรรณกรรมข้างต้นแสดงให้เห็นประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับหมวดคำของคำ ໄວ້ ดังนี้
 ในประเด็นเรื่องการระบุหมวดคำ คำ ໄວ້ เป็นสมาชิกของหมวดคำ 3 หมวดคำ ได้แก่ (1)
 หมวดคำกริยา (2) หมวดคำหลังกริยา และ (3) หมวดคำสันธาน มีรายละเอียดดังนี้

ประการแรก คำ ໄວ້ เป็นสมาชิกของหมวดคำกริยา แต่ทำหน้าที่แตกต่างกันเป็น 2 กรณี ได้แก่

- (1) ทำหน้าที่เป็นกริยาหลักที่แสดงความหมายบอกเนื้อความที่เกี่ยวข้อกับการทำให้อยู่ในที่ใดที่หนึ่งหรือการทำให้คงสภาพหนึ่ง เช่น “วาง” “เก็บ” “เอาเข้าที่” “ทิ้ง” “ใส่” และ “รักษา” (รายการที่ 1-5, 7-9, 11-12, 13-18 และ 20)
- (2) ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ขยายความหมายให้แก่กริยาหลัก ได้แก่ กริยารอง กริยาช่วย และกริยาช่วยหลังกริยา (รายการที่ 2-3, 5-6, 9, 12, 16 และ 19) การทบทวนวรรณกรรมในกลุ่มนี้แสดงว่า งานวิจัยจำนวนหนึ่งเห็นว่าแม้คำ ໄວ້ มีหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นส่วนขยายของกริยา แต่ก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาแยกคำ ໄວ້ เป็นหมวดคำหลังกริยาหนึ่งออกจากหมวดคำกริยา โดยนัยนี้ หมวดคำที่เรียกว่า “กริยา” ครอบคลุมความหมายที่เกี่ยวข้อกับการทำให้อยู่ในที่ใดที่หนึ่งหรือการทำให้คงสภาพหนึ่งอย่างกว้างๆ

ประการที่สอง คำกริยา ໄວ້ เป็นสมาชิกของหมวดคำหลังกริยา (รายการที่ 10, 11 และ 13) ในกลุ่มนี้มีชื่อเรียกต่างกันไปได้แก่ คำหลังกริยาและคำวิเศษณ์ งานวิจัยกลุ่มนี้ระบุว่า คำ ໄວ້ เป็นอีกหมวดคำหนึ่งแยกจากกริยาและมีหน้าที่ขยายกริยา

ประการที่สาม คำ ໄວ້ เป็นสมาชิกของหมวดคำสันธาน ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างอนุพากย์ 2 อนุพากย์ เช่นเดียวกับที่ผู้วิจัยเรียกว่า “คำเชื่อมอนุพากย์” ในหมวดคำนี้ไม่พบตัวอย่างข้อมูลและพบแต่ชื่อหมวดคำตามที่จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) แสดงให้เห็นว่าคำ ໄວ້ ในหมวดคำนี้ยังไม่มีผู้ศึกษาอย่างละเอียด จึงควรนำมาศึกษาต่อในงานวิจัยนี้

2.1 แนวคิดเรื่องคำหลายความหมาย

ฮ็อปเปอร์และเทราก็อตต์ (Hopper and Traugott., 2003: 77) กล่าวว่า “คำหลายความหมาย” คือ รูปภาษารูปใดรูปหนึ่งซึ่งความหมายต่างๆ สัมพันธ์กันทางมโนทัศน์ และกล่าวถึงความสำคัญของคำหลายความหมายในฐานะที่เป็นข้อสรุปเบื้องต้นที่ต้องมีในการศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ดังนี้

ในการศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ หากคำรูปเดียวกันทำหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์แตกต่างกันแต่มีความสัมพันธ์ทางความหมายที่สามารถอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผลแล้ว การสรุปว่าคำชุดนั้นเป็นคำหลายความหมายเป็นข้อสรุปเบื้องต้นที่จำเป็นในแง่วิธี เพราะว่าถ้าไม่เริ่มด้วยข้อสรุปเบื้องต้นก่อนว่าคำที่ศึกษาเป็นคำหลายความหมายแล้ว ความสัมพันธ์กันระหว่างรูปแบบต่างๆ ของคำเดียวกันที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์แตกต่างกันก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในการศึกษาเฉพาะสมัย (synchronic) และต่างสมัย (diachronic)”

(Hopper and Traugott., 2003: 77-78)

กรณีของคำ ไว้ ผู้วิจัยมองว่าเป็นคำหลายความหมายเนื่องจากความหมายต่างๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์กัน สังเกตได้จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ซึ่งไม่แยกคำ ไว้ ในความหมายบอกเนื้อความและความหมายทางไวยากรณ์เป็น 2 รายการคำ เช่น

ก. เก็บเข้าที่ เอาเข้าที่ เช่น เอาของไปไว้ที่ วาง เช่นเอาไว้ตรงนั้นแหละ
ไว้ของให้เป็นที บางทีใช้ประกอบท้ายกริยาบางคำเพื่อให้ความหมายสมบูรณ์หรือหนักแน่นยิ่งขึ้น เช่น เก็บไว้ รักษาไว้ ปลุกไว้ ให้อยู่, ให้อารงอยู่ รักษา เช่น ไว้จุก ไว้หมวด ไว้ชีวิต ไว้ยศ

(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

นอกจากนี้ คำ ไว้ ยังเป็นคำหลายหน้าที่ เพราะบางความหมายอยู่ในหมวดคำกริยา บางความหมายอยู่ในหมวดคำหลังกริยา เป็นต้น

2.2 แนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์

ในหัวข้อนี้ จะกล่าวถึง (1) นิยามของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ และ (2) แนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ดังนี้

2.2.1 นิยามของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์

แนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (Grammaticalization) เป็นแนวคิดที่นักภาษาศาสตร์ศึกษากันมาเป็นเวลานาน ฮ็อบเปอร์และเทราก็อตต์ (Hopper and Traugott., 2003: 19) กล่าว อังตวน เมเยต์ (Meillet, 1912) เป็นผู้บัญญัติคำว่า “Grammaticalization” เป็นคนแรกและให้นิยามว่า “การเปลี่ยนแปลงจากคำอิสระ(คำหลัก)ไปเป็นคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์” ต่อมา คิวรีโลวิกซ์ (Kuryłowicz, 1965: 52 cited in Lehmann, 2002: 6) ให้นิยามกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์กว้างขึ้นกว่าเดิมว่า “การเปลี่ยนแปลงจากสถานะที่บอกเนื้อความของหน่วยคำหนึ่งไปเป็นสถานะที่บอกหน้าที่ทางไวยากรณ์ หรือจากสถานะที่มีความเป็นไวยากรณ์น้อยกว่าไปเป็นสถานะที่มีความเป็นไวยากรณ์มากกว่า”

ตามนิยามของคิวรีโลวิกซ์ กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะการเปลี่ยนจากสถานะคำอิสระไปเป็นคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงคำที่มีความเป็นไวยากรณ์อยู่เดิมเปลี่ยนแปลงไปเป็นสถานะทางไวยากรณ์มากกว่าเดิมได้ด้วย นิยามกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคิวรีโลวิกซ์เป็นข้อตัดสินที่ยอมรับกันในวงการภาษาศาสตร์เมื่อเกิดข้อขัดแย้งว่าขอบเขตการศึกษาใดบ้างที่จะนับรวมเป็นการศึกษาเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (Narrog and Heine, 2011: 3) นักภาษาศาสตร์สมัยต่อมาจึงถือว่านิยามของคิวรีโลวิกซ์ครอบคลุมการศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์มากที่สุด ดังนั้น งานวิจัยนี้จะนิยามคำว่า “กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์” ตามคิวรีโลวิกซ์ดังเหตุผลข้างต้น

2.2.2 แนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์

ในการนำเสนอแนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ผู้วิจัยจะแบ่งเค้าโครงของกระบวนการตามฮ็อบเปอร์และเทราก็อตต์ (Hopper and Traugott., 2003) เป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) ปัจจัยกระตุ้น (2) กลไกและกระบวนการ (3) การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์ตามลำดับ เนื่องจากจะช่วยให้เข้าใจกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.3.2.1 ปัจจัยกระตุ้น (motivations or enabling factors)

ตามแนวคิดของฮ็อปปเปอร์และเทราก็อตต์ (Hopper and Traugott., 2003: 71) ปัจจัยกระตุ้น หมายถึง สิ่งที่ทำให้คำมีโอกาสหรือศักยภาพที่จะกลายเป็นคำไวยากรณ์ มีรายละเอียดดังนี้

2.3.2.1.1 การต่อรองในการตีความหมาย (negotiating meaning)

ฮ็อปปเปอร์และเทราก็อตต์เห็นว่าถ้อยคำมีโอกาสกลายเป็นคำไวยากรณ์ได้ระหว่างที่ผู้พูด (ผู้ส่งสาร) และผู้ฟัง (ผู้รับสาร) ตีความหมายสารระหว่างกันในการสื่อสาร กล่าวคือ ในสถานการณ์การสื่อสาร ผู้พูดจะพยายามกล่าวถ้อยคำที่สื่อความให้ได้มากที่สุด และผู้ฟังก็พยายามที่จะให้ความร่วมมือในการตีความถ้อยคำนั้นให้ตรงตามเจตนาของผู้พูดมากที่สุด การเข้าใจสารไม่ตรงกันทำให้ถ้อยคำเดิมถูกตีความใหม่และถูกนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ และอาจรวมไปถึงได้ลักษณะทางไวยากรณ์ใหม่ ความหมายทางไวยากรณ์อาจเริ่มต้นจากความหมายโดยนัยในการสนทนา (conversational implicature) เมื่อความหมายโดยนัยถูกใช้บ่อยๆ ความหมายโดยนัยดังกล่าวก็จะพัฒนาไปเป็นความหมายประจำคำ (conventional implicature) ซึ่งเป็นความหมายใหม่ต่อไป (Hopper and Traugott., 2003: 79, 231)

2.3.2.1.2 หลักประหยัด (principle of economy)

ไฮเนอ คลอดิ และ ฮุนนิเมเยอร์ (Heine, Claudi, and Hunnemeyer, 1991) กล่าวว่า ปัจจัยกระตุ้นประการหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงทางความหมายในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ คือ วิธีการแก้ปัญหาในการสื่อโน้ตที่ซึ่งเป็นนามธรรมโดยการนำรูปภาษาเดิมที่มีความเป็นรูปธรรมกว่าและมีความหมายใกล้เคียงมาใช้ในความหมายที่เป็นนามธรรมมากกว่า ปัจจัยกระตุ้นดังกล่าวนี้ตั้งอยู่บนหลักการประหยัด กล่าวคือ อาศัยช่องทาง 2 ช่องทางในการสร้างคำไวยากรณ์ ได้แก่ (1) ความหมายประจำคำของคำซึ่งมีศักยภาพที่จะกลายเป็นคำไวยากรณ์ และ (2) โครงสร้างวากยสัมพันธ์เดิมที่จะกลายเป็นโครงสร้างไวยากรณ์

2.3.2.2 กระบวนการและกลไก (processes and mechanisms)

คำว่า “กระบวนการ” (process) และ “กลไก” (mechanism) หมายถึงรวมถึง การเปลี่ยนแปลงทางในแง่มุมมองต่างๆ การเปลี่ยนแปลงทางภาษาในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์สามารถ

แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย และกลไกการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ ดังนี้

2.3.2.2.1 การเปลี่ยนแปลงทางความหมาย

กระบวนการทางความหมายในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์มี 2 ประเภท ได้แก่ กระบวนการนามนัย (metonymic process) และกระบวนการอุปลักษณ์ (metaphorical process)

ก. กระบวนการนามนัย (metonymic process)

กระบวนการนามนัย คือ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันระหว่างความหมาย 2 ความหมายที่อยู่โน้มนำกันโดยที่ความหมายหนึ่งสามารถนำไปเป็นการสรุปรหัสหรือตีความอีกความหมายหนึ่งได้ หากอยู่ในสถานการณ์หรือบริบทที่เอื้อต่อการสรุปรหัสหรือตีความความหมายใหม่ขึ้นได้มากเพียงพอ (Hopper and Traugott., 2003: 75) ความหมายใหม่ที่สรุปรหัสได้นี้เป็นความหมายในบริบท ยังไม่เป็นความหมายประจำคำ และสามารถปฏิเสธว่าไม่เป็นเช่นนั้นได้ (cancellable)

ตัวอย่างกระบวนการนามนัย เช่น พัฒนาการของหน่วยสร้าง “BE+going to” แสดงอนาคตกาลในภาษาอังกฤษ (Hopper and Traugott., 2003: 75) หน่วยสร้างนี้เดิมแสดงการเคลื่อนที่ไปเพื่อทำเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น “be going to visit Bill” หมายความว่า “เดินทางไปเพื่อที่จะเยี่ยมบิล” เนื่องจากวัตถุประสงค์เป็นความตั้งใจซึ่งยังไม่เกิดขึ้น ณ ขณะที่กล่าวถ้อยและจะเกิดขึ้นในอนาคต จึงเกิดการสรุปรหัสความหมายใหม่ว่า การไปเยี่ยม Bill (to visit Bill) เกิดขึ้นในอนาคต ความหมายใหม่นี้ถูกใช้อย่างแพร่หลายจนกลายเป็นความหมายประจำโครงสร้าง “BE+going to”

ข. กระบวนการอุปลักษณ์ (metaphorical process)

กระบวนการอุปลักษณ์ คือ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวงมโนทัศน์ 2 มโนทัศน์จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมกว่าไปหาสิ่งที่เป็นนามธรรมกว่า กล่าวอีกนัยหนึ่ง กระบวนการอุปลักษณ์ คือ การทำความเข้าใจมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมกว่าผ่านมโนทัศน์ที่เป็นรูปธรรมกว่าโดยอาศัยประสบการณ์เป็นพื้นฐาน (Hopper and Traugott., 2003: 84)

ตัวอย่างกระบวนการอุปลักษณ์ เช่น คำว่า “ahead” เดิมบอกตำแหน่งข้างหน้า แต่เมื่อปรากฏร่วมกับคำบอกเวลา เช่น “in the year ahead” จะหมายถึงถึงอนาคตกาล การตีความในเชิง

เปรียบเทียบดังกล่าวดังอยู่บนพื้นฐานประสบการณ์ว่า “อนาคตกาลซึ่งผู้พูดยังไม่ถึงเหมือนกับตำแหน่งข้างหน้าซึ่งผู้พูดยังไม่ถึง” คำว่า “ahead” ในกรณีนี้จึงเปลี่ยนแปลงความหมายโดยผ่านกระบวนการอุปลักษณ์ [เวลา คือ พื้นที่] หรือ SPACE IS TIME (Hopper and Traugott., 2003: 85)

2.3.2.2.2 การเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์

การเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลายเป็นคำไวพจน์มี 2 ประการ คือ (1) กลไกการวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis) และ (2) กลไกการเทียบแบบ (analogy) ดังนี้

ก. กลไกการวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis)

การวิเคราะห์ใหม่ คือ การจัดเรียงความสัมพันธ์ใหม่ในโครงสร้างเดิม (Langacker, 1997: 58 cited in Hopper and Traugott., 2003: 51) เช่น วลี back of the barn เกิดการวิเคราะห์ใหม่ดังนี้

[back] of the barn	>	back of [the barn]
โครงสร้างเดิม: [นามวลี] บุพบทวลี		โครงสร้างใหม่: [บุพบทวลี] นามวลี

แผนภูมิที่ 1 กลไกการวิเคราะห์ใหม่จากค่านาม back เป็นคำบุพบท back

จากแผนภูมิ วลี back of the barn เกิดการจัดเรียงความสัมพันธ์ใหม่ในโครงสร้างเดิม กล่าวคือ แต่เดิมนาม back เป็นค่านามแปลว่าด้านหลัง มีบุพบทวลี of the barn ‘ของโรงนา’ เป็นส่วนขยาย แต่เมื่อผ่านกระบวนการวิเคราะห์ใหม่ คำว่า back จะรวมกับคำบุพบท of และกลายเป็นบุพบทซับซ้อน “back of” ทำให้คำ back ในโครงสร้าง back of [the barn] มีฐานะเป็นส่วนหนึ่งของบุพบทวลีเท่านั้น

ในแง่ลำดับความสำคัญ ค่านาม “back” ซึ่งเป็นส่วนหลักเดิมของนามวลี “back of the barn” ลดความสำคัญทางวากยสัมพันธ์จากส่วนหลักเป็นส่วนประกอบของบุพบทวลี “back of”

ในแง่หมวดคำ แต่เดิมนาม “back” เป็นส่วนหลักเดิมของนามวลี “back of the barn” กลายเป็นหมวดคำประกอบ (adposition) ร่วมกับบุพบท of และกลายเป็นบุพบทซับซ้อน back of

ข. กลไกการเทียบแบบ (analogy)

กลไกการเทียบแบบ (analogy) คือ การทำให้โครงสร้างวากยสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นใหม่ถูกใช้โดยทั่วไปมากยิ่งขึ้น (Hopper and Traugott., 2003: 67) เช่น กลไกการเทียบแบบในพัฒนาการของหน่วยสร้างแสดงการปฏิเสธในภาษาฝรั่งเศส $ne > ne...pas > pas$ ในภาษาฝรั่งเศส (Hock, 1991 [1986]: 194; Schewgler, 1998 cited in Hopper and Traugott., 2003: 67)

- (1) Il ne va (pas) (คำว่า pas ‘a step’ ปรากฏกับคำปฏิเสธ ‘ne’ เพื่อเน้น
he not goes (step) ความหมายว่า “ไม่ได้ไปเลยแม้แต่ก้าวเดียว”)
“he doesn”t go (a step).”
- ↓
- (2) Il ne sait pas (คำว่า pas ปรากฏกับคำปฏิเสธ ‘ne’ แต่เกิดการเทียบแบบ
he not knows not ปรากฏกับกริยาแสดงความคิด know ‘รู้’
“he doesn”t know.” ความหมายจึงเลื่อนไป)
- ↓
- (3) Il sait pas (โครงสร้างไวยากรณ์ที่คำว่า pas ไม่จำเป็นต้องมีคำปฏิเสธ ‘ne’
he know not มีความหมายปฏิเสธในตัวเอง และถูกใช้เป็นโครงสร้าง
“he doesn”t know.” ไวยากรณ์เพื่อแสดงการปฏิเสธอีกโครงสร้างหนึ่ง)

แผนภูมิที่ 2 กลไกการเทียบแบบในพัฒนาการของคำปฏิเสธ pas ในภาษาฝรั่งเศส

จากข้างต้น การเทียบแบบเกิดขึ้นเมื่อประโยค (1) ซึ่งมีคำว่า pas “step” ในบริบทที่มีกริยา va “ไป” บอกการเคลื่อนที่ (ขยายไปเป็นรูปแบบการใช้คำว่า pas ไปเป็นประโยค (2) ซึ่งคำแสดงการปฏิเสธที่ปรากฏร่วมกับคำว่า ne โดยไม่จำกัดเฉพาะบริบทที่มีกริยาบอกการเคลื่อนที่อีกต่อไป

กลไกการเทียบแบบสังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลง 2 ประการ ได้แก่ (1) โครงสร้างไวยากรณ์ที่เกิดขึ้นใหม่จะสามารถปรากฏในรูปแบบที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนได้ เช่น การปรากฏใช้โครงสร้าง $ne...pas$ กับกริยา sait “รู้” และ (2) โครงสร้างไวยากรณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ถูกนำไปใช้มากขึ้น เช่น คำว่า pas สามารถปรากฏใช้เป็นคำปฏิเสธได้โดยไม่ต้องปรากฏร่วมกับคำว่า ne ได้

2.3.2.1 การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์

ในหัวข้อที่ 2.3.2.2 นี้จะแบ่งเป็น 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ (1) สมมติฐานการเปลี่ยนแปลงในการกลายเป็นคำไวยากรณ์ และ (2) การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์

2.3.2.2.1 สมมติฐานการเปลี่ยนแปลงในการกลายเป็นคำไวยากรณ์

ก. การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว

ฮาสเปลมัท (Haspelmath, 1999) ฮีปเปอร์และเทราก็อตต์ (Hopper and Traugott, 2003) และไฮเนอและกูเตวา (Heine and Kuteva, 2007) กล่าวว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์มักเปลี่ยนแปลงจากคำที่มีสถานะบอกเนื้อความมากกว่าเป็นคำที่มีสถานะบอกเนื้อความน้อยกว่า ไม่เปลี่ยนแปลงในทางกลับกัน

แม้ว่าปรากฏการณ์ที่จะสวนทางกับการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวนั้นอาจเกิดขึ้นได้ แต่ฮีปเปอร์และเทราก็อตต์ (Hopper and Traugott, 2003: 99) ตั้งข้อสังเกตว่า “หลักฐานที่แสดงการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สวนทางกับการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวเกิดขึ้นอย่างไม่สม่ำเสมอและไม่คงที่ ในขณะที่หลักฐานแสดงการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอเมื่อพิจารณาจากภาษาต่างๆ³

ข. การเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป

การเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป คือ การเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่หมวดคำหรือความหมายเดิมปรากฏร่วมกับหมวดคำหรือความหมายใหม่ระหว่างกลายจากหน้าที่ทางไวยากรณ์หนึ่งไปสู่อีกหน้าที่ทางไวยากรณ์หนึ่ง ไม่เปลี่ยนแปลงโดยฉับพลัน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

$$A > \left\{ \begin{array}{c} B \\ A \end{array} \right\} > B$$

แผนภูมิที่ 3 การเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์

³ รายละเอียดการกลายเป็นคำไวยากรณ์เปรียบเทียบระหว่างภาษาต่างๆ สามารถดูเพิ่มเติมได้ในหนังสือ World Lexicon of Grammaticalization ของ ไฮเนอและกูเตวา (Heine and Kuteva, 2002)

การกลายเป็นคำไวยากรณ์ค่อยเป็นค่อยไป 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) เปลี่ยนแปลงจากปริบทใดปริบทหนึ่งก่อน ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกันในทุกปริบท และ 2) เพิ่มความถี่ในการใช้โครงสร้างไวยากรณ์ใหม่อย่างค่อยเป็นค่อยไปแตกต่างกันไปตามเอกสารแต่ละประเภทและตามผู้ใช้ภาษาแต่ละคน

2.3.2.2.1 การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์

เมื่อคำกลายเป็นคำไวยากรณ์ จะเกิดผลต่างๆ สรุปได้เป็น 5 ประการ คือ 1) กระบวนการทำให้มีความทั่วไป 2) กระบวนการสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำเดิม⁴ 3) การคงเค้าความหมายเดิม 4) การปรากฏซ้อนกันในภาษา และการเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์

ก. กระบวนการทำให้มีความทั่วไป (generalization)

กระบวนการทำให้มีความทั่วไป (generalization) แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) กระบวนการทำให้ความหมายเดิมมีลักษณะเป็นความหมายทั่วไป (generalization of meaning) และ 2) กระบวนการทำให้หน้าที่ทางไวยากรณ์เฉพาะปริบทมีลักษณะเป็นหน้าที่ทางไวยากรณ์ทั่วไป (generalization of grammatical function)

การทำให้ความหมายเดิมมีลักษณะเป็นความหมายทั่วไป หมายถึง การลดข้อจำกัดในการปรากฏร่วมทางความหมายของคำเดิม ทำให้คำสามารถขยายไปปรากฏในปริบทที่ไม่สามารถปรากฏได้ก่อนหน้า เช่น พัฒนาการของคำปฏิเสธ pas ‘a step’ (ดูในหัวข้อที่ 3.2.2.1 ก.)

การทำให้หน้าที่ทางไวยากรณ์มีความเป็นทั่วไป หมายถึง การทำให้คำหรือโครงสร้างไวยากรณ์ขยายรูปแบบการปรากฏทางวากยสัมพันธ์กว้างขึ้น เช่น โครงสร้างแสดงการณลักษณะต่อเนื่อง (progressive structure) “be V-ing” แรกเริ่มปรากฏในโครงสร้างกรตุจาก เช่น “the house was building”⁴ แต่ต่อมาในศตวรรษที่ 18 เริ่มมีการใช้ “be V-ing” กับโครงสร้างกรรม

⁴ กระบวนการทำให้มีความทั่วไป (generalization) และกระบวนการสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำเดิม (decategorialization) เป็นกระบวนการที่เรียกว่า “กระบวนการหลัก” เพราะเกิดขึ้นในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ทุกกรณี ฮ็อบเปอร์และเทราก็อตต์ยังกล่าวถึง “กระบวนการร่วม” ซึ่งเกิดในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์บางกรณีอีก 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเจาะจงเลือก (specialization) กระบวนการแยก (divergence) และกระบวนการนำมาใช้ใหม่ (renewal) ในงานวิจัยนี้จะไม่กล่าวถึงกระบวนการร่วมเนื่องจากกระบวนการหลักเพียงพอแก่การตอบวัตถุประสงค์งานวิจัยนี้แล้ว

วาก เช่น “the house was being built.” และต่อมาปรากฏในบริบทที่แสดงเหตุการณ์ทรงสภาพ เช่น “There are statues standing in the park.” (Hopper and Traugott., 2003: 104)

ข. กระบวนการสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำเดิม

(decategorialization)

กระบวนการสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำเดิม คือ การสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำเดิมในด้านต่างๆ ได้แก่ ความหมาย หน่วยคำ วากยสัมพันธ์

ตัวอย่างการสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำเดิม เช่น คำสันธาน “while” ในภาษาอังกฤษปัจจุบัน (Hopper and Traugott., 2003: 107) คำสันธาน while กลายมาจากคำนาม hwil “ระยะเวลาช่วงหนึ่งๆ” คำนาม hwil ถูกนำมาใช้แสดงความสัมพันธ์เชิงเวลาระหว่างอนุพากย์ 2 อนุพากย์ จึงกลายจากคำนามเป็นคำสันธานแล้วสูญเสียคุณสมบัติซึ่งเดิมเคยมีเมื่อเป็นคำนาม เห็นได้จากลักษณะต่างๆ ดังนี้

- (1) คำว่า while ไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำนำหน้านาม (article) และคำแสดงปริมาณ (quantifier)
- (2) คำว่า while ไม่สามารถขยายได้โดยคำคุณศัพท์หรือนิยมวิเศษณ์
- (3) คำว่า while ไม่สามารถเป็นประธานหรือส่วนที่สัมพันธ์ (argument) อื่นใดของกริยา
- (4) คำว่า while สามารถปรากฏได้เฉพาะหน้าตำแหน่งต้นอนุพากย์ที่คำว่า “while” ไปสัมพันธ์
- (5) คำว่า while ไม่สามารถถูกอ้างถึงได้โดยคำสรรพนาม

ค. การคงเค้าความหมายเดิม

(persistence of old meanings)

การคงเค้าความหมายเดิม คือ การคงร่องรอยทางความหมายของคำต้นเค้าเดิมในคำที่กลายเป็นคำไวยากรณ์ เช่น หน่วยสร้างแสดงอนาคตกาล [be going to] ไม่ได้แสดงเหตุการณ์ในอนาคตโดยทั่วไป แต่จะแฝงความหมายด้วยว่า เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนเพราะหน่วยสร้าง [be going to] แต่แรกเริ่มใช้สื่อเหตุการณ์ที่ผู้พูดไปทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีวัตถุประสงค์และตั้งใจให้เกิดขึ้น

ง. การปรากฏซ้อนกันในภาษา (layering)

เมื่อคำกลายเป็นคำไวยากรณ์ อาจแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์เดิมและหน้าที่ทางไวยากรณ์ใหม่ ควบคู่ในสมัยเดียวกัน เช่น พัฒนาการด้านหน้าที่ของคำว่า แล้ว (มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์, 2545: 96) ดังนี้

หน้าที่	สมัยที่ปรากฏ					
	สุโขทัย	อยุธยา	ร. 1-3	ร.4-5	ร.6-8	ปัจจุบัน
1. คำกริยา	/	/	/	/	/	/
2. คำช่วยหลังกริยา	/	/	/	/	/	/
3. คำเชื่อมอนุพากย์	/	/	/	/	/	/
4. วลีตายตัว-กริยาวิเศษณ์				/	/	/
5. วลีตายตัว-กริยา					/	/
6. วลีตายตัว-คำบอกเวลา						/
7. ดัชนีปริจเฉท						/
รวม	3	3	3	4	5	7

ตารางที่ 3 พัฒนาการด้านหน้าที่ของคำว่า แล้ว ในสมัยต่างๆ

การปรากฏซ้อนกันของหน้าที่ทางไวยากรณ์มีประโยชน์ในการสืบหาว่าหมวดคำไวยากรณ์ที่สนใจศึกษากลายมาจากหมวดคำใดในเชิงประวัติ เช่น ในภาษาไทยปัจจุบัน คำ แล้ว ไม่เป็นกริยาเดี่ยวในอนุพากย์ แต่เป็นส่วนหนึ่งวลีตายตัว “ก็แล้วกัน” (มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์, 2546: 90) วลีตายตัวดังกล่าวมีร่องรอยโครงสร้างกริยากรรม จึงสันนิษฐานประวัติได้ว่ากลายมาจากคำกริยากรรมแล้ว เช่น โยชานพระเป็นเจ้าก็แล้ว (จารีกวีตมา พ.ศ. 2079) “การถวายทานแต่พระพุทธเจ้าก็เสร็จสิ้น”

จ. การเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์

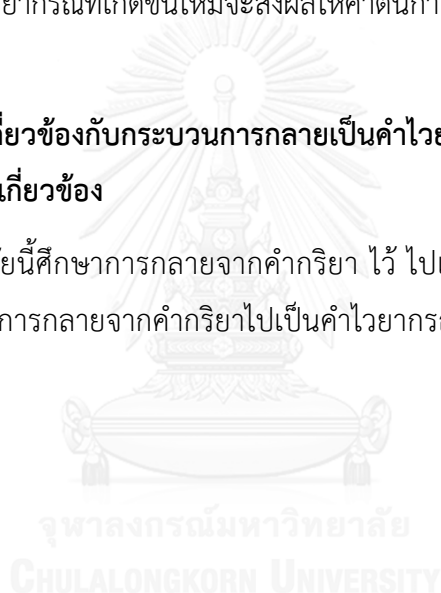
ความถี่ในการปรากฏเป็นหลักฐานสำคัญที่ยืนยันว่าการกลายเป็นคำไวยากรณ์มีผลการเปลี่ยนแปลงตามสมมติฐาน “การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว” (Hopper and Traugott, 2003: 126 – 130) ความถี่เป็นหลักฐานเชิงสถิติที่ชี้ว่าคำกลายจากหน้าที่ทางไวยากรณ์เดิมไปเป็นหน้าที่ทางไวยากรณ์ใหม่มากขึ้นน้อยเท่าใด งานวิจัยที่ใช้ความถี่เป็นเครื่องมือเปรียบเทียบสมัยของการกลายเป็นคำ

ไวยากรณ์ในภาษาไทย ได้แก่ งานวิจัยที่ศึกษาการกลายจากคำกริยาไปเป็นคำบุพบทของจรัสดาว อินทรทัศน์ (2539)

โดยสรุปกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ คือ กระบวนการที่คำปรากฏในบริบทที่เอื้อให้มีการตีความหมายใหม่ ความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่าความหมายทางไวยากรณ์ซึ่งจะมีลักษณะเป็นนามธรรมมากกว่าความหมายเดิม คำที่ได้รับความหมายทางไวยากรณ์ใหม่จะมีพฤติกรรมทางวากยสัมพันธ์และความหมายที่แตกต่างจากเดิม เมื่อผู้ใช้ภาษานำคำไวยากรณ์ไปใช้ในบริบทอื่นที่ไม่เคยปรากฏได้มาก่อน คำจะมีความหมายไวยากรณ์ที่ชัดเจนมากขึ้นจนกระทั่งเป็นคำที่ใช้แพร่หลายในภาษา ในหลายกรณี คำไวยากรณ์ที่เกิดขึ้นใหม่จะส่งผลให้คำต้นกำเนิดเดิมใช้น้อยลงตามลำดับ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยาในภาษาไทย และภาษาที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากงานวิจัยนี้ศึกษาการกลายจากคำกริยา ไว้ ไปเป็นคำไวยากรณ์ ผู้วิจัยจึงทบทวนเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวกับการกลายจากคำกริยาไปเป็นคำไวยากรณ์ แสดงภาพรวมตามลำดับปี ดังนี้

ผู้วิจัยและชื่อเรื่อง (เรียงตามลำดับปี)	ข้อมูล	คำกริยา > คำไวยากรณ์	ตัวอย่าง
Bilmes (1995) (The Grammaticalization of Thai 'Come' and 'Go')	ภาษาไทย เฉพาะสมัย	1. คำกริยา > คำกริยา หน้ากริยาหลัก	ฉัน <u>ไป</u> /มาบ้าน > ฉัน <u>ไป</u> /มาทำงาน
		2. คำกริยา > คำกริยา หลังกริยาหลัก	ฉัน <u>ไป</u> /มาบ้าน > ฉัน <u>เข้าไป</u> /มาบ้าน
		3. คำกริยา > คำหน้า กริยา	ฉัน <u>ไป</u> /มาบ้าน > ฉัน <u>ไป</u> /มาคิดทั้งคืน
		4. คำกริยา > คำหลัง กริยา	ฉัน <u>ไป</u> /มาบ้าน >ฉัน ทำงาน <u>ไป</u> /มาหลายปี
จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) (กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำ บุพบทในภาษาไทย)	ภาษาไทย เฉพาะสมัย	คำกริยา > คำบุพบท	เขา <u>จาก</u> บ้าน >เขา คิด <u>จาก</u> จินตนาการ
ไพทยา มีสัจย์ (2540) (การศึกษาคำช่วยหน้ากริยาที่กลายมา จากคำกริยาในภาษาไทย)	ภาษาไทย ข้ามสมัย	คำกริยา > คำช่วยหน้ากริยา	เธอ <u>คง</u> ความดีเสมอๆ >เธอ <u>คง</u> ทำความดี เสมอๆ
Iwasaki and Yap (1998) (‘Give’ construction in Thai and beyond: A cognitive and grammaticalization perspective)	ภาษาไทย เฉพาะสมัย	คำกริยา > คำบ่งการก	ฉัน <u>ให้</u> ของเขา >ฉัน ทำ <u>บุญให้</u> เขา
Diller (2001) (Grammaticalization and Tai syntactic change)	ภาษาเฉพาะ สมัยจาก ภาษาใน ตระกูลไท	คำกริยา > คำบุพบท	<u>ถึง</u> บ้าน > เห็น <u>ถึง</u> ความจริง
		คำกริยา > คำกริยาช่วย	พรรษา <u>แล้ว</u> > ทำ <u>แล้ว</u>
		คำกริยา > คำวิเศษณ์	มัก+จะ > มักจะ
		คำกริยา > คำเชื่อม	<u>กว่า</u> (พัน) > สูง <u>กว่า</u> เขา
มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ (2546) (การศึกษาเชิงประวัติของคำว่า แล้ว อยู่ อยู่แล้ว)	ภาษาไทย ข้ามสมัย	คำกริยา > คำช่วยหลัง กริยา	เขา <u>อยู่</u> บ้าน > เขา <u>คิดอยู่</u>

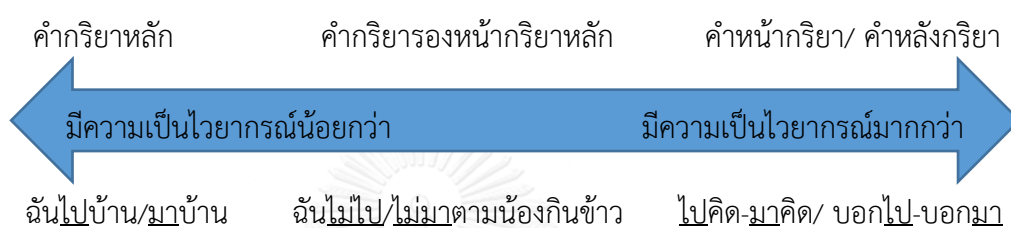
ตารางที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา

ในภาษาไทยและภาษาที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยและชื่อเรื่อง (เรียงตามลำดับปี)	ข้อมูล	คำกริยา > คำไวยากรณ์	ตัวอย่าง
Enfield (2004) (Areal grammaticalisation of postverbal 'acquire' in mainland Southeast Asia)	ภาษาจาก ภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ (เน้นภาษา ลาว)	คำกริยา > คำหน้ากริยา (pre-verbal)	เขา <u>ได้</u> เงิน > เขา <u>ได้</u> ทำตามความฝัน
		คำกริยา > คำหลังกริยา (post-verbal)	เขา <u>ได้</u> เงิน > เขา <u>ทำ</u> ตามความฝัน <u>ได้</u>
ปิ่นกาญจน์ วัชรปาณ (2548) (“อยาก” : การศึกษาเชิงประวัติ)	ภาษาไทย ข้ามสมัย	คำกริยา > คำขยายกริยา	อยาก <u>น้ำ</u> (หิว <u>น้ำ</u>) > อยาก <u>ไป</u> ตลาด
Takahashi (2005) (Grammaticalization paths of the Thai verb <i>dây</i> : A corpus-based study)	ภาษาไทย ข้ามสมัย	คำกริยา > คำบ่งการตระหนัก	<u>ฉัน</u> ได้เงิน > <u>ฉัน</u> ได้ <u>ไป</u> ตลาดมา
		คำกริยา > คำบ่งความเป็นไปได้	<u>ฉัน</u> ได้เงิน > อะไร <u>ก็</u> เกิดขึ้น <u>ได้</u>
สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ (2551) (<u>ยัง</u> : การศึกษาเชิงประวัติ)	ภาษาไทย ข้ามสมัย	คำกริยา > คำช่วยหน้ากริยา	พ่อ <u>ก็</u> ตาย <u>พี่</u> <u>ก็</u> <u>ยัง</u> > <u>ฉัน</u> <u>ยัง</u> <u>ไป</u> ตลาด
		คำกริยา > คำเชื่อมอนุพากย์	พ่อ <u>ก็</u> ตาย <u>พี่</u> <u>ก็</u> <u>ยัง</u> > ทำ <u>การ</u> บ้าน <u>ยัง</u> จะ ดีกว่า
		คำกริยา > คำกริยาการิต	พ่อ <u>ก็</u> ตาย <u>พี่</u> <u>ก็</u> <u>ยัง</u> > <u>ยัง</u> ให้ <u>ถึง</u> แก่ <u>ชีวิต</u> >
		คำกริยา > คำบุพบท	พ่อ <u>ก็</u> ตาย <u>พี่</u> <u>ก็</u> <u>ยัง</u> > <u>เดิน</u> <u>ไป</u> <u>ยัง</u> ตลาด
สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ (2555) (พัฒนาการของคำว่า "เป็น" ใน ภาษาไทย)	ภาษาไทย ข้ามสมัย	คำกริยา > สัมพันธกริยา	เป็น (มี <u>ชีวิต</u>) > เขา <u>เป็น</u> ครู
		คำกริยา > กริยาแทน	เป็น (มี <u>ชีวิต</u>) > <u>ฉัน</u> <u>ก็</u> <u>เป็น</u>
		สัมพันธกริยา > กริยาแทน	เขา <u>เป็น</u> ครู > <u>ฉัน</u> <u>ก็</u> <u>เป็น</u> (ครู)

ลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยาในภาษาไทยและภาษาที่เกี่ยวข้อง โดยเลือกเฉพาะเส้นทางการกลายจากหมวดคำกริยาไปเป็นหมวดคำไวยากรณ์ เรียงตามลำดับรายชื่อในตารางสรุปข้างต้นนี้

Bilmes (1995) ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา มา และ ไป ในภาษาไทย ในงานวิจัยนี้ Bilmes วิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำ มา และ ไป และสรุปว่าคำ มา และ ไป มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ 4 หน้าที่ ได้แก่ (1) คำกริยาหลัก (Main verb) (2) คำกริยารองหน้ากริยาหลัก (Prehead verb) (3) คำหน้ากริยา (Prehead) และ (4) คำหลังกริยา (Posthead) คำ แต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์มีความเป็นไวยากรณ์มาก-น้อยต่างกันดังนี้

แผนภูมิที่ 4 ระดับความเป็นไวยากรณ์ของคำกริยาไป-มา

Bilmes สรุปการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ มา และ ไป ดังนี้

เมื่อคำกริยาหลัก ไป “เคลื่อนที่สู่จุดหมาย” และ มา “เคลื่อนที่ออกจากจุดเริ่มต้น” กลายเป็นคำกริยารองและคำหน้ากริยา/ คำหลังกริยา ความหมายแสดงการเคลื่อนที่ซึ่งเป็นรูปธรรมจะหายไป เหลือแต่ความหมายแสดงทิศทาง (directionality) ที่เป็นนามธรรมโดยผ่านกระบวนการอุปลักษณ์จากพื้นที่ไปเป็นเวลา (spatio-temporal metaphor)

ในการกลายเป็นคำกริยาหลัก ไป “เคลื่อนที่สู่จุดหมาย” และ มา “เคลื่อนที่ออกจากจุดเริ่มต้น” ไป เป็นคำกริยารองและคำหน้ากริยา/ คำหลังกริยา คำ ไป และ มา สูญเสียความหมายที่เป็นรูปธรรม แต่ก็ยังคงความหมายในเชิงบอกทิศทาง (directionality) ซึ่งเป็นคำความหมายเมื่อเป็นหมวดคำกริยาเดิม

จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) ศึกษาการกลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทยปัจจุบันพบว่า คำบุพบทจำนวน 23 คำเกิดจากการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยาที่มีรูปเดียวกัน ได้แก่ ไกล่ ข้าม ขึ้น เข้า คล้าย จาก ตรง ต่อ ตาม ถึง ประจำ เป็น ผ่าน ยัง ลง ลอด เลย สู่ เหนือ เหมือน ให้ อยู่ ออก

จรัสดาวแบ่งเกณฑ์การจำแนกหมวดคำกริยาและคำบุพบทออกเป็น 2 ส่วน คือ เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ และเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์

เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์		เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์	
คำกริยา	คำบุพบท	คำกริยา	คำบุพบท
ปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธได้	ไม่ปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ	แสดงสภาพหรือการกระทำของประธาน	แสดงความสัมพันธ์เชิงการก ระหว่างนามวลีกับกริยาวลี
ไม่จำเป็นต้องปรากฏนำหน้านามวลี	จำเป็นต้องปรากฏนำหน้านามวลีเสมอ	มีความหมายประจำคำเพียงหนึ่งเดียว	อาจมีความสัมพันธ์เชิงการกได้หลากหลายประเภท
		อาจมีความหมายแฝงแสดงทัศนคติหรืออารมณ์	มีเฉพาะความหมายตรง

ตารางที่ 5 เกณฑ์การจำแนกหมวดคำกริยาและคำบุพบท

จรัสดาวใช้ทฤษฎีต้นแบบ (Prototype Theory) ของ Givón (1989: 38) วิเคราะห์ความแตกต่างในเรื่องสถานะความเป็นไวยากรณ์ของคำที่ศึกษา ในแนวคิดนี้ คำแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) คำที่มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ครบถ้วน เรียกว่า “สมาชิกต้นแบบ” (prototypical member) และคำที่ขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือทุกข้อเมื่อเปรียบเทียบกับสมาชิกต้นแบบ เรียกว่า “สมาชิกรอบนอก” (peripheral member) สมาชิกต้นแบบของหมวดคำหลักอย่างเช่นคำกริยาจะมีความเป็นกริยาสูงกว่าคำบุพบทซึ่งถือเป็นสมาชิกรอบนอก

จรัสดาววิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ 2 ด้าน ได้แก่ กระบวนการทางอรรถศาสตร์และกระบวนการทางด้านโครงสร้าง ดังนี้

1. กระบวนการทางด้านอรรถศาสตร์

ก. การคงเค้าความหมายเดิม (persistence)

เมื่อคำกริยากลายเป็นคำบุพบท จะรักษาเค้าความหมายเดิมของกริยาซึ่งมีอยู่แต่เดิมพิจารณาตัวอย่างคำกริยา ตาม และคำบุพบท ตาม ในตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

หมวดคำ	ตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์	อรรถลักษณะที่วิเคราะห์ได้จากบุพบทและนามวลี
คำกริยา	นักสืบ <u>ตาม</u> ผู้ต้องสงสัย	ตาม [+กริยา] + [__สถานที่ + จุดหมาย + รูปธรรม] ⁵ ผู้ต้องสงสัย [+ นามวลี + จุดหมาย + รูปธรรม]
คำบุพบท	เลขานุการ <u>สรุปล่าว</u> <u>ตาม</u> ความเห็นของตน	ตาม [+ บุพบท] + [__จุดหมาย] ความเห็นของตน [+ นามวลี + จุดหมาย + นามธรรม]

ตารางที่ 6 การคงเค้าความหมายเดิมของคำกริยาที่กลายเป็นคำบุพบท

จากตาราง เมื่อคำกริยา ตาม กลายเป็นคำบุพบท ตาม ก็ยังคงเค้าความหมายเดิมในการปรากฏร่วมกับนามวลีที่ความสัมพันธ์เชิงการก [+จุดหมาย] ได้เช่นเดียวกับกริยา

ข. การที่ความหมายจางลง (bleaching)

เมื่อคำกริยากลายเป็นคำบุพบท ความหมายเดิมของคำกริยาจะเลื่อนไป พิจารณาตัวอย่างคำกริยา ถึง และคำบุพบท ถึง ในตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

หมวดคำ	ตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์	อรรถลักษณะที่วิเคราะห์ได้จากบุพบทและนามวลี
คำกริยา	นักกีฬาคนนี้ วิ่งไกล <u>ถึง</u> หนึ่ง หมื่นเมตร	[+กริยา + อัตวิสัย]
คำบุพบท	เขา โทรศัพท์ <u>ถึง</u> บ้าน หลัง การแข่งขัน	[+บุพบท - อัตวิสัย]

ตารางที่ 7 การที่ความหมายของคำกริยาจางลงเมื่อกลายเป็นคำบุพบท

จากตาราง คำกริยา ถึง ในบริบทที่ปรากฏแฝงทัศนคติหรือความรู้สึกว่าระยะทางหนึ่งหมื่นเมตร เป็นระยะทางที่มากตามความรู้สึกของผู้พูด (เป็นอัตวิสัย แต่เมื่อคำกริยา ถึง กลายเป็นคำบุพบท จะไม่แฝงทัศนคติหรือความรู้สึกซึ่งเป็นอัตวิสัย

⁵ สัญลักษณ์ [+ ____] หมายถึงคำมีอรรถลักษณะ (องค์ประกอบทางความหมาย) ตามที่ระบุ

ค. การเกิดความหมายทั่วไป (generalization)

เมื่อคำกริยากลายเป็นคำบุพบท ในบางกรณีจะขยายให้ความหมายมีลักษณะทั่วไป กล่าวคือ ไม่เจาะจงเท่าคำกริยาเดิม ใช้งานได้ในบริบทที่กว้างขึ้น และลดข้อจำกัดการปรากฏลง เช่น

หมวดคำ	ตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์	อรรถลักษณะที่วิเคราะห์ได้จากบุพบทและนามวลี
คำกริยา	ชาวเล <u>จาก</u> เกาะนี้ไปแล้ว	ชาวเล [+นามวลี +ผู้กระทำ +มีชีวิต] จาก [+กริยา +เคลื่อนที่] + [ผู้กระทำ __+มีชีวิต] + [__ สถานที่ +จุดเริ่มต้น] เกาะ [+นามวลี +สถานที่ +รูปธรรม]
คำบุพบท	ผ้าแพรวา ทอขึ้น <u>จาก</u> เส้นไหม	จาก [+บุพบท] + [__จุดเริ่มต้น/แหล่งเดิม] เส้นไหม [+นามวลี +จุดเริ่มต้น/แหล่งเดิม +รูปธรรม]

ตารางที่ 8 การเกิดความหมายทั่วไป

จากตาราง คำกริยา จาก มีความหมายที่เจาะจงมากกว่าคำบุพบท จาก กล่าวคือ คำกริยา จาก จะแสดงอาการเคลื่อนที่ มีผู้กระทำเหตุการณ์เป็นสิ่งที่มีชีวิต และมีจุดเริ่มต้นของการกระทำ แต่คำบุพบท จาก จะบอกจุดเริ่มต้นหรือบอกแหล่งกำเนิด ไม่แสดงอาการเคลื่อนที่และไม่มีผู้กระทำเหตุการณ์

ง. การขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์ (metaphorical extension)

เมื่อคำกริยากลายเป็นคำบุพบท ในบางกรณีจะขยายความหมายจากรูปธรรมไปเป็นนามธรรม พิจารณาจากนามวลีที่ปรากฏร่วมกับคำกริยา จาก และ คำบุพบท จาก เช่น

หมวดคำ	ตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์	อรรถลักษณะที่วิเคราะห์ได้จากบุพบทและนามวลี
คำกริยา	ลูกนก <u>จาก</u> รังเดิม เมื่อโตเต็มที่	จาก [+กริยา +เคลื่อนที่] + [__สถานที่ +จุดเริ่มต้น] รัง [+วัตถุ +รูปธรรม]
คำบุพบท	จาก ยุคหิน มนุษย์ ไล่ฝืน อยากบินได้เหมือนนก	จาก [+บุพบท] + [__จุดเริ่มต้น +/-นามธรรม] ยุคหิน [+เวลา +นามธรรม]

ตารางที่ 9 การขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์

จากตาราง คำกริยา จาก แต่เดิมปรากฏได้กับเฉพาะนามวลีที่เป็นรูปธรรม เช่น รัง เมื่อกลายเป็นคำบุพบทจะเกิดกระบวนการอุปลักษณ์ [เวลา คือ พื้นที่] ทำให้ขยายการปรากฏร่วมกับนามวลีที่เป็นรูปธรรมไปปรากฏร่วมกับนามวลีแสดงเวลาซึ่งมีความเป็นนามธรรมได้ด้วย

2. กระบวนการทางโครงสร้าง

ก. การบังคับการปรากฏ (obligatorification)

เมื่อคำกริยากลายเป็นคำบุพบทจะสูญเสียบริบทที่คำเดิมปรากฏได้และถูกบังคับให้ปรากฏในบริบทที่ตายตัวเพียงบริบทเดียว พิจารณาเปรียบเทียบตัวอย่างคำกริยา ผ่าน และคำบุพบท ผ่าน ดังนี้

กรณีคำกริยา <u>ผ่าน</u>	กรณีคำบุพบท <u>ผ่าน</u>
1. นกทองเที่ยว <u>ผ่าน</u> น้ำตกแม่ยะ (ประธาน + กริยา + สถานที่)	1. เต้าไฟฟ้า ส่ง ความร้อน <u>ผ่าน</u> ขดลวด (ประธาน + กริยา + ผู้ทรงรับ + บุพบท + เครื่องมือ)
2. น้ำตกแม่ยะ นกทองเที่ยว <u>ผ่าน</u> (สถานที่ + ประธาน + กริยา)	2. *ขดลวด เต้าไฟฟ้า ส่ง ความร้อน <u>ผ่าน</u> (เครื่องมือ + ประธาน + กริยา + ผู้ทรงรับ + บุพบท)
3. นกทองเที่ยว <u>ไม่</u> <u>ผ่าน</u> น้ำตกแม่ยะ (ประธาน + ไม่ + กริยา + สถานที่)	3. *เต้าไฟฟ้า ส่ง ความร้อน <u>ไม่</u> <u>ผ่าน</u> ขดลวด (ประธาน + กริยา + ผู้ทรงรับ + ไม่ + บุพบท + เครื่องมือ)

ตารางที่ 10 การบังคับการปรากฏ

จากตาราง คำบุพบท ผ่าน มีลักษณะที่ถูกบังคับปรากฏมากกว่าคำกริยา กล่าวคือ คำกริยา ผ่าน จะสามารถปรากฏได้ 3 บริบท คือ 1) บริบทที่คำนามบอกสถานที่อยู่หลังคำกริยา 2) บริบทที่คำนามบอกสถานที่ถูกย้ายไปอยู่หน้าประโยค และ 3) บริบทที่เติมคำปฏิเสธหน้าคำกริยา โดยไม่มีประโยคใดผิดไวยากรณ์ แต่เมื่อกลายเป็นคำบุพบท ผ่าน หากแยกเอานามวลีออกจากคำบุพบท (ตัวอย่างที่ 2) หรือเติมคำปฏิเสธหน้าคำบุพบท (ตัวอย่างที่ 3) จะทำให้เกิดลักษณะที่ผิดไวยากรณ์

ข. การวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis)

คำกริยาทุกคำที่กลายเป็นคำบุพบทจะผ่านกระบวนการวิเคราะห์ใหม่ กล่าวคือ คำกริยาซึ่งเป็นหน่วยองค์ประกอบของประโยคจะถูกวิเคราะห์เป็นส่วนหนึ่งของบุพบทวลี ซึ่งเป็นองค์ประกอบใหม่ ไม่ได้เป็นส่วนสำคัญในประโยค คือ เป็นส่วนหลักของภาคแสดงได้เหมือนคำกริยาเดิมอีกต่อไป

จรัสดาวสรุปผลการศึกษาว่าคำกริยากลายเป็นคำบุพบทไปในทิศทางเดียว กล่าวคือ เปลี่ยนความหมายที่เป็นรูปธรรมไปเป็นลักษณะความหมายที่เป็นนามธรรม มีลักษณะต่อเนื่อง พิจารณาได้จากคำกริยายังไม่ได้กลายเป็นคำบุพบทอย่างสมบูรณ์ มีทั้งกรณีที่เปลี่ยนไปเป็นคำบุพบทต้นแบบและบางกรณียังเป็นคำบุพบทรอบนอกซึ่งคงลักษณะคำกริยาบางส่วน แสดงให้เห็นว่าการกลายเป็นคำบุพบทของคำกริยามีลักษณะที่ต่อเนื่อง คำบุพบทที่วิเคราะห์จึงมีลักษณะคำกริยาเดิมระดับที่ไม่เท่ากัน

ไพทยา มีสัตย์ (2540) ศึกษาการกลายจากคำกริยา คง ควร ต้อง ได้ น่า อาจ ไปเป็นคำช่วยหน้ากริยาจากเอกสารสมัยต่างๆ ที่ตีพิมพ์แล้ว ผลการศึกษาแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่กลายจากกริยากรรม ได้แก่ คง ต้อง ได้ อาจ และ กลุ่มที่กลายจากกริยากรรม ได้แก่ ควร น่า อาจ

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่พบในงานวิจัยนี้มี 3 ประการ ได้แก่ การขยายความหมายแบบอุปลักษณะ การขยายความหมายให้กว้างขึ้น และการดูดซึมความหมายของปริบท การกลายจากคำกริยากรรม คง ต้อง ได้ อาจ เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมาย 2 ลักษณะคือ ขยายความหมายแบบอุปลักษณะ และขยายความหมายให้กว้างขึ้น ส่วนคำในหมวดคำกริยากรรม ควร น่า จะเกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายเพียง 1 ลักษณะคือ ดูดซับความหมายจากปริบท

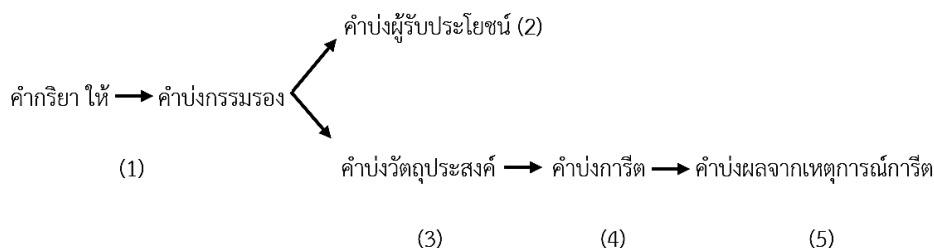
ในการขยายความหมายแบบอุปลักษณะ มีการขยายขอบเขตการใช้กริยากรรมกับประธานและกรรมที่มีความหมายเป็นรูปธรรมออกไปยังประธานและกรรมที่มีความหมายเป็นนามธรรม ทำให้คำกริยากรรม คง ต้อง ได้ อาจ อยู่หน้าตำแหน่งกริยาวลีซึ่งนำมาใช้เป็นกรรม กระทั่งเป็นคำช่วยหน้ากริยา แสดงอรรถาณูเคราะห์บอกการคาดคะเนในปริบทเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง

ในการขยายความหมายให้กว้างขึ้น พบว่า คำกริยากรรม คง ได้ อาจ ขยายความหมายจากความหมายของคำบอกเนื้อความไปเป็นความหมายเชิงกาล การณ์ลักษณะ และอรรถาณูเคราะห์ เช่น คำว่า คง ที่แปลว่า รักษา ทำให้มีอยู่ ขยายออกไปเป็นความหมายการณ์ลักษณะดำเนินอยู่

ในการดูดซับความหมายทางปริบท มีการย้ายคำกริยากรรม ควร และ น่า ซึ่งมีความหมายในเชิงเสนอแนะไปอยู่ตำแหน่งหน้ากริยาวลี เพื่อบอกอรรถาณูเคราะห์แสดงการชี้แนะจนกระทั่งกลายเป็นคำช่วยหน้ากริยา

คำทั้ง 6 คำมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ คำหลัก (คำกริยา) ลดลงตามช่วงเวลา แต่สัดส่วนคำไวยากรณ์เพิ่มขึ้นตามช่วงเวลา คำหลักบางคำที่เหลืออยู่ ปรากฏในคำประสม คำซ้อน และสำนวน เช่น คงอยู่ คู่ควร ค่าควรเมือง เป็นต้น

Iwasaki and Yap (1998) ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา ใต้ และสรุปว่า คำกริยา ใต้ กลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยปัจจัย 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) การมีหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย และ 2) ความใกล้ชิดกันทางมโนทัศน์ ‘การให้’ และ ‘การให้’ (การส่งผลให้เกิดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง) 4kril,

แผนภูมิที่ 5 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา ใต้

ในส่วนเส้นทางที่ตั้งต้นจากคำกริยา ใต้ Iwasaki and Yap กล่าวว่า คำกริยา ใต้ จะกลายเป็นคำบุพบทบ่งการกผู้รับ (กรรมรอง) ในบริบทที่คำกริยา ใต้ เป็นกริยาที่เรียงต่อจากกริยาที่มีการจัดการได้โดยใช้มือ มีความเป็นรูปธรรม และแสดงลำดับเหตุการณ์ร่วมกับคำกริยา ใต้ ชัดเจน เช่น ซื้อ ใต้ รวมถึงมีสิ่งที่ถูกให้และผู้รับในบริบท เช่น แดงซื้อหนังสือให้เขา

Diller (1993) กล่าวถึงเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์และมุมมองที่ต้องพิจารณาในการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาตระกูลไทโดยภาพรวม Diller กล่าวถึงเส้นทางการกลายเป็นของของคำกริยา 3 เส้นทาง ได้แก่ (1) คำกริยา (verb) กลายเป็นบุพบท (preposition) (2) คำกริยา กลายเป็นคำเชื่อม (conjunction) และ (3) คำกริยา กลายเป็นคำช่วยกริยา (auxiliary verb)

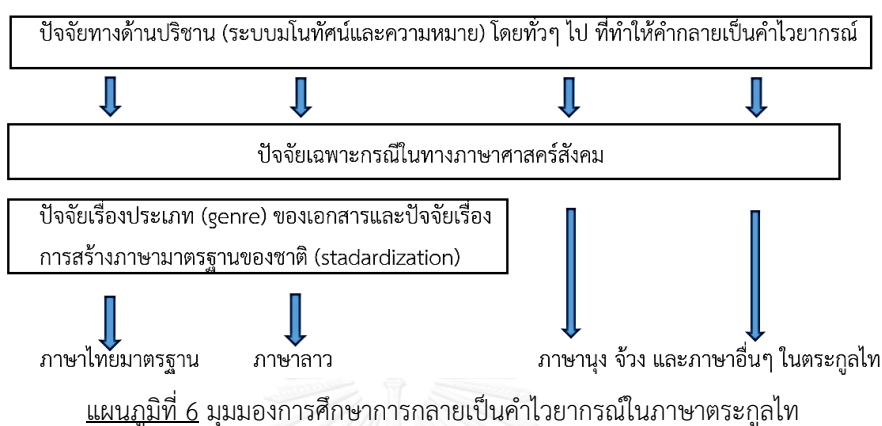
ในเส้นทางการกลายเป็นจากคำกริยาเป็นบุพบท Diller กล่าวว่า คำบุพบทหลายคำในภาษาไทยมีที่มาจากคำกริยา แต่ก็มีคำบุพบทแท้ซึ่งไม่ได้กลายมาจากคำกริยา กรณีที่กลายเป็นจากคำกริยา เช่น คำกริยา จาก กลายเป็นคำบุพบทบอกแหล่งที่มา (เช่น จากบ้าน กลายเป็น มาจากบ้าน)

ในเส้นทางการกลายเป็นจากคำกริยาเป็นคำเชื่อม Diller ตั้งข้อสังเกตว่า คำกริยาที่กลายเป็นคำเชื่อมมีแนวโน้มที่จะแทนที่คำเชื่อมเดิม เช่น คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข ถ้า ซึ่งพัฒนามาจากคำกริยา ทว่า ‘รอ’ จะแทนที่คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข ฝึ ซึ่งเดิมใช้อย่างสม่ำเสมอและแพร่หลายในจารึกสมัยสุโขทัย

ในเส้นทางการกลายเป็นจากคำกริยาเป็นคำช่วยกริยา จะเปลี่ยนแปลง 2 ลักษณะ คือ (1) รวมเป็นหน่วยเดียวกัน เช่น กริยา มัก “ชอบ” กับกริยา จัก “ตั้งใจ” รวมเป็น มักจะ และ (2) กลายเป็นมี

ตำแหน่งปรากฏแน่นอน คือ หน้าหรือหลังกริยาหลัก เช่น คำกริยา คง “รักษา” เมื่อเป็นคำช่วยหน้ากริยาแสดงทัศนภาวะ เช่น คงไป “อาจจะไป”

ดิลเลอร์สรุปมุมมองการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาตระกูลไทเป็นแผนภูมิดังนี้

จากแผนภูมิ ในการศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาตระกูลไท ผู้วิจัยต้องพิจารณาความหมายที่ลักษณะร่วมและมีแนวโน้มการกลายเป็นคำไวยากรณ์ไปในทิศทางเดียวกันในภาษาตระกูลไท จากนั้นจึงพิจารณาปัจจัยทางภาษาศาสตร์สังคมเฉพาะกรณีซึ่งจะอธิบายปรากฏการณ์เฉพาะในภาษาตระกูลไทบางภาษาซึ่งมีการกลายเป็นคำไวยากรณ์แตกต่างภาษาอื่นๆ ในกรณีศึกษาเป็นภาษาของกลุ่มคนที่รวมกันเป็นรัฐชาติ ต้องพิจารณาประเภทเอกสารเพราะรูปแบบการใช้คำในเอกสารเฉพาะประเภทจะผลต่อการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วย นอกจากนี้ยังต้องพิจารณานโยบายสร้างภาษามาตรฐานที่กำหนดการใช้ภาษาด้วย

มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ (2546) ศึกษาคำว่า แล้ว อยู่ อยู่แล้ว โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารที่ตีพิมพ์และเผยแพร่ตั้งแต่ปีพ.ศ.1826 – 2546 (สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน) พบว่าคำทั้ง 3 คำกลายเป็นคำไวยากรณ์อย่างค่อยเป็นค่อยไป และเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว ดังนี้

คำว่า แล้ว มีหน้าที่ไม่เท่ากันในแต่ละสมัย ในสมัยสุโขทัยถึงรัชกาลที่ 3 คำ แล้ว มี 3 หน้าที่ ได้แก่ คำกริยา คำช่วยหลังกริยาแสดงการณลักษณะสมบูรณ์ และคำเชื่อมอนุพากย์ ในสมัยรัชกาลที่ 4-5 ปรากฏหน้าที่กริยาวิเศษณ์ที่เป็นวลีตายตัวเพิ่มมาอีก 1 หน้าที่ ในสมัยรัชกาลที่ 6-8 ปรากฏหน้าที่กริยาที่เป็นวลีตายตัวเพิ่มมาอีก 1 หน้าที่ เมื่อถึงสมัยปัจจุบัน คำ แล้ว ปรากฏรวมทั้งสิ้น 7 หน้าที่

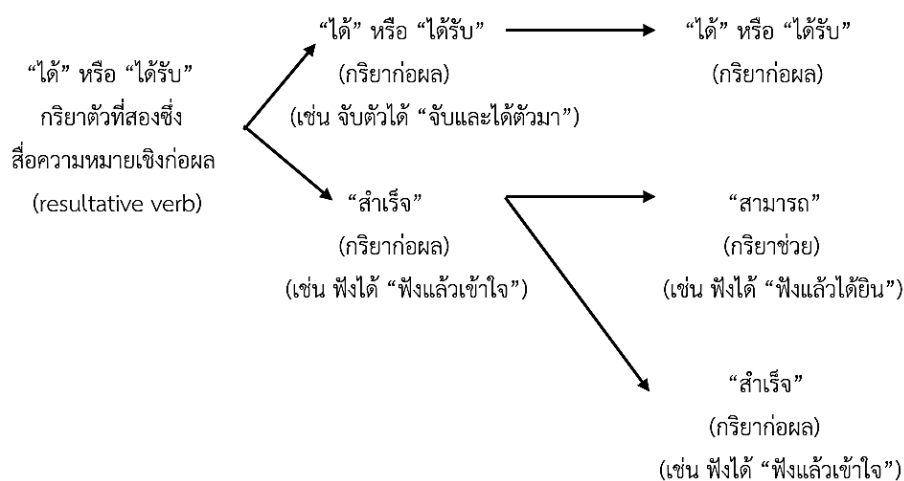
ได้แก่ คำกริยา คำช่วยหลังกริยาแสดงการณลักษณะสมบูรณ์ คำเชื่อมอนุพากย์ วลีตายตัวที่เป็น คำกริยาวิเศษณ์ วลีตายตัวที่เป็นคำกริยา วลีตายตัวที่เป็นคำบอกเวลา และดัชนีปริจเฉท คำว่า แล้ว ที่มีหลายหน้าที่เหล่านี้ น่าจะกลายมาจากคำกริยา “แล้ว” ซึ่งความหมายว่า “เสร็จสิ้น” เพราะคำว่า แล้ว ในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์มีมีโนทัศน์ “การสิ้นสุดสิ่งของใดสิ่งหนึ่ง” เป็นมีโนทัศน์ร่วมกันในแต่ละหน้าที่

คำว่า อยู่ มีหน้าที่ไม่เท่ากันในแต่ละสมัย คือ ในสมัยสุโขทัยมี 1 หน้าที่ ได้แก่ คำกริยา ต่อมา ในสมัยอยุธยา-รัชกาลที่ 3 ปรากฏหน้าที่คำช่วยหลังกริยาแสดงการณลักษณะบอกการดำเนินอยู่ เมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 4-5 ปรากฏหน้าที่คำกริยาวิเศษณ์ และในช่วงสมัยรัชกาลที่ 6-ปัจจุบันปรากฏ คำเชื่อมอนุพากย์ ในด้านความหมาย คำว่า อยู่ ที่เป็น คำกริยามีหลายความหมาย คำว่า อยู่ ที่มีหลายหน้าที่เหล่านี้ น่าจะกลายมาจากคำกริยาอยู่ซึ่งมีความหมายว่า “พักอาศัย, ไม่ไปจากที่” และ “มี, ปรากฏ”

คำว่า อยู่แล้ว พบว่าปรากฏใช้ครั้งแรกในสมัยอยุธยาเป็นคำช่วยหลังกริยาทำหน้าที่ทางไวยากรณ์แสดงการณลักษณะบอกการดำเนินอยู่และการณลักษณะสมบูรณ์ และขยายเป็น 2 หน้าที่ โดยเพิ่มหน้าที่ที่เป็นดัชนีปริจเฉทในสมัยปัจจุบัน คำว่า อยู่แล้ว เกิดจากการปรากฏระหว่างคำช่วยหลังกริยา อยู่ และคำช่วยหลังกริยา แล้ว ต่อมาในสมัยรัชกาล ที่ 1-3 จึงรวมเป็นหนึ่งหน่วยแสดง ความหมายความแน่ใจเพิ่มขึ้น ทำยสุดจึงพัฒนาไปทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉทแสดงความความแน่ใจของผู้พูดในภาษาปัจจุบัน

Enfield (2004) Enfield (2004) ศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา /dáj/ ที่มีความหมายหมายถึง “ได้” หรือ “ได้รับ” และเป็นคำร่วมเชื้อสายกับคำกริยา ได้ ในภาษาไทย Enfield นำผลการวิเคราะห์ในภาษาลาวมาศึกษาเปรียบเทียบกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยาที่มีความหมายหมายถึง “ได้” หรือ “ได้รับ” ในภาษาเขมร ภาษาไทย ภาษาเวียดนาม ภาษาปาโกะห์ และภาษาม้ง (ภาษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) เพื่อศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำกริยาที่มีความหมายหมายถึง “ได้” หรือ “ได้รับ” ในภูมิภาคนี้

ผลการศึกษาระบบการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา /dáj/ ที่มีความหมายหมายถึง “ได้” หรือ “ได้รับ” ในภาษาลาว Enfield สรุปเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ดังนี้

แผนภูมิที่ 7 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา /daj/ ในภาษาลาว

จากแผนภูมิ Enfield สรุปว่าการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ /daj/ เกิดจากปัจจัย 2 ปัจจัย คือ 1) การมีกริยาเรียงแสดงเหตุการณ์ก่อผล (resultative) และ 2) การตีความหมายในเชิงวัจนปฏิบัติ (pragmatic inference) เช่นประโยค ข้อยังฟังอันนี้ได้ “ฉันฟังอันนี้ได้” ตีความได้ 2 อย่าง คือ 1) ฟังแล้วได้ยิน (บอกความสามารถของเหตุการณ์ฟัง) และ 2) ฟังแล้วเข้าใจจากที่ได้ยิน (บอกความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ฟัง) Enfield เรียกบริบทที่ตีความได้กำกวมว่า “บริบทเชื่อม” (bridging context) ซึ่งเป็นช่องทางเชื่อมโยงให้คำกริยา /daj/ กลายเป็นคำไวยากรณ์

ในการศึกษาขั้นตอนที่ 2 Enfield เปรียบเทียบเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยาที่มีความหมายหมายถึง “ได้” หรือ “ได้รับ” ในภาษาลาวกับคำที่มีความหมายเดียวกันในภาษาเขมร ภาษาไทย ภาษาเวียดนาม และภาษาม้ง สรุปว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของภาษาที่นำมาเปรียบเทียบกัน สอดคล้องกับผลที่วิเคราะห์ได้จากภาษาลาว ยกเว้นภาษาปาโกะห์

ปีนกาญจน์ วัชรปาดน (2548) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและความหมายของคำว่า อยาก ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า คำว่า อยาก เป็นสมาชิกหมวดคำ 3 หมวด และมีรูปแบบการปรากฏ 6 รูปแบบ ดังนี้

หมวดคำที่ 1: หมวดคำกริยา ปรากฏเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

1. ปรากฏเป็นกริยาเดี่ยว
2. ปรากฏร่วมกับคำว่า “อด” เป็นคำกริยา “อดอยาก”

3. ปรากฏเป็นกริยาซ้อนกับกริยาอีกตัวหนึ่ง

4. ปรากฏในสำนวน “อยากเผ็ดเร็ดไร้”

หมวดคำที่ 2: หมวดคำขยาย ได้แก่ คำว่า อยาก ที่ปรากฏเป็นคำขยายในกริยาวลี

หมวดคำที่ 3: หมวดคำนาม ได้แก่ คำว่า อยาก หรือ อดอยาก ที่ปรากฏร่วมกับคำว่า “ความ” ผ่านกระบวนการแปลงคำนามเป็น ความอยาก หรือ ความอดอยาก

เมื่อวิเคราะห์หมวดคำ รวมถึงรูปแบบการปรากฏแล้ว ป็นกาญจน์ จึงเปรียบเทียบหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำว่า อยาก ในแต่ละสมัย ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

ด้านพัฒนาการหน้าที่ทางไวยากรณ์ ป็นกาญจน์พบว่า คำว่า อยาก ในสมัยสุโขทัยปรากฏเป็นกริยาเดียว มีความหมายว่า “กระหาย” หรือ “หิว” แต่เมื่อปรากฏร่วมกับคำว่า อด เป็น อดอยาก จะเป็นกริยาที่หมายความว่า “ไม่มีจะกิน” ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 คำว่า อยาก เริ่มปรากฏว่าทำหน้าที่เป็นคำขยายกริยาแสดงอรรถาณูเคราะห์ว่าต้องการทำกริยานั้นๆ และในสมัยรัชกาลที่ 4 ก็เริ่มปรากฏคำว่า อยาก และ อดอยาก ที่ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำนาม โดยไปปรากฏกับคำว่า “ความ” เป็น ความอยาก และ ความอดอยาก ต่อมาในสมัยปัจจุบัน คำว่า อยาก ที่เป็นคำกริยาสูญเสียความหมายไป พบเหลือแต่เพียงคำว่า อยาก ที่ทำหน้าที่เป็นคำขยายกริยาแสดงอรรถาณูเคราะห์ และพบคำว่า อยาก ที่ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำนามเป็น ความอยาก และ ความอดอยาก เท่านั้น

ในด้านความหมาย ป็นกาญจน์พบว่าคำขยายกริยา อยาก ปรากฏร่วมกับคำกริยาที่มีความหมายเป็นรูปธรรมและขยายไปปรากฏกับคำกริยาที่มีความหมายเป็นนามธรรม ดังนี้

คำขยายกริยาที่ปรากฏร่วมกับกริยารูปธรรม > คำขยายกริยาที่ปรากฏร่วมกับกริยานามธรรม

อยากเดิน

อยากเก่ง

แผนภูมิที่ 8 การขยายปริบทการปรากฏร่วมในทางความหมายของคำ “อยาก”

เมื่อพิจารณาจากการปรากฏร่วมระหว่างคำกริยา อยาก กับคำนามหรือคำกริยาทั้งในด้านความหมายและวากยสัมพันธ์ ป็นกาญจน์กล่าวว่า คำว่า อยาก กลายเป็นคำไวยากรณ์โดยผ่านการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบที่ทำให้คำมีความหมายกว้างขึ้น กล่าวคือปรากฏร่วมกับกริยาได้มากประเภทยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังขยายความหมายแบบอุปลักษณ์ กล่าวคือ มีการปรากฏร่วมกับคำที่มีความหมายเป็นรูปธรรมก่อน และต่อมาก็ปรากฏร่วมกับคำที่มีความหมายเป็นนามธรรมเพิ่มขึ้น

สุรีเนตร จรัสจรงเกียรติ (2551) ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า ยัง ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่าคำว่า ยัง ทุกสมัย ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้ 4หน้าที่ ได้แก่ คำกริยา คำช่วยหน้ากริยา คำบุพบท และคำเชื่อมอนุพากย์ แต่ข้อแตกต่างคือ เมื่อพิจารณาหน้าที่ในแต่ละสมัยแล้ว มีความหมาย หน้าที่ทางไวยากรณ์ และปริบทการใช้ที่แตกต่างกัน ดังนี้

ในด้านความหมายและหน้าที่ทางไวยากรณ์ สุรีเนตรพบว่า คำกริยา ยัง มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย กล่าวคือ

1. ในสมัยสุโขทัยคำว่า ยัง มีความหมาย 3 ประการ ได้แก่ “มีอยู่” “มีอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง” และ “ครอบครอง”
2. ในสมัยอยุธยาจนถึงรัชกาลที่ 1-3 สมัยรัตนโกสินทร์ ปรากฏความหมาย 3 ความหมายว่า “มีอยู่” “มีอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง” แต่ไม่ปรากฏความหมายว่า “ครอบครอง” ทั้งนี้ ในสมัยดังกล่าวพบคำว่า ยัง มีความหมายทางไวยากรณ์ใช้บ่งการิตเพิ่มมาแทน
3. ในสมัยรัชกาลที่ 4-5 และ 6-8 ปรากฏเหลือเพียงสองความหมาย ได้แก่ ความหมายว่า “มีอยู่” และความหมายทางไวยากรณ์ใช้บ่งการิต
4. ในสมัยปัจจุบัน คำว่า ยัง มีเหลือเฉพาะความหมายทางไวยากรณ์ใช้บ่งการิตเท่านั้น ในส่วนคำช่วยหน้ากริยา ยัง นั้น สุรีเนตรพบว่ามีความหมายทางไวยากรณ์ใช้บ่งการิตลักษณะว่า เหตุการณ์นั้นยังคงมีอยู่ ตลอดช่วงทุกสมัยตามลำดับ

คำบุพบท ยัง เปลี่ยนแปลงด้านจำนวนการกของนามที่ปรากฏร่วมกับบุพบท กล่าวคือ

1. ในสมัยสุโขทัย คำบุพบท ยัง มีเฉพาะคำนามที่มีการก “จุดหมาย” ปรากฏกับคำบุพบท ยัง
2. ในสมัยอยุธยาตลอดกระทั่งก่อนสมัยปัจจุบัน คำบุพบท ยัง มีคำนามที่มีการก “สถานที่” ปรากฏร่วมเพิ่มขึ้นมาจากเดิม รวมเป็น 2 การก และปรากฏใช้ร่วมกับเฉพาะการก “จุดหมาย” เพียงการกเดียวในสมัยปัจจุบันอีกครั้ง

ในกรณีคำเชื่อมอนุพากย์ ยัง นั้น สุรีเนตรพบว่า มีรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างอนุพากย์สองอนุพากย์ที่คำเชื่อมอนุพากย์ ยัง ทำหน้าที่เชื่อม เพิ่มขึ้นมาตามลำดับสมัยอย่างชัดเจน กล่าวคือ

1. ในสมัยสุโขทัย อนุพากย์ที่คำว่า ยัง เชื่อมต่อมีความสัมพันธ์ 1 แบบ คือเสริมความกัน

2. ในสมัยอยุธยาจนถึงรัชกาลที่ 1-3 สมัยรัตนโกสินทร์ พบว่าอนุพากย์ที่คำว่า ยัง เชื่อมต่อ นั้น มีความสัมพันธ์แบบขัดแย้งกับสิ่งที่จะเป็นเพิ่มขึ้นมา รวมเป็น 2 รูปแบบ ความสัมพันธ์
3. ในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงปัจจุบันพบว่าอนุพากย์ที่คำว่า ยัง เชื่อมต่อ นั้น มีความสัมพันธ์ ขัดแย้งแบบเปรียบเทียบเพิ่มขึ้นมาอีกรูปแบบหนึ่ง

สำหรับเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์นั้น สุรีเนตร แบ่งออกเป็น 2 เส้นทางการหลัก จำแนก ออกได้เป็น 4 เส้นทางย่อย เส้นทางการพัฒนาการจากคำกริยา ยัง ที่หมายความว่า “มีอยู่” คำกริยา ยัง ในความหมายนี้พัฒนาไปเป็น คำช่วยหน้ากริยา คำแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์บ่งการิต และคำเชื่อมอนุพากย์ แยกจากกันเป็น 3 หน้าที่ ส่วนเส้นทางการหลังนั้น มีพัฒนาการจากคำกริยา ยัง ที่ หมายความว่า “มีอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง” กลายเป็นคำบุพบทอีก 1 หน้าที่

กลไกทางภาษาที่เกี่ยวข้องกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า ยัง มี 5 ประการ เป็น กระบวนการด้านความหมาย 3 กระบวนการ และกระบวนการด้านวากยสัมพันธ์ 2 กระบวนการ ดังนี้

ในกระบวนการด้านความหมาย เรื่องการขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์ สุรีเนตรสันนิษฐาน ว่า คำว่า ยัง น่าจะมีทิศทางการเปลี่ยนแปลง จากที่คำกริยา ยัง ขยายขอบเขตการปรากฏกับนามวลีที่ เป็นรูปธรรมไปเป็นนามวลีที่เป็นนามธรรมยิ่งกว่าตามลำดับดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY
มนุษย์ > วัตถุ > พื้นที่ > เวลา > คุณสมบัติ

แผนภูมิที่ 9 การขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์ของคำ “ยัง”

ในกระบวนการด้านความหมาย เรื่องการเกิดความหมายทั่วไป สุรีเนตรระบุว่า ผลการ วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับสมัยช่วยให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความหมายอย่างค่อยเป็นค่อยไปดังนี้

ประการแรก ในกรณีทีคำว่า ยัง อยู่ในหมวดคำกริยาเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่า มีการ เปลี่ยนแปลงความหมายดังนี้

“มีชีวิต” > “เหลือ” > “มี”

แผนภูมิที่ 10 การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ “ยัง”

ประการที่สอง ในการเปลี่ยนแปลงจากคำกริยาไปเป็นคำช่วยหน้ากริยา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับสมัยแสดงให้เห็นว่า คำกริยา ยัง ที่เคยปรากฏเฉพาะกับบริบทเหตุการณ์ทรงสภาพเริ่มปรากฏในบริบทที่ดีความหน้าที่การณลักษณะได้ และไม่จำเป็นต้องปรากฏกับเฉพาะบริบทเหตุการณ์ทรงสภาพอีกต่อไป อาจปรากฏร่วมกับบริบทเหตุการณ์ที่เป็นพลวัตก็ได้

ประการที่สาม ในการเปลี่ยนแปลงคำกริยาไปเป็นคำบุพบท ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับสมัยแสดงให้เห็นว่าคำกริยา ยัง ที่ปรากฏเป็นอกรรมกริยา ซึ่งไม่เคยปรากฏกับกริยาแสดงการเคลื่อนที่ และไม่เคยปรากฏกับคำนามแสดงการก “จุดหมาย” หรือ สถานที่ นั้น ภายหลังจากสูญเสียความหมายเจาะจงประจำคำ และปรากฏกับกริยาแสดงการเคลื่อนที่และคำนามแสดงการกจนกระทั่งสูญเสียความหมายเดิมของกริยาซึ่งเป็นความหมายทั่วไป กลายเป็นความหมายเชิงการกของบุพบทซึ่งเป็นความหมายทั่วไป

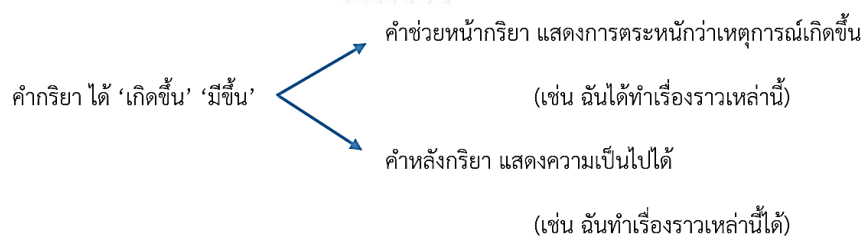
ประการที่สี่ ในการเปลี่ยนแปลงจากคำกริยามาสู่คำเชื่อมอนุพากย์ยัง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับสมัยแสดงให้เห็นว่าคำกริยา ไปปรากฏระหว่างอนุพากย์สองอนุพากย์ที่เสริมความกัน ภายหลังจากผู้ใช้ภาษาพิจารณาว่าอนุพากย์ที่เสริมความกันอาจไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกัน เป็นผลให้คำว่า ยัง เชื่อมอนุพากย์ที่ขัดแย้งกันได้ เป็นผลให้ความหมายของคำว่า ยัง ไม่เจาะจงแต่เฉพาะการเสริมความที่สอดคล้องหรือเพิ่มเติม หากแต่ปรากฏเพื่อเชื่อมความขัดแย้งได้ด้วย

ในกระบวนการด้านความหมาย เรื่องการดูดซับความหมายทางบริบท สุรีเนตรระบุว่า คำกริยา ยัง ไปปรากฏในโครงสร้างที่แสดงความหมายการิต เป็นผลให้คำกริยา ยัง ได้รับความหมายการิตมาจากโครงสร้างที่ไปปรากฏ

ในกระบวนการด้านวากยสัมพันธ์ เรื่องการสูญฐานะของโครงสร้างในหน่วยประกอบหรือการวิเคราะห์ใหม่ สุรีเนตรพบว่าคำว่า ยัง ที่ทำหน้าที่เป็นคำช่วยกริยา คำบุพบท และคำเชื่อมอนุพากย์ และคำกริยาแสดงความหมายการิตนั้น ผ่านการสูญโครงสร้างจากส่วนหลักในบริบทไปเป็นส่วนที่ไม่เป็นอิสระ ต้องปรากฏร่วมกับคำหลักเสมอ

ในกระบวนการด้านความหมายและวากยสัมพันธ์เรื่องการสูญคุณสมบัติของหมวดคำเดิม สุรีเนตรพบว่าคำว่า ยัง อาจสูญเสียทั้งความหมายประจำคำและความเป็นส่วนหลักของกริยาวลี รวมถึงมีข้อจำกัดในการปรากฏมากยิ่งขึ้น

Takahashi (2008) ศึกษาเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา ได้ จากภาษาไทยสมัยต่างๆ ประเด็นที่น่าสนใจ ในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ Takahashi วิเคราะห์ว่าความหมายเดิมของคำกริยา ได้ ควรจะแปลว่า “เกิดขึ้น” “มีขึ้น” แยกกับงานวิจัยของ Enfield (2004) ที่แปลว่า “ได้” “ได้รับ” (come to get) Takahashi เห็นว่า คำกริยา ได้ มีคุณสมบัติ ไม่ต้องการผู้กระทำ เหตุการณ์ (non-agentive) เช่น ศักราชได้ 738 ‘ปีนี้เป็นปีที่ศักราชผ่านมา 738 ปีแล้ว’ และมีคุณสมบัติ ไม่ตั้งใจ (non-volitional) เห็นได้จากการที่ไม่สามารถปรากฏกับคำกริยา พยายาม ซึ่งแสดงลักษณะการทำกริยาโดยตั้งใจ เช่น * เขาพยายามได้เงิน เมื่อวิเคราะห์ความหมายแล้ว Takahashi จึงใช้ความหมายนี้เป็นความหมายตั้งต้นที่หายไปเป็นหน้าที่ทางไวยากรณ์ 2 หน้าที่ ดังนี้

แผนภูมิที่ 11 การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า “ได้”

ในการกลายเป็นกริยา ได้ “เกิดขึ้น” “มีขึ้น” > คำช่วยหน้ากริยาแสดงการตระหนักว่าเหตุการณ์เกิดขึ้น สรุปลงเป็นเส้นทางการเปลี่ยนแปลงได้ดังนี้

ได้ + นามวลี > ได้ + นามวลีแสดง > ได้ + กริยวลีแสดง > ได้ + คำช่วยหน้ากริยา
แสดงปริมาณ ผลจากเหตุการณ์ก่อนหน้า ผลที่ผู้พูดปรารถนา แสดงการตระหนัก

ตัวอย่าง ศักราชได้ 738 ปี > สร้างพระพุทธรูปได้ 5 พระองค์ > จงได้ไปสวรรค์เทอญ > ได้ฟังเทศนา

แผนภูมิที่ 12 การกลายเป็นคำกริยา “ได้” เป็นคำช่วยหน้ากริยาแสดงการตระหนักว่าเหตุการณ์เกิดขึ้น

Takahashi พิจารณาว่าการกลายเป็นกริยา ได้ “เกิดขึ้น” “มีขึ้น” > คำช่วยหน้ากริยา เกิดจาก 1) การปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียง 2) กระบวนการทำให้มีความเป็นไปได้ทางความหมาย (semantic generalization) ซึ่งในที่นี้เป็นการขยายบริบทการปรากฏจากนามที่แสดงปริมาณไปเป็น

กริยาที่แสดงเหตุการณ์ และ 3) การขยายความหมายในเชิงวัจนปฏิบัติจากความหมายในเชิงแสดงผลที่เกิดขึ้นไปเป็นความหมายแสดงการตระหนักว่าเหตุการณ์ในกริยาวลีได้เกิดขึ้นแก่ผู้พูด

ในการกลายจากกริยา ได้ “เกิดขึ้น” “มีขึ้น” ไปเป็น > คำหลังกริยาแสดงความเป็นไปได้
สรุปเป็นเส้นทางโดยสังเขปได้ดังนี้

ได้ + นามวลี > กริยาแสดงการหา + > กริยา + มี + ได้ > กริยา + ได้
แสดงปริมาณ   มี + ได้ + นามวลีแสดงปริมาณ

ตัวอย่าง   ศักราชได้ 738 ปี > ผุงคนจ้กรู้บุญธรรมหาไม่ได้เลย > อยู่บ่ได้ > ไปได้

แผนภูมิที่ 13 การกลายจากคำกริยา “ได้” เป็นคำหลังกริยาแสดงความเป็นไปได้

จากข้างต้น Takahashi พิจารณาว่าการกลายจากกริยา ได้ “เกิดขึ้น” “มีขึ้น” > คำช่วยหน้ากริยา เกิดในบริบทที่แสดงเนื้อความว่า หาสิ่งใดสิ่งหนึ่งและสิ่งที่หาไม่ปรากฏ กล่าวคือ เมื่อหาแล้วไม่ปรากฏจึงหมายความว่าในบริบทนั้นว่า ไม่สามารถหาได้ เมื่อความหมายแสดงความสามารถหาได้เด่นชัดขึ้น จึงไปปรากฏกับกริยาอื่นที่นอกจากกริยาแสดงการหา เช่น อยู่บ่ได้ (ไม่สามารถอยู่ได้) และเมื่อผ่านกระบวนการวิเคราะห์ใหม่ คำกริยา ได้ จะสูญเสียคุณสมบัติเดิมคำปฏิเสธแล้วกลายเป็นคำหลังกริยาแสดงความสามารถ ในตัวอย่าง ไปได้

Takahashi (2012) ศึกษากระบวนการกลายเป็คำไวยากรณ์ของคำ ให้ ในภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย-ปัจจุบัน ในงานวิจัยนี้แบ่งสมัยของภาษาเป็น 4 สมัย ได้แก่ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา-ธนบุรี สมัยรัตนโกสินทร์ (ร.1-6) และสมัยรัตนโกสินทร์ (ร.7-ปัจจุบัน) เมื่อพิจารณาคำร้อยละของหน้าที่ในแต่ละสมัย รวมทั้งอาศัยข้อสันนิษฐานเชิงทฤษฎีแล้ว Takahashi สรุปว่าพัฒนาการของคำ ให้ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1	2	3	4
กริยาแสดง	กริยาแสดง	ตัวนำส่วนเติมเต็ม	ตัวนำส่วนเติมเต็ม
การย้ายตำแหน่ง > การเปลี่ยนแปลงสภาพ >		ของทั้งกริยาที่แสดงเหตุการณ์ >	ของทั้งกริยาที่แสดงเหตุการณ์
		ที่ไม่เกิดขึ้นจริง (irrealis)	ที่ไม่เกิดขึ้นจริงโดยจงใจ
		ทั้งโดยจงใจและไม่จงใจ	
(volitional/ non-volitional)			

แผนภูมิที่ 14 การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา “ให้” ในภาษาไทย

ตัวอย่าง 1: 1.1 ให้เงินให้ทอง (ให้เงินให้ทอง)

1.2 ให้บุญไปแก่พ่อแม่พี่น้องพวกพ้องเผ่าพันธุ์

ตัวอย่าง 2: บิให้ชิบให้หายสักแห่ง (ในความว่า ไม่ให้พุทธศาสนาเสื่อมโทรมลงแม้แต่สักที่หนึ่ง)

ตัวอย่าง 3: 3.1 ขอพระมหาเถรเจ้าให้ใส่จารึก (เหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริงโดยจงใจ)

3.2 ขอให้ทันพระศรีอาริย์ไม่ตรีเจ้า (เหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริงโดยไม่จงใจ)

ตัวอย่าง 4: สั่งให้เสนาบดีกระทรวงกลาโหมออกประกาศ (เหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริงโดยจงใจ)

(เปรียบเทียบ. ปรากฏกับกริยาที่มีความไม่จงใจ *สั่งให้เสนาบดีกระทรวงกลาโหมทกล้ม)

Takahashi ตั้งข้อสังเกตไว้อย่างน่าสนใจว่า คำกริยา ให้ ซึ่งเป็นกริยาหลักซึ่งแสดงการย้ายตำแหน่งสามารถปรากฏกับคำนามทั้งที่เป็นรูปธรรมและที่เป็นนามธรรม (ตัวอย่างที่ 1.1 และ 1.2 ตามลำดับ) การปรากฏกับคำนามที่เป็นนามธรรมนี้ แสดงให้เห็นว่า แม้แต่ในบริบทที่เป็นคำกริยาหลัก คำกริยา ให้ ก็สามารถสูญเสียความหมายที่เป็นรูปธรรมได้ ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คำ ให้ มีศักยภาพที่จะปรากฏร่วมกับคำที่มีความหมายเป็นนามธรรมกว่าเดิมและกลายเป็นคำไวยากรณ์ได้ไม่ยาก

ในการกลายจากคำกริยาแสดงการย้ายตำแหน่ง > คำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ Takahashi กล่าวว่า คำ ให้ จะต้องมีการปรากฏร่วม (collocation) และบริบทแวดล้อม (contextual environment) ที่เหมาะสม โดยผ่านอุปลักษณ์ [การเปลี่ยนแปลง คือ การเคลื่อนไหว] ซึ่งเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสภาพของสิ่งหนึ่งไปตามเวลากับการเคลื่อนที่ไปตามพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง

ในการกลายจากคำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ > ตัวนำส่วนเติมเต็มแสดงเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง (irrealis) ทั้งที่โดยจงใจและไม่จงใจ คำ ให้ จะผ่านกระบวนการวิเคราะห์ใหม่ในบริบทที่มีความกำกวม เช่น ในข้อความ พยายามให้ทุกชั้นนับไปโดยลำดับ อาจตีความได้ว่า เหตุการณ์ ให้ทุกชั้นนับไปโดยลำดับ เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพ หรือเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริงและเป็นความปรารถนา

สุรีเนตร จรัสจรงเกียรติ (2555) หมวดคำ หน้าที่ ความหมาย และปริบทการปรากฏของคำ
ว่า เป็น ในสมัยต่างๆ และศึกษาพัฒนาการของคำว่า เป็น ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน พบว่า
คำ เป็น สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) คำว่า เป็น ที่มีความหมายประจำคำ และ 2) คำว่า
เป็น ที่ไม่มีความหมายประจำคำ

คำว่า เป็น ที่มีความหมายประจำคำ เป็นสมาชิกของหมวดคำกริยา หมวดคำคุณศัพท์ และ
หมวดคำกริยาวิเศษณ์ มีความหมายทั้งหมด 6 ความหมาย ได้แก่

(1) คำกริยาหรือคำคุณศัพท์ แปลว่า “มีชีวิต”

ตัวอย่าง (คำกริยา) : ปลาตัวนี้ยังเป็นอยู่

ตัวอย่าง (คำคุณศัพท์) : คนเป็นไม่ใช่คนตาย

(2) คำกริยา แปลว่า “บังเกิด”

ตัวอย่าง (คำกริยา) : คนส่วนใหญ่ชอบคิดว่าเป็นเอง หายเองได้ ไม่ต้องรักษา

(3) คำกริยา แปลว่า “ดำเนิน, ปรากฏอยู่”

ตัวอย่าง (คำกริยา) : การพระราชพิธีโสกันต์นี้เป็นไป 4 วัน มีแห่ 5 เวลา

(4) คำกริยา คำคุณศัพท์ หรือคำกริยาวิเศษณ์ แปลว่า “รู้วิธี”

ตัวอย่าง (คำกริยา) : คนที่เป็นช่วยสอนเพื่อนว่ายน้ำด้วย

ตัวอย่าง (คำคุณศัพท์) : ปลาเป็นปลาตาย

ตัวอย่าง (คำกริยาวิเศษณ์) : น้องเพิ่งว่ายน้ำเป็น

(5) คำกริยาวิเศษณ์ แปลว่า “รู้ความรู้สึกรู้สภาพ”

ตัวอย่าง (คำกริยาวิเศษณ์) : เธอคิดว่าเธอเป็นคนเดียวหรือไง

(6) คำกริยา แปลว่า “ได้ที่”

ตัวอย่าง (คำกริยา) : คราวที่จะปลูกครั้งเขาใช้ปลูกในเดือน 6 เดือน 7 เดือน 11

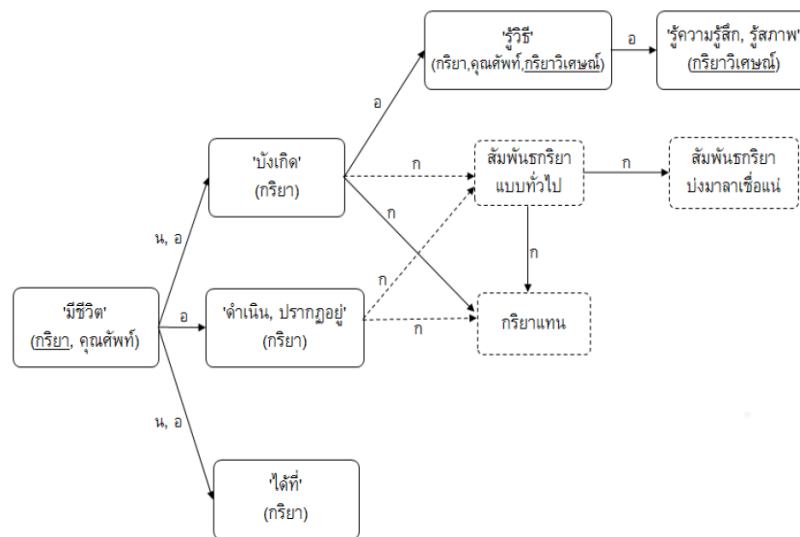
เดือน 12 ครั้งเป็นเต็มที่

เนื่องจากคำกริยา เป็น มีส่วนหนึ่งที่ไม่มีความหมายประจำคำ สุรีเนตรจึงจำแนกคำกลุ่มนี้
ตามหน้าที่ 2 หน้าที่ ได้แก่ สัมพันธกริยา และกริยาแทน

สัมพันธกริยา คือ กริยาที่ทำหน้าที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยที่อยู่หน้าสัมพันธกริยา
กับหน่วยที่อยู่หลังสัมพันธกริยา อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ สัมพันธกริยาแบบทั่วไป และสัมพันธ
กริยาบ่งมาลาเชื้อแน่

ตัวอย่างสัมพันธ์กริยาแบบทั่วไป: ในส่วนประเทศทางตะวันออกยอมใช้เรือสำเภาเป็นยานพาหนะ
ตัวอย่างสัมพันธ์กริยาแบบเชื่อแน่: ถ้าไม่ไป เป็นต้องโกรธกัน

กริยาแทน คือ กริยาที่ทำหน้าที่แทนกริยาลิซึ่งปรากฏในประโยคที่นำมาก่อน เช่น สมศักดิ์
ปวดหลังเรือร้างมานาน ภรรยาของเขาก็เป็น (คำกริยา เป็น ใช้แทนกริยาลิ ปวดหลังเรือร้างมานาน)
เมื่อจำแนกหมวดคำและหน้าที่แล้ว สุวีริเณตรวิเคราะห์เส้นทางพัฒนาการของคำ เป็น ดังนี้

แผนภูมิที่ 15 พัฒนาการของคำว่า เป็น ในภาษาไทย

น หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความหมายโดยกระบวนการนามนัย

อ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความหมายโดยกระบวนการอุปลักษณ์

ก หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความหมายโดยกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์

ลูกศรเส้นทึบ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่วิเคราะห์จากข้อมูลร่วมกับแนวคิดทฤษฎีต่างๆ

ลูกศรเส้นประ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่สันนิษฐานจากทฤษฎี เพราะข้อมูลไม่แสดงเส้นทางการเปลี่ยนแปลง

กรอบสี่เหลี่ยมเส้นทึบ หมายถึง คำว่า เป็น มีความหมายประจำคำ

กรอบสี่เหลี่ยมเส้นประ หมายถึง คำว่า เป็น มีลักษณะของคำไวยากรณ์

เนื่องจากงานวิจัยนี้ศึกษาเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ผู้วิจัยจะทบทวน
วรรณกรรมเฉพาะพัฒนาการของคำ เป็น ที่เกี่ยวข้องกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ 2 เส้นทาง ได้แก่
1) เส้นทางกริยาทั่วไปเป็นสัมพันธ์กริยา เป็น และ 2) เส้นทางกริยาทั่วไปเป็นกริยาแทน

1. เส้นทางการกลายเป็นสัมพันธกริยา

เส้นทางการเปลี่ยนแปลงของสัมพันธกริยา เป็น แบบทั่วไปนั้น ผ่านกระบวนการข้างต้นเพียง 2 ขั้นตอนเท่านั้น ได้แก่ การขยายปริบทการปรากฏและการที่ความหมายจางลง (สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ, 2555) กล่าวคือ เมื่อคำกริยา เป็น ซึ่งมีความหมายว่า “บังเกิด” หรือ “ดำเนิน, ปรากฏอยู่” ขยายไปปรากฏในปริบทที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วย 2 หน่วย แต่ยังคงเค้าความหมายเดิม เช่น “ว่าซึ่งกำหนดอายุสัตว์ในอเวจีมหานรกด้วยอันตรกัลปนั้น เป็นด้วยเหตุใด” (สัมพันธกริยาเป็น แปลว่า บังเกิด และทำหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหน้าและหน่วยหลังสัมพันธกริยา) และเมื่อผ่านการเปลี่ยนแปลงต่อไป จึงปรากฏในปริบทที่ความหมาย “บังเกิด” จางลงจนกระทั่งเหลือแต่หน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ เช่น “แต่ว่าตีนของคนนั้นเสียไปเดินไม่ได้, เป็นง่อยไปตั้งแต่วันนั้นไปจนตาย”

ในการกลายจากสัมพันธกริยาแบบทั่วไป > สัมพันธกริยาบังมาลาเชื่อแน่ ต่อไปนั้น สัมพันธกริยา เป็น ผ่านกระบวนการดูดซับความหมายปริบท (absorption of contextual meaning) กล่าวคือ เมื่อสัมพันธกริยาแบบทั่วไปปรากฏอยู่ในปริบทที่เป็นเงื่อนไขและมีคำบังมาลาแสดงความแน่ใจ สัมพันธกริยาจะดูดซับเอาความหมายจากปริบทนั้นมาเป็นความหมายประจำคำ เช่น “มีอะไรสิ่งใดเกิดขึ้นไม่ว่าทั้งความทุกข์ความสุขซึ่งเป็นที่กระทบใจเมื่อใด เป็นต้องคิดถึงลูกทุกที”

2. เส้นทางการกลายเป็นกริยาแทน

กริยาแทน กลายมาจาก 1) คำกริยา เป็น “บังเกิด” หรือ “ดำเนิน, ปรากฏอยู่” ซึ่งมีเนื้อความในตัวเอง หรือกลายจาก 2) สัมพันธกริยาแบบทั่วไป โดยผ่านการขยายปริบทการปรากฏและการที่ความหมายจางลงเช่นเดียวกับสัมพันธกริยา

ในการกลายจากกริยาซึ่งมีเนื้อความในตนเอง > กริยาแทน คำกริยา เป็น จะปรากฏในปริบทที่มีการเชื่อมโยงความหรือในปริบทที่ประธานของคำว่า เป็น สามารถตีความได้มากกว่าหนึ่ง และมีความกำกวมระหว่างความหมายบอกเนื้อความและหน้าที่กริยาแทน เช่น “พระสังฆราชวัตรของดูตามตำราบอกเพ็ญกวางว่า เกิดวิบัติต่าง ๆ เมืองเวียงจันจะเสียแล้ว เมื่อครั้งก่อนแผ่นดินแยก เมืองก็เสีย ครั้งนี้ก็เป็นเหมือนกัน” (คำ เป็น อาจพิจารณาว่า แปลว่า “บังเกิด” หรือไม่มีความหมายประจำคำ แต่ใช้แทนกริยา แยก หรือเสีย เพื่อชี้ความว่าเกิดเหตุการณ์เหมือนกัน) เมื่อผ่านการเปลี่ยนแปลง

จะเหลือเฉพาะหน้าที่แทนหรือซ้ำความของกริยาแทน เช่น “คนหลับบางคนถูกผีอำนั่น ตั้งแต่ข้าพเจ้าจำความได้มาจนข้าพเจ้าบวชเป็นสามเณรซึ่งก็ได้ยินต่อมา แลส่วนตัวข้าพเจ้าก็ได้ เป็นมาบ้าง”

ในการกลายจากสัมพันธ์กริยาแบบทั่วไป > กริยาแทน สัมพันธกริยา เป็น จะปรากฏในบริบทที่มีคำแสดงการอ้างถึงสิ่งที่รับรู้ร่วมกัน เช่น “ลูกชายอายุ 7 เดือน นอนหลับไม่สนิทเลยคะ ต้องทำอะไรดีคะ” “ลูกสาวดิฉันก็เคยเป็นแบบนี้คะ” ในบริบทลักษณะนี้ อาจมีความกำกวมว่าเป็นสัมพันธ์กริยาหรือกริยาแทนเนื่องจากสามารถละคำที่แสดงการอ้างถึงการรับรู้ร่วมกันได้ เช่น “ลูกชายอายุ 7 เดือน นอนหลับไม่สนิทเลยคะ ต้องทำอะไรดีคะ” “ลูกสาวดิฉันก็เคยเป็น(แบบนี้)คะ” เมื่อผ่านการเปลี่ยนแปลง จะพิจารณาได้ว่าเป็นกริยาแทนเพียงอย่างเดียว เช่น “น้ำหอมที่ผมสั่งเมื่ออาทิตย์ก่อน ฉีดแล้วไม่หอมเท่าที่ควรจะเป็น ไม่ทราบว่าเป็นของแท้หรือเปล่าครับ” เนื่องจากไม่สามารถเติมคำที่แสดงการอ้างถึงการรับรู้ร่วมกันได้ เช่น *น้ำหอมที่ผมสั่งเมื่ออาทิตย์ก่อน ฉีดแล้วไม่หอมเท่าที่ควรจะเป็นแบบนี้

2.4 สรุปทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวกับคำ ไว้ มีจำนวนไม่น้อย แต่ทั้งหมดกล่าวถึงหมวดคำและความหมายของคำ ไว้ ในภาษาเฉพาะสมัยหนึ่ง ยังไม่มีการศึกษาพัฒนาการของคำ ไว้ ตามแนวคิดและทฤษฎีเรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไว้ โดยตรง แต่ก็มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าคำกริยา ไว้ น่าจะผ่านการกลายเป็นคำไวยากรณ์ เช่น ดิลเลอร์ (Diller, 1993: 34) อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkapirom, 2009: 149) และ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) งานวิจัยนี้จะได้ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไว้ เพื่อยืนยันข้อสังเกตนี้ต่อไป

การศึกษาพัฒนาการของคำกริยาตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีเรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์ตามที่ได้กล่าวทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่า คำกริยาจะกลายเป็น (1) หมวดคำไวยากรณ์ต่างๆ ที่ทำหน้าที่ขยายความหมายแก่คำกริยา เช่น คำหน้ากริยา คำหลังกริยา คำช่วยหน้ากริยา คำช่วยหลังกริยา คำบ่งการิต (2) หมวดคำที่ทำหน้าที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยต่างๆ เช่น คำบุพบท คำเชื่อมอนุพยางค์ หรือตัวนำส่วนเติมเต็ม หรือ (3) หมวดคำกริยาเช่นเดิม แต่เป็นหมวดคำกริยาที่มีความเป็นไวยากรณ์สูงกว่าคำกริยาเดิม เช่น สัมพันธกริยา หรือกริยาแทน

การทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยที่ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของหมวดคำกริยา ช่วยให้ผู้วิจัยเห็นการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย การเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ และทิศทางของพัฒนาการที่สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์ตรงกัน 2 ประเด็น คือ

(1) ในทุกงานวิจัย คำกริยาจะผ่านกระบวนการอุปลักษณะ กระบวนการนามนัย และกระบวนการวิเคราะห์ใหม่

(2) การกลายเป็นคำไวยากรณ์มีทิศทางจากหมวดคำกริยาไปเป็นหมวดคำไวยากรณ์อื่นๆ เป็นทิศทางเดียว ไม่มีงานวิจัยใดที่เสนอทิศทางการกลายที่ย้อนกลับมาสู่คำกริยาเดิม การศึกษาข้างต้นมีประโยชน์อย่างยิ่งเพราะช่วยให้ผู้วิจัยเห็นแนวทางการวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา ไว้ ที่สอดคล้องกับการกลายในคำกริยาอื่นๆ ดังที่มีผู้ศึกษาก่อนหน้าแล้ว

บทที่ 3

เกณฑ์การจำแนกหมวดคำของคำ ไว้

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะแสดงเกณฑ์จำแนกหมวดคำของคำ ไว้ ทั้ง 3 หมวดคำ ได้แก่ (1) หมวดคำกริยา (2) หมวดคำหลังกริยา และ (3) หมวดคำเชื่อมอนุพากย์ รวมทั้งเกณฑ์จำแนกความหมายทางไวยากรณ์ของคำ ไว้ในหมวดคำหลังกริยาทั้ง 2 ความหมาย ในการจำแนกหมวดคำและความหมายทางไวยากรณ์จะใช้เกณฑ์ 2 เกณฑ์ ได้แก่ (1) เกณฑ์โครงสร้าง และ (2) เกณฑ์ความหมาย ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์โครงสร้างเป็นลำดับแรก หากมีกรณีที่เกณฑ์โครงสร้างไม่สามารถตัดสินหมวดคำได้ ก็จะใช้เกณฑ์ความหมายช่วยตัดสินหมวดคำเป็นลำดับต่อมา

เกณฑ์โครงสร้างมีหลักการสำคัญว่าหมวดคำหรือชนิดของคำ “สามารถบ่งได้จากความสัมพันธ์ที่มันมีกับหน่วยอื่นๆ ที่แวดล้อมอยู่” (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง และสร้อยญา เสวตมาลย์, 2544: 29) ซึ่งมีรูปแบบหรือลักษณะที่ปรากฏซ้ำแล้วซ้ำเล่าเสมอในภาษา (วิจิตรนั ภาณุพงศ์, 2530) ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์รูปแบบการปรากฏร่วมในวากยสัมพันธ์ของคำ ไว้ จากข้อมูลภาษาไทยสมัยต่างๆ และสรุปว่าคำ ไว้ เป็นสมาชิกหมวดคำกริยา หมวดคำหลังกริยา และหมวดคำเชื่อม จากรูปแบบการปรากฏซ้ำและสม่ำเสมอ นั้น โดยจะแสดงข้อสรุปเป็นกรอบโครงสร้างประโยคที่จะใช้จำแนกหมวดคำ

เกณฑ์ความหมายใช้เมื่อไม่สามารถจำแนกหมวดคำโดยเกณฑ์โครงสร้างได้ใน 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 ใช้เกณฑ์ความหมายจำแนกคำกริยากับคำหลังกริยาออกจากกัน ตัวอย่าง *เอากับข้าวมาไว้* กับ *เอากับข้าววางไว้* ในการตัดสิน 2 กรณีนี้ ผู้วิจัยอาศัยเกณฑ์ความหมายว่า หากเป็นคำกริยา คำ ไว้ จะแสดงความหมายบอกเนื้อความ เช่น “เก็บ” “วาง” “ตั้ง” ฯลฯ แต่หากเป็นคำหลังกริยา คำ ไว้ จะแสดงความหมายทางไวยากรณ์ “การคงสภาพผลต่อไป” หรือ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” ดังนั้น คำ ไว้ใน *เอากับข้าวมาไว้* จึงเป็นคำกริยาเพราะมีความหมายแสดงอาการ “เก็บ” ส่วนในกรณี *เอากับข้าววางไว้* คำ ไว้ เป็นคำหลังกริยา เพราะช่วยบ่งเวลาของเหตุการณ์ “วางกับข้าว” ว่าเสร็จสิ้นแล้วและคงสภาพผล คือ “มีกับข้าววางอยู่”

กรณีที่ 2 ใช้เกณฑ์ความหมายจำแนกความหมายทางไวยากรณ์ของคำหลังกริยา 2 ความหมาย ตัวอย่าง *ทำกับข้าวไว้* กับ *ถือของไว้* ในการตัดสิน 2 กรณีนี้ ผู้วิจัยอาศัยเกณฑ์ความหมายว่า หากเป็นคำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” ต้องพิจารณาได้ว่าการทำเหตุการณ์นั้นจะต้องมีจุดสิ้นสุด แต่หากเป็นคำหลังกริยาแสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” ต้อง

พิจารณาได้ว่าการทำเหตุการณ์นั้นจะยังไม่มีจุดสิ้นสุด ดังนั้น คำ ໄວ້ ใน “ทำกับข้าวໄວ້” จึงแสดง เหตุการณ์ที่คงสภาพผล เพราะเหตุการณ์ “ทำกับข้าว” สิ้นสุดลงแล้ว แต่ “กับข้าว” ยังคงมีอยู่ใน กรณีนี้นี้ คำ ໄວ້ จะแสดงว่าเหตุการณ์นั้น “คงสภาพผลต่อไป” ส่วนในกรณี “ถือของໄວ້” แสดง “การ ดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” เพราะเหตุการณ์ “ถือของ” ยังดำเนินต่อไป ในกรณีนี้ คำ ໄວ້ จะแสดง “การ ดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

ในการจำแนกหมวดคำของคำ ໄວ້ ผู้วิจัยจะแสดงเกณฑ์การจำแนกหมวดคำของคำ ໄວ້ จาก (1) หมวดคำกริยา (2) หมวดคำหลังกริยา และ (3) หมวดคำเชื่อมอนุพากย์ ตามลำดับ

3.1 การจำแนกหมวดคำกริยา ໄວ້

3.1.1 การจำแนกหมวดคำกริยา ໄວ້ ด้วยเกณฑ์โครงสร้าง

จากข้อมูล คำกริยา ໄວ້ ในภาษาไทยสมัยต่างๆ จะมีลักษณะการปรากฏ คือ ตามหลังและ/ หรือนำหน้าคำนาม ผู้วิจัยนำลักษณะการปรากฏร่วมที่สำรวจได้มาตั้งเป็นกรอบโครงสร้างประโยค สำหรับใช้จำแนกหมวดคำกริยา 3 กรอบ ดังนี้

(1) นามวลี ____ นามวลี
(2) นามวลี ____ กริยาวลี
(3) นามวลี ____ บุพบทวลี

แผนภูมิที่ 16 กรอบโครงสร้างประโยคสำหรับใช้จำแนกหมวดคำกริยา 3 กรอบ

3.1.1.1 นามวลี ____ นามวลี

เมื่อคำ ໄວ້ ปรากฏในช่องว่างของกรอบโครงสร้างประโยค นามวลี ____ นามวลี จะเป็น คำกริยา

[1] พระยาศรีธรรมໄວ້คนคร้วหนึ่ง

จารึกนายศรีໄວ້ช้อออกบวช พ.ศ.2071

ทั้งนี้ บางกรณี คำ ໄວ້ ในช่องว่างของกรอบประโยคนี้อาจมีส่วนขยายเป็นบุพบทวลี (ตัวอย่าง 2) หรือกริยาวลี (ตัวอย่าง 3) ตามหลัง หรือเป็นคำปฏิเสธนำหน้าหรือตามหลัง (ตัวอย่าง 4-5)

[2] ท่านไว้ที่ตำหนักนั้นกับอาราม

จารึกวัดสรศักดิ์ พ.ศ.1960

[3] แม่อยู่หัวเจ้า ธ ไว้ 335 ไรนี้เป็นนาแจก

จารึกวัดสรศักดิ์ พ.ศ.1960

[4] เจ้าพระยาอภัยภูธรจับเจ้าฟ้ากรมขุนกษัตราที่ทวาร 2 ชั้น ณ วัน
พุธ เดือน 10 ขึ้น 5 ค่ำ สำเร็จโทษ ตัดไม้ไม้ไว้หน่อ ซ่าพ่อ ไม่เลี้ยงลูก

จดหมายเหตุความทรงจำนรินทรเทวี

[5] แลคน 6 คนนี้จะไว้มิได้ (...) จึงสั่งให้ประหารชีวิตเสีย

จดหมายรายวันที่พสมัยกรุงธนบุรี

3.1.1.2 นามวลี _____ กริยาวลี

เมื่อคำ ไว้ ปรากฏในช่องว่างของกรอบโครงสร้างประโยค นามวลี _____ กริยาวลี จะเป็น
คำกริยา ตัวอย่าง

[6] ผ้าขาวทองแต่งซ้ำพระ แม่มุยเมีย ซ้อยงลูกไว้เป็นซ้ำ

จารึกฐานพระพุทธรูปผ้าขาวทอง พ.ศ.1965

3.1.1.3 นามวลี _____ บุพบทวลี

เมื่อคำ ไว้ ปรากฏตามกรอบโครงสร้างประโยค นามวลี _____ บุพบทวลี จะเป็นคำกริยา

[7] พระเจดีย์พระองค์หนึ่ง รูปมหาสวามีนุราชองค์หนึ่ง รูปมหา
พุทธศาครองค์หนึ่ง หนักทองเจ็ดตุลไว้กับพระเชตุพนอารามนามชื่อคง
คาสวัสตี

จารึกนายศรีโยธาออกบวช พ.ศ.2071

ผู้วิจัยจะจำแนกคำกริยา ໄ໓ โดยใช้กรอบโครงสร้างประโยคข้างต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อมูลจำนวนหนึ่งที่กรอบประโยคทดสอบข้างต้นไม่สามารถจำแนกคำ ໄ໓ ว่าเป็นคำกริยาหรือคำหลังกริยา ในกรณีนี้ ผู้วิจัยจะจำแนกคำกริยา ໄ໓ ออกจากคำหลังกริยา ໄ໓ ด้วยเกณฑ์ทางความหมายต่อไป

3.1.2 การจำแนกคำกริยา ໄ໓ ด้วยเกณฑ์ความหมาย

ผู้วิจัยจะนำเกณฑ์ความหมายเข้ามาช่วยจำแนกโครงสร้างประโยคที่ยังไม่สามารถจำแนกหมวดคำได้ชัดเจนว่าคำ ໄ໓ เป็นคำกริยาหรือคำหลังกริยา โครงสร้างประโยคที่มีปัญหา คือ

นามวลี กริยาวลี _____ บุพบทวลี

แผนภูมิที่ 17 กรอบโครงสร้างประโยคสำหรับใช้จำแนกหมวดคำกริยา 3 กรอบ

ในโครงสร้างประโยค นามวลี กริยาวลี _____ บุพบทวลี คำ ໄ໓ ในบางกรณีก็เป็นหมวดคำกริยาชัดเจน เช่น *ฉันเอาจริงเท่าໄ໓ในตู้* (หมวดคำกริยา) และบางกรณีตัดสินได้ยากกว่าเป็นหมวดคำกริยาหรือหมวดคำหลังกริยา เช่น *ฉันประดิษฐานพระพุทธรูปໄ໓ในวิหาร*

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์ความหมายจำแนกคำ ໄ໓ ที่เป็นคำกริยาอย่างชัดเจนออกจากคำ ໄ໓ ที่ตัดสินได้ยากกว่าเป็นหมวดคำกริยาหรือหมวดคำหลังกริยา โดยพิจารณาลักษณะทางความหมายของ (1) คำกริยาที่นำหน้าคำ ໄ໓ และ (2) บุพบทวลีที่ตามหลังคำ ໄ໓

3.1.2.1 ความหมายของคำกริยาที่นำหน้าคำ ໄ໓

คำกริยาที่ปรากฏนำหน้าคำกริยา ໄ໓ ในโครงสร้าง นามวลี กริยาวลี _____ บุพบทวลี มีหลายประเภท ประเภทที่ปรากฏนำหน้าคำ ໄ໓ และช่วยให้ตัดสินได้ชัดเจนว่าคำ ໄ໓ เป็นคำกริยามี 2 ประเภท ดังนี้

(ก) เมื่อคำ ໄ໓ ปรากฏตามหลังคำกริยาแสดงอาการเคลื่อนที่ไปในทิศทางต่างๆ^๑ เช่น *ไป มา* จะตีความได้ว่าคำ ໄ໓ เป็นคำกริยา เนื่องจาก “หน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำกริยา *ไป* และ *มา* เป็นกริยาคำที่หนึ่งนี้ แสดงเหตุการณ์ที่ประธานเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งเพื่อไปทำอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง ณ

^๑ในการจำแนกประเภทกริยาที่ปรากฏร่วมกับคำหลังกริยา ໄ໓ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงกริยาประเภทต่างๆ ตามที่นวรรณ พันธุมธา (2558 [2525]: 9-19) กล่าวไว้ในหนังสือไวยากรณ์ไทย

อีกที่หนึ่ง” (กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 2553: 109) ตัวอย่าง บูชาพระอภิธรรมกับด้วยพระบดินจินมาไว้ (จารึกวัดช้างล้อม พ.ศ.1927) ซึ่งแปลได้ว่า “บูชาคัมภีร์พระอภิธรรมพร้อมกับผ้าพระบดินจินมาเก็บหรือวาง (ที่หอพระไตรปิฎก)”

(ข) เมื่อคำ ไว้ ปรากฏตามหลังคำกริยาแสดงอาการเคลื่อนที่จากแหล่งเดิม เช่น เอา ซื้อ จะตีความได้ว่าคำ ไว้ มีความหมายบอกเนื้อความและเป็นสมาชิกของหมวดคำกริยา เนื่องจากคำกริยา เอา ในหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยมีความหมายว่า “หยิบหรือฉวยสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาหรือนำผู้ใดผู้หนึ่งมาเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง” (กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 2553: 111) เช่น เขาไปทิ้งไว้ที่บ้านผม คนเอาไว้ที่บ้านก็ไม่บอก (รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ปีที่ 1 ครั้งที่ 1 (สมัยสามัญทั่วไป)) หากคำ ไว้ ตามหลังคำกริยาที่ความหมายแสดงอาการเคลื่อนที่จากแหล่งเดิมทำนองเดียวกับคำกริยา เอา เช่น ซื้อ หยิบ ฯลฯ ในกรณีนี้ ผู้วิจัยก็จะพิจารณาว่าคำ ไว้ เป็นคำกริยา

หากคำ ไว้ ปรากฏกับกริยาทั้ง 2 ประเภทนี้ ก็จะจัดให้เป็นสมาชิกของหมวดคำกริยา แต่หากคำ ไว้ ปรากฏกับกริยาอื่นนอกเหนือจาก 2 ประเภทนี้ ก็จะถือว่ายังจำแนกไม่ได้ชัดเจนว่าเป็นหมวดคำกริยาหรือหมวดคำหลังกริยา ข้อมูลที่ยังจำแนกหมวดคำไม่ได้ชัดเจนนี้น่าจะเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงกันในเชิงประวัติระหว่างคำกริยาและคำหลังกริยา ผู้วิจัยจะแยกข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลอีกกลุ่มหนึ่งเพื่อใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไว้ ต่อไป

3.1.2.2 ความหมายของบุพบทวลีที่ตามหลังคำ ไว้

จากข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ว่า คำ ไว้ จะเป็นคำกริยาเมื่อบุพบทวลีที่ตามหลังคำ ไว้ แสดงความหมาย [+จุดหมาย] ซึ่งหมายถึง “ที่หมายของการเคลื่อนที่” การมีจุดหมายช่วยให้คำกริยา ไว้ แสดงความหมายบอกเนื้อความเกี่ยวกับการนำสิ่งหนึ่งไปอยู่ในที่หนึ่งอย่างชัดเจน เช่น กำปั่นไฟนั้นเขาไม่ได้ ทำจักรไว้ข้างเรือเหมือนกำปั่นไฟที่มาจากเมืองนี้ (Bangkok Recorder) แต่หากคำบุพบทและคำนามที่ตามหลังคำ ไว้ ไม่ได้แสดงความหมาย [-จุดหมาย] ก็จะจัดเป็นคำหลังกริยา เช่น อกุศลคือมาตาปิตุฆาฏกรรมที่พระผู้เป็นเจ้ากระทำไว้ในกาลก่อนนั้นมีกำลังกล้า (พระราชปฤจฉา รัชกาลที่ 3)

3.2 การจำแนกหมวดคำหลังกริยา ไว้

เนื่องจากหมวดคำหลังกริยา ไว้ มีความหมายทางไวยากรณ์ 2 ความหมาย ในหัวข้อที่ 3.2 นี้ จึงประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วนได้แก่ เกณฑ์การจำแนกหมวดคำหลังกริยา ไว้ และเกณฑ์การจำแนกความหมายทางไวยากรณ์ของหมวดคำหลังกริยา ไว้

3.2.1 เกณฑ์การจำแนกหมวดคำหลังกริยา ไว้

จากข้อมูล คำหลังกริยา ไว้ในภาษาไทยสมัยต่างๆ จะมีลักษณะการปรากฏ คือ ปรากฏตามหลังคำกริยา เช่น นั่งไว้ ถือไว้

จากลักษณะการปรากฏในข้อมูลที่สำรวจได้นี้ ผู้วิจัยแสดงเป็นกรอบโครงสร้างประโยคที่ใช้จำแนกหมวดคำหลังกริยาออกจากหมวดคำกริยาและหมวดคำเชื่อม ดังนี้

นามวลี กริยาวลี _____

แผนภูมิที่ 18 กรอบโครงสร้างประโยคสำหรับใช้จำแนกหมวดคำหลังกริยา

หากคำกริยา ไว้ ปรากฏในช่องว่างของกรอบโครงสร้างประโยค ดังข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณาว่าเป็นคำหลังกริยา ไว้ ตัวอย่าง

[8] การที่เกิดขึ้นเช่นนี้ก็เพราะข้าพเจ้าไม่ได้ป้องกันระวังไว้

จดหมายเจ้าพระยาพระคลังถึงบาทหลวง เดอ ลา แซส พ.ศ. 2236

ในบางกรณี โครงสร้างข้างต้นอาจมีส่วนขยายปรากฏตามท้าย (ตัวอย่างที่ 9) หรือนามวลีอาจละได้ (ตัวอย่างที่ 10) ผู้วิจัยจะยังพิจารณาว่าเป็นคำหลังกริยา ไว้ ด้วยเช่นกัน

[9] ความดังนี้เราปมิหากกล่าว คำพระพุทธเจ้าเราหารังบอกไว้เองไซ้

จารีกนศรชุม พ.ศ.1900

[10] นั่งไว้ (ประโยคคำสั่ง)

3.2.2 เกณฑ์การจำแนกความหมายทางไวยากรณ์ของหมวดคำหลังกริยา ไว้

ดังที่กล่าวในบทที่ 1แล้วว่า หมวดคำหลังกริยา ไว้ มีความหมายทางไวยากรณ์ 2 ความหมาย ได้แก่ (1) “การคงสภาพผลต่อไป” เช่น ทำกับข้าวไว้ และ (2) “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” เช่น ช่วยถือไว้ก่อน ในหัวข้อนี้จะแสดงเกณฑ์จำแนกความหมายทางไวยากรณ์ทั้ง 2 ความหมาย

จากการสำรวจลักษณะที่ปรากฏซ้ำและสม่ำเสมอ พบว่าคำหลังกริยาทั้ง 2 ความหมายปรากฏในโครงสร้าง **นามวลี กริยาวลี ____ (ส่วนขยาย)** เช่นเดียวกัน เกณฑ์โครงสร้างไม่สามารถจำแนกความหมายทางไวยากรณ์นี้ออกจากกันได้ จึงต้องใช้เกณฑ์ความหมายช่วยจำแนกคำหลังกริยา 2 กรณีนี้ออกจากกัน

เมื่อพิจารณาจากความหมาย “การคงสภาพผลต่อไป” เช่น **ทำกับข้าวไว้** และ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” เช่น **ช่วยถือไว้ก่อน** จะเห็นว่า หากเหตุการณ์ใดจะมี “การคงสภาพผลต่อไป” เหตุการณ์นั้นจะต้องมีจุดสิ้นสุดได้ เช่น **ทำกับข้าวไว้** ก็คือ ทำกับข้าวเสร็จแล้ว ในทางตรงกันข้าม หากเหตุการณ์จะมี “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” เหตุการณ์นั้นจะยังไม่มีจุดสิ้นสุด เช่น **ถือไว้** ก็คือ ถือไปเรื่อยๆ จึงกล่าวได้ว่า ลักษณะทางความหมายที่ทำให้ความหมายทางไวยากรณ์ 2 ความหมายนี้แตกต่างกัน คือ ความหมาย [+จุดสิ้นสุดของเหตุการณ์] ซึ่งเป็นความหมายเชิงโครงสร้างเวลาของเหตุการณ์ประเภทหนึ่ง

หากคำหลังกริยา **ไว้** ปรากฏกับกริยาซึ่งมีความหมายประจำคำแฝงอยู่ว่ามี [+จุดสิ้นสุดของเหตุการณ์] ผู้วิจัยจะพิจารณาว่า คำหลังกริยา **ไว้** ในกรณีนั้นแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” เช่น **พวกไทยได้हतต่อสู้โดยเต็มกำลังไม่ เพราะกลัวจะผิดคำสั่งที่ได้รับไว้** เป็นแต่หาที่กำบังมิให้พวกฝรั่งเศสยิงถูกได้ (จดหมายเจ้าพระยาพระคลังถึงเมอซีเออ เดอ บริซาซิเยร์ พ.ศ. 2237)

หากคำหลังกริยา **ไว้** ปรากฏกับกริยาซึ่งมีความหมายประจำคำแฝงอยู่ว่ามี [-จุดสิ้นสุดของเหตุการณ์] ผู้วิจัยจะพิจารณาว่า คำหลังกริยา **ไว้** ในกรณีนั้นแสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” เช่น **ท่านได้บอกให้เมอร์ซิเออร์แวงซังแปงเฮโรมีจดหมายมายังเรา ถ้าจะรอไว้ก็จะช้าเสียเวลาไปอีกปีหนึ่ง** (จดหมายเจ้าพระยาพระคลังถึงบาทหลวงตาซาร์ด พ.ศ. 2237) ในตัวอย่างข้างต้นนี้ คำหลังกริยา **ไว้** แสดงความหมายว่า เหตุการณ์ที่เจ้าพระยาพระคลังรอดหมายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

3.3 จำแนกหมวดคำเชื่อมอนุพากย์ไว้

จากข้อมูล คำเชื่อมอนุพากย์ **ไว้** มีลักษณะการปรากฏ คือ ปรากฏนำหน้าอนุพากย์ อาจมีอนุพากย์อื่นตามมาหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้อาจมีคำ “เอา” ปรากฏนำหน้าคำ **ไว้** ผู้วิจัยกำหนดกรอบโครงสร้างประโยคได้ดังนี้

(เอา) ____ อนุพากย์₁ (อนุพากย์₂)

แผนภูมิที่ 19 กรอบโครงสร้างประโยคสำหรับใช้จำแนกหมวดคำเชื่อมอนุพากย์

[11] “ไว้เมื่อโตขึ้น เธอก็จะรู้ว่าสิ่งที่น่าพูด กับสิ่งที่เธอคิดนั้น สิ่งไหนคือสิ่งที่ถูกและสิ่งไหนคือสิ่งที่ผิด”

จะฝันถึงเธอทุกคืนที่มีแสงดาว

ในบางกรณี ตำแหน่งหน้าคำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ อาจปรากฏคำว่า เอา หรือไม่ก็ได้ การปรากฏหรือไม่ปรากฏคำว่า เอา ไม่ทำให้ความหมายหลักของประโยคเปลี่ยน

[12] “เอาเถอะชุกีตโน้...” บิดาของสุมาตาโบกมือ “เรื่องนี้ (เอา)ไว้พูดกันทีหลัง ตอนนี้เธอกลับไปอยู่บ้านแม่ก่อนดีกว่า และก็จะไม่ควรจะออกมาเพ่นพ่าน”

3.4 สรุปเกณฑ์การจำแนกหมวดคำ

ในด้านการจำแนกหมวดคำกริยา ไว้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์โครงสร้างโดยกำหนดกรอบประโยค 3 กรอบ ได้แก่ (1) นามวลี _____ นามวลี (2) นามวลี _____ กริยาวลี และ (3) นามวลี _____ บุพบทวลี จำแนกคำกริยาออกจากหมวดคำอื่นๆ และใช้เกณฑ์ความหมายจำแนกคำกริยา ไว้ ในโครงสร้าง นามวลี กริยาวลี _____ บุพบทวลี ออกจากคำหลังกริยา

แต่ทั้งนี้ เมื่อใช้เกณฑ์ข้างต้นนี้ก็ยังคงเหลือคำ ไว้ ที่ไม่สามารถตัดสินได้ชัดว่าเป็นคำกริยาหรือเป็นคำหลังกริยา ผู้วิจัยได้แยกข้อมูลเหล่านี้ไว้พิจารณาด้วยเช่นกันเพราะเป็นข้อมูลที่เป็นรอยต่อระหว่างความหมายบอกเนื้อความและความหมายทางไวยากรณ์ในการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ผู้วิจัยเรียกคำ ไว้ ในกลุ่มนี้ว่า “คำกริยาชายขอบ” ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปในบทที่ 4 และบทที่ 5

ในการจำแนกหมวดคำหลังกริยา ผู้วิจัยใช้เกณฑ์โครงสร้างโดยกำหนดกรอบประโยค นามวลี กริยาวลี _____ จากนั้นจึงใช้เกณฑ์ความหมาย [±จุดสิ้นสุดของเหตุการณ์] จำแนกความหมายทางไวยากรณ์ “การคงสภาพผลต่อไป” และ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” ออกจากกัน

สุดท้าย ในการจำแนกหมวดคำเชื่อมอนุพากย์ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์โครงสร้างโดยกำหนดกรอบ (เอา) _____ อนุพากย์₁ อนุพากย์₂ จำแนกหมวดคำเชื่อมอนุพากย์

ผู้วิจัยจะนำเกณฑ์เหล่านี้ไปจำแนกหมวดคำทั้ง 3 หมวดคำและความหมายทางไวยากรณ์ของคำหลังกริยา ไว้ ทั้ง 2 ความหมายในข้อมูลภาษาไทยแต่ละสมัยซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 4 ต่อไป

บทที่ 4

ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ของคำ ไว้ ในสมัยต่างๆ

ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้ให้เกณฑ์การจำแนกหมวดคำของคำ ไว้ ในบทที่ 3 แล้ว ในบทที่ 4 นี้ ผู้วิจัยจะนำคำ ไว้ ในหมวดคำต่างๆ ตามที่วิเคราะห์ได้ในบทที่ 3 มาวิเคราะห์ลักษณะทางความหมาย และวากยสัมพันธ์ การวิเคราะห์ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ของคำ ไว้ ในภาษาไทยแต่ละสมัยเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพราะผู้วิจัยจะนำผลการวิเคราะห์ในบทนี้ไปใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไว้ ในบทที่ 5 ต่อไป

4.1 คำ ไว้ ในสมัยสุโขทัย

จากข้อมูลสมัยสุโขทัย คำ ไว้ เป็นสมาชิกหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ (1) หมวดคำกริยา และ (2) หมวดคำหลังกริยา วิเคราะห์ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ ดังนี้

4.1.1 คำกริยา ไว้ ในสมัยสุโขทัย

จากข้อมูล คำกริยา ไว้ ในสมัยสุโขทัยมีความหมายทั้งหมด 5 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ” (2) “วาง”/“ตั้ง” (3) “ให้”/“มอบ” (4) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (5) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง)สำหรับ” วิเคราะห์ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ตามลำดับ ดังนี้

4.1.1.1 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ”

คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” ในสมัยสุโขทัย ปรากฏเป็นอย่างไรต่อไปนี้ (1) กริยาเดียวของอนุพากย์ (2) กริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง และ (3) กริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง

เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” ในสมัยสุโขทัยปรากฏเป็นกริยาตัวเดียวของอนุพากย์ จะปรากฏระหว่างนามวลี 2 นามวลี นามวลี₁ เป็นประธานซึ่งเป็นผู้เก็บ และนามวลี₂ เป็นกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บ เช่น

[1] พระยาศรีธรรมไวัค์นครวหนึ่ง² ชายหนึ่ง หญิงสาม ไว้กับพระเจ้า

จารึกนายศรีโยธาออกบวช พ.ศ.2071

ในบางกรณี คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” ในสมัยสุโขทัยอาจปรากฏเป็นกริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง กล่าวคือ มีกริยาวลีปรากฏตามหลังเพื่อแสดงความหมายว่า “เก็บสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อ” ตัวอย่าง

[2] ไวัค์นเรื่อนหนึ่งแต่งหุงจันทน์พระเจ้า

จารึกวัดช้างล้อม พ.ศ.1927

เมื่อปรากฏเป็นกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” จะมีลักษณะดังนี้ (1) ไม่มีนามวลีกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บปรากฏตามท้าย และ (2) มีบุพบทวลีหรือนามวลีแสดง [+จุดหมาย] ที่นำสิ่งของไปเก็บปรากฏตามท้าย การปรากฏบุพบทวลีหรือนามวลีแสดง [+จุดหมาย] ร่วมด้วยแสดงให้เห็นว่าคำกริยา ไว้ ในบริบทนี้ยังเป็นคำกริยาที่มีความหมายบอกเนื้อความว่า “เก็บ” เช่น

[3] ขโมยตนก็จับกุมได้ข้าวของทำเนปร ข้าคน วัวมอ ปอพัน ตนก็ได้
ตั้งอันและกลายเป็นไวัค์เมือง

จารึกกฎหมายลักษณะโจร พ.ศ.1865-1976

4.1.1.2 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง”

เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง” ในสมัยสุโขทัย ปรากฏเป็นกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง จะมีลักษณะดังนี้ (1) ไม่มีนามวลีกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกวางหรือตั้ง และมี (2) มีบุพบทวลีหรือนามวลีแสดง [+จุดหมาย] ของการวางหรือตั้ง เช่น

[4] ลางแห่งได้ค่อได้ตน ลางแห่งได้ผมได้แขนได้ออก ลางแห่งได้หัวตก
ไกล แลสี่คนหามจึงเอามาได้ ลางแห่งได้แข่งได้ขา ลางแห่งได้มือ
ได้ตีน (...) เอามาประกิดติดชน เป็นตนพระพุทธรูป อันใหญ่ อัน
ถ้าว อันรามงามหนักหนา เอาไว้เต็มในมหาพิหาร

จารีกวัตศรีชุม พ.ศ.1884-1910

4.1.1.3 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “ให้”/“มอบ”

คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “ให้”/“มอบ” ในสมัยสุโขทัยปรากฏเป็นอย่างไรบ้าง
ต่อไปนี้ (1) กริยาเดี่ยวของอนุพากย์ หรือ (2) กริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง หรือ (3) กริยา
สุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง

เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “ให้”/“มอบ” ในสมัยสุโขทัยปรากฏเป็นกริยาตัว
เดี่ยวของอนุพากย์ จะปรากฏร่วมกับนามวลี 3 คำ นามวลี₁ เป็นประธานซึ่งเป็นผู้ให้หรือมอบ และ
นามวลี₂ เป็นกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ให้ และนามวลี₃ เป็นผู้รับ

[5] พระมาตุจฉาเจ้าธมาอยู่ตำหนักหัวสนามเก่า ตะวันตกวัดสรศักดิ์ ท่านมา
ปิดทองในพระวิหาร ท่านไว้ที่ตำหนักนั้นกับอาราม₃

จารีกวัตสรศักดิ์ พ.ศ.1920-1960

ในข้อความแบบเน้นหัวเรื่อง (topic) จะปรากฏร่วมกับนามวลี 2 วลี และเรียงลำดับนามวลีที่
ปรากฏร่วมกับคำกริยา ไว้ ต่างจากตัวอย่างก่อนหน้า กล่าวคือ นามวลี₁ เป็นกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ให้
และ นามวลี₂ เป็นผู้รับ

[6] พระเห็นข่าวท่าน₁บไครพิน เห็นสินท่าน₁บไครเดือด พ่อตายไว้แก่ลูก₂ ที่
ตายไว้แก่น้อง₂

จารีกวัตป่ามะม่วง (หลักที่ 1) พ.ศ.1904

ในบางกรณี คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “ให้”/“มอบ” ในสมัยสุโขทัยอาจปรากฏเป็นกริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง กล่าวคือ มีกริยาลีปรากฏตามหลังเพื่อแสดงความหมายว่า “ให้หรือมอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อ” ตัวอย่าง

[7] แม่อยู่หัวเจ้า ๓ ไว้ 335 ไร่นี้เป็นนาแจก

จารึกวัดสรศักดิ์ พ.ศ.1960

เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “ให้”/“มอบ” ปรากฏเป็นกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง จะ (1) ไม่มีนามวลีกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บปรากฏตามท้าย แต่ (2) มีบุพบทลีหรือนามวลีแสดง [+จุดหมาย] ที่นำสิ่งของไปเก็บปรากฏตามท้าย การปรากฏบุพบทลีหรือนามวลีแสดง [+จุดหมาย] เป็นลักษณะที่แสดงว่าคำกริยา ไว้ ในบริบทนี้ยังเป็นคำกริยาที่มีความหมายบอกเนื้อความ “ให้”/“มอบ” เช่น

[8] แต่นี้เจ้าเทพลูจี้แต่งเครื่องสำหรับไว้กับพระพุทธเจ้าในพิหาร

จารึกวัดเขมา พ.ศ.2079

4.1.1.4 คำกริยาขายขอบ⁷ ไว้ ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง”

คำกริยาขายขอบ ไว้ ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” แสดงการ “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง” โดยไม่เจาะจงลักษณะอาการที่ทำให้เหตุการณ์ ต่างจาก

⁷ “หมวดคำกริยาขายขอบ” หมายถึง “หมวดคำกริยาที่มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์หรือความหมายบางประการน้อยกว่ากริยาต้นแบบ และมีคุณสมบัติบางประการที่ไปพ้องกับหมวดคำอื่น” นิยามข้างต้นนี้อิงตามแนวคิดเรื่องทฤษฎีต้นแบบของกิออน (Givón, 1989: 39) อังใน จรัสดาว อินทรทัศนีย์, 2539: 23-25) หมวดคำกริยาขายขอบที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ หมวดคำกริยาที่งู้นุพบท (coverb) ในงานวิจัยนี้ หมวดคำกริยาขายขอบ คือ หมวดคำที่มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์เหมือนกริยา เช่น ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียง แต่มีความหมายทางไวยากรณ์บางกรณี เช่น คำ ไว้ ในกรณี ทำกับข้าวไว้ในครัว อาจแสดงความหมายบอกเนื้อความ “เก็บ” (ทำกับข้าวเก็บในครัว) หรือ แสดงความหมายทางไวยากรณ์ “การคงสภาพผลต่อไป” (ทำกับข้าวและมีผลจากการทำกับข้าว คือ มีกับข้าวอยู่ในครัว)

ความหมาย “เก็บ” “วาง”/“ตั้ง” และ “ให้”/“มอบ” ซึ่งเจาะจงลักษณะอาการ⁸ ในสมัยสุโขทัย คำกริยาชายขอบ ไว้ ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ปรากฏเป็นกริยาใน ตำแหน่งท้ายของหน่วยสร้างกริยาเรียงและมีบุพบทสืบอกสถานที่ เช่น

[9] มีพระฉลักประดิษฐานไว้ในศรีรามเทพนครเบื้องใต้เมืองสุโขทัย

จารึกวัดศรีชุม พ.ศ.1884-1910

การมีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ซึ่งไม่เจาะจงลักษณะอาการทำให้ สิ่งใดสิ่งหนึ่งไปอยู่ที่จุดหมาย เกิดจากการที่คำกริยา ไว้ ปรากฏตามหลังกริยาที่เจาะจงอาการทำให้ สิ่งใดสิ่งหนึ่งไปอยู่ที่จุดหมาย เช่น

[10] อุปมาดังเรียงท่อนอ้อยไว้มากตามดาษเต็มที่สถานนั้นแล

จารึกวัดศรีชุม พ.ศ.1884-1910

4.1.1.5 คำกริยาชายขอบไว้ ที่มีความหมายว่า “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง) สำหรับ”

คำกริยา ไว้ ในบางบริบทเป็นคำกริยาชายขอบซึ่งเป็นคำกริยาที่มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์ หรือความหมายบางประการที่เหมือนสมาชิกของหมวดคำเชื่อม คำกริยาชายขอบ ไว้ จะปรากฏใน โครงสร้างวากยสัมพันธ์ที่คำกริยา ไว้ นำหน้ากริยาวลีอื่นๆ 2 โครงสร้าง ได้แก่ [นาม ไว้ กริยา] และ [กริยา ไว้ กริยา]

ในบางบริบท คำกริยาชายขอบ ไว้ มีความกำกวม อาจแสดง (1) ความหมายบอกเนื้อความ “ให้”/“มอบ” หรือ (2) ความหมายทางไวยากรณ์ [+วัตถุประสงค์] “เพื่อ” หรือ “สำหรับ” ก็ได้ เช่น

⁸ เก็บ ก. เอาไปหรือเอามาจากที่, เอาสิ่งของที่ตกหล่นอยู่ขึ้นมา, รวบรวมไว้, เรียก
วาง ก. ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งพ้นจากมือหรือป่าเป็นต้นด้วยอาการกริยาต่าง ๆ ตามที่ต้องการ, กำหนด, จัดเข้าประจำที่
ตั้ง ก. ชูตัว, ทรง ดำรง, ทำให้มีขึ้น, สร้างให้มีขึ้น, ยกฐานะให้สูงขึ้น, กำหนด, วาง, วางซ้อนกันมาก, เริ่ม เริ่มมี
ให้ ก. มอบ, สละ, อนุญาต
มอบ ก. เว้นให้, สละให้, ยกให้, ให้ไว้

[11] แม่มุยมเมีย ซ้อยงลูก ใ้เป็นข้า แม่ลูกเป็นข้าพระนี้แล

จารึกฐานพระพุทธรูปผ้าขาวทอง พ.ศ.1965

ในบางกรณี คำกริยา ใ้ อาจทำหน้าที่เหมือนคำเชื่อมแสดงความหมายว่า “เพื่อ” หรือ “สำหรับ” ซึ่งเป็นความหมายทางไวยากรณ์ ตัวอย่าง

[12] ฮ่องสองอัน กลองสามอัน แตร สังข์ เขาควาย แต่งให้ใ้ถวายแก่พระเจ้า

วัดช้างล้อม พ.ศ.1927

แม้ว่าในบางบริบท คำกริยาชายขอบ ใ้ จะแสดงความหมายทางไวยากรณ์ แต่ในงานวิจัยนี้จะจัดให้คำ ใ้ ในบริบทเหล่านี้เป็นคำกริยาเนื่องจากยังมีบริบทที่ยังมีกำกวมระหว่างความหมายบอกเนื้อความและความหมายทางไวยากรณ์

4.1.2 คำหลังกริยา ใ้ ในสมัยสุโขทัย

คำหลังกริยา ใ้ ในสมัยสุโขทัยแสดงความหมายทางไวยากรณ์ 1 ความหมาย คือ ความหมาย “การคงสภาพผลต่อไป” จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในทางวากยสัมพันธ์ คำหลังกริยา ใ้ ในสมัยสุโขทัย ทำหน้าที่ขยายกริยาหรือกริยาวลีที่ปรากฏนำหน้าคำ ใ้ คำหลังกริยา ใ้ อาจปรากฏที่ตำแหน่งท้ายกริยาวลีโดยมีส่วนขยายหรือไม่ก็ได้ แต่ส่วนขยายต้องไม่เป็นบุพบทลึบอกลสถานที่⁹

[13] คำพระพุทธเจ้าเราหารังบอกใ้(เอง)(ไซริ้)เมื่อพระเป็นเจ้าได้เป็น

พระพุทธ

จารึกนครชุม พ.ศ.1900

⁹ ถ้ามีส่วนขยายเป็นบุพบทลึบอกลสถานที่ ผู้วิจัยจะจัดให้เป็นคำกริยา เช่น เอรองเท้าใ้ในตู้ (ดูหัวข้อ 4.1.1.4)

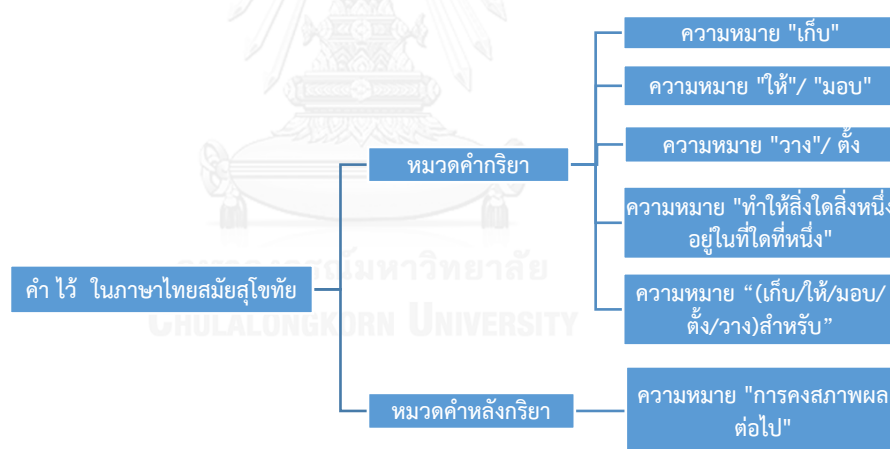
ในทางความหมาย เมื่อคำหลังกริยา ไว้ ขยายกริยาหรือกริยาวลี จะแสดงความหมายทางไวยากรณ์ว่า เหตุการณ์ในกริยาวลีสิ้นสุดลง แต่คงสภาพซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ต่อไป เช่น

[14] ผีเสื้อท่านตนนั้นไซ้ให้สิ่งทั้งหลายกระทำดังกล่าวไว้นี้แล

จารีกัณฑ์พญาดำ พ.ศ.1949

ในตัวอย่างข้างต้น เหตุการณ์ กล่าว สิ้นสุดลง แต่มีสภาพผลภายหลัง คือ มีถ้อยคำต่างๆ ซึ่งถูกกล่าวออกมา ในบริบทนี้ กล่าวถึงพินัยกรรมมอบสิทธิ์ในการสืบทอดตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดว่า “หากผีเสื้อท่านผู้นั้นซึ่งเป็นผู้ครองวัดคนเก่า ให้สิ่งทั้งหลายกระทำตาม (ถ้อยคำ) ที่ได้กล่าวดังนี้”

โดยสรุป ในสมัยสุโขทัยพบคำ ไว้ ตามหมวดคำและความหมายดังนี้

แผนภูมิที่ 20 หมวดคำและความหมายของคำ ไว้ ในสมัยสุโขทัย

จากข้อมูลสมัยสุโขทัย ปรากฏคำ ไว้ เป็นสมาชิกหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ (1) หมวดคำกริยา และ (2) หมวดคำหลังกริยา คำกริยามีความหมายทั้งหมด 5 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ” (2) “วาง”/ “ตั้ง” (3) “ให้”/“มอบ” (4) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (5) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง) สำหรับ” ส่วนคำหลังกริยามีความหมาย 1 ความหมาย ได้แก่ “การคงสภาพผลต่อไป”

4.2 คำ ไว้ ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี

จากข้อมูลสมัยอยุธยา-ธนบุรี คำกริยา ไว้ เป็นสมาชิกของหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ (1) หมวดคำกริยา และ (2) หมวดคำหลังกริยา เท่ากับในสมัยสุโขทัย วิเคราะห์ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ตามลำดับหมวดคำดังนี้

4.2.1 คำกริยา ไว้ ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี

คำกริยา ไว้ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี มีความหมายทั้งหมด 7 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ” (2) “วาง”/“ตั้ง” (3) “ให้”/“มอบ” (4) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (5) “รักษา”/ “สงวน” (6) เชื้อ (7) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง)สำหรับ” วิเคราะห์ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ตามลำดับความหมายข้างต้น ดังนี้

4.2.1.1 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ”

คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี ปรากฏเป็นอย่างไรบ้าง
ต่อไปนี้เป็น (1) กริยาเดียวของอนุพากย์ และ (2) กริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง

เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี ปรากฏเป็นกริยาตัวเดียวของอนุพากย์ จะปรากฏระหว่างนามวลี 2 วลี **นามวลี₁** เป็นนามวลีแสดงสถานที่หรือจุดหมายที่ใช้เก็บสิ่งต่างๆ และ**นามวลี₂** เป็นกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บ เช่น

[15] แลชั้นบนนั้นมีตึก₁ไว้ดินประสี₂

บันทึกรายวันของออกพระวิสุทสุณทร (โกษาปาน)

ในบางกรณี **นามวลี₁** เป็นกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บ และ**นามวลี₂** เป็นวลีบอกสถานที่หรือจุดหมายที่ใช้เก็บสิ่งต่างๆ ตัวอย่าง

[16] **เชือกสายแลดูกรอกสำหรับการกำปั่นทั้งปวงไว้ชั้นล่าง₂**

ปุมราชธรรม

เมื่อปรากฏเป็นกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” จะมีลักษณะดังนี้ (1) ไม่มีนามวลีกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บปรากฏตามท้าย แต่ (2) มี**คำกริยาแสดงทิศทาง ไป หรือ มา** ปรากฏนำหน้า การปรากฏ**คำกริยาแสดงทิศทาง ไป หรือ มา** เป็นลักษณะการปรากฏร่วมที่แสดงว่าคำกริยา ไว้ในบริบทนี้เป็นคำกริยาที่มีความหมายบอกเนื้อความว่า “เก็บ” เช่น

[14] ให้ลงพระราชอาชญาเขียนถ้ามยกหนึ่ง ก็ยังมีได้อื้อความ จึงสั่งให้พระยาจันทบูร เป็นตระลาการถามให้ได้เนื้อความ ถ้ามิได้จะตัดศีรษะเสีย พระยาจันทบูรไปสืบได้เงินซึ่งพาไปไว้ นั้นมาทูลเกล้าฯ ถวายเป็นสัจแล้วให้ตัดศีรษะเสีย

จดหมายรายวันทัฬหีสมัยกรุงธนบุรี

4.2.1.2 **คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง”**

คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง” ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี ปรากฏเป็นอย่างไรบ้างหนึ่งต่อไปนี้ (1) กริยาเดียวของอนุพากย์ (2) กริยาแรกสุดในหน่วยสร้างกริยาเรียง และ (3) กริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง

ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง” ปรากฏเป็นกริยาตัวเดียวของอนุพากย์ จะปรากฏระหว่างนามวลี 2 วลี **นามวลี₁** เป็นนามวลีแสดงสถานที่หรือจุดหมายที่ใช้เก็บสิ่งต่างๆ และ**นามวลี₂** เป็นกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บ เช่น

[15] แลตีกนั้นมิพินสี่ชั้น แลที่ซึ่งไว้พระราชสาร แลข้าพเจ้าอยู่นั้นชั้นสอง

บันทึกรายวันของออกพระวิสุทสุทธร (โกษาปาน)

เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง” ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี ปรากฏเป็นกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง จะมีลักษณะดังนี้ (1) ไม่มีนามวลีกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกวางหรือตั้ง แต่ (2) มีบุพบทลีหรือนามวลีแสดง [+จุดหมาย] ของการวางหรือตั้ง ตัวอย่าง

[16] แลพระราชสารนั้นบาทบริวารแสดงแลมูสูอันตันตั้งคิดว่าจะเอาไว้ ณ
ห้องข้าพเจ้าราชทูต

บันทึกรายวันของออกพระวิสุทสุทธร (โกษาปาน)

4.2.1.3 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “ให้”/“มอบ”

เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “ให้”/“มอบ” ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี ปรากฏเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ (1) กริยาเดียวของอนุพากย์ (2) กริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง และ (3) กริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง

เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “ให้”/“มอบ” ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี ปรากฏเป็นกริยาตัวเดียวของอนุพากย์ จะปรากฏร่วมกับนามวลี 3 คำ นามวลี₁ เป็นประธานซึ่งเป็นผู้ให้ นามวลี₂ เป็นกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ให้ และนามวลี₃ เป็นผู้รับ ตัวอย่าง

[17] สมเด็จพระมหินทราธิราชพระเจ้าแผ่นดิน₁มิได้นำพาซึ่งการศึก
แลเสด็จอยู่แต่ในพระราชวัง แลไว้การทิ้งปวง₂แก่พระยาราม₃

พระราชพงศาวดาร จ.ศ.1136

บางกรณี คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “ให้”/“มอบ” ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี อาจปรากฏเป็นกริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง กล่าวคือ มีกริยาวลีปรากฏตามหลังเพื่อแสดงความหมายว่า “เก็บสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อไป” ตัวอย่าง

- [18] อนึ่งนาพณ์ดอกรที่ภูมิตานๆ พระกัลปนาอันมีบาญชียนายสาม
จอมแลตำราพระราชโองการ **ไว้เปนเขตอารามถวาย
พระพุทเจ้า**

ตำราพระบรมราชูทิศเพื่อกัลปนา

เมื่อปรากฏเป็นกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง คำกริยา **ไว้** ที่มีความหมายว่า “ให้”/ “มอบ” จะมีลักษณะดังนี้ (1) ไม่มีนามวลีกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บปรากฏตามท้าย แต่ (2) มีบุพบทวลีหรือนามวลีแสดง [+จุดหมาย] ที่นำสิ่งของไปเก็บปรากฏตามท้าย การปรากฏบุพบทวลีหรือนามวลีแสดง [+จุดหมาย] เป็นลักษณะที่แสดงว่าคำกริยา **ไว้** ในบริบทนี้ยังเป็นคำกริยาที่ยังสามารถมีความหมายบอกเนื้อความว่า “ให้”/“มอบ” เช่น

- [19] ผากอาตมแลโภชนาหาร**ไว้**แก่คนทั้งปวง**นั้น**ดู**เจียว**

ปุมราชธรรม

4.2.1.4 คำกริยาชายขอบ **ไว้** ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง”

ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี คำกริยาชายขอบ **ไว้** ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” แสดงการ “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง” โดยไม่เจาะจงลักษณะอาการที่ทำให้เหตุการณ์ ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี คำกริยาชายขอบ **ไว้** ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ปรากฏเป็นกริยาในตำแหน่งท้ายของหน่วยสร้างกริยาเรียง เช่นเดียวกับในสมัยสุโขทัย ตัวอย่าง

- [20] แลพระมรตป**นั้น**คับประตุง**ตั้ง****ไว้** ณ **ห้องใหญ่**

บันทึกรายวันของออกพระวิสุทสุทร (โกษาปาน)

4.2.1.5 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “รักษา”/ “สงวน”

ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “รักษา”/ “สงวน” ปรากฏในโครงสร้าง (1) กริยาตัวเดียวของอนุพากย์ หรือ (2) กริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง

ในทางวากยสัมพันธ์ เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “รักษา”/ “สงวน” เป็นกริยาเดียวของอนุพากย์ จะมีนามวลีอย่างน้อย 1 วลี ปรากฏร่วมเพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของคำกริยา ในตัวอย่างที่พบ นามวลีที่ปรากฏร่วมกับคำกริยา ไว้ มีลักษณะทางความหมาย [+คน] ความหมาย “รักษา” ในบริบทนี้จึงหมายความว่า “รักษาชีวิต” ตัวอย่าง

[21] แลคน 6 คนนี้จะไว้มิได้ ข้าพหุละองๆ ทั้งปวงจะดูเยี่ยงอย่างกัน
จะเสียชนบแผ่นดินเมืองไป จึงสั่งให้ประหารชีวิตเสีย

จดหมายรายวันทัฬหสมัยกรุงธนบุรี

ในทางวากยสัมพันธ์ เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “รักษา”/ “สงวน” เป็นกริยาแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียง จะมีนามวลีอย่างน้อย 1 วลี ปรากฏร่วมเพื่อทำหน้าที่เป็นกรรมตรงของคำกริยา และมีกริยาปรากฏตามมา กริยาดังกล่าวแสดงวัตถุประสงค์ของเหตุการณ์ “รักษา”/ “สงวน” ตัวอย่าง

[22] มิได้คิดให้เสร็จที่จะมล้างศัตรุนั้น แลไว้ศัตรูให้คงอยู่นั้น

ปุมราชธรรม

4.2.1.6 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เชื่อ”

คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เชื่อ” ปรากฏร่วมกับนามวลี “ใจ” ในโครงสร้างที่เป็นกริยาในวลีตายตัว [ไว้ใจ] โดยมีความหมายว่า “เชื่อใจ” ตำแหน่งหลังวลีตายตัว [ไว้ใจ] อาจมีนามวลีหรือบุพบทวลีปรากฏร่วมเพื่อแสดงว่าใครเป็นผู้ได้รับความเชื่อใจ ตัวอย่าง

- [23] พญาเจ้าเมืองนั้นมิไว้ใจแก่ราชบุตร แลมิได้ให้ช่างม้าแก่ราชบุตรฯน้อยใจก็ออกบวชเป็นบรพชิต

ปุมราชธรรม

ในบางกรณีอาจมีคำเชื่อมอนุพากย์“ว่า” ตามด้วยอนุพากย์แสดงเนื้อความที่เชื่อใจ เช่น

- [24] หลวงราชินิกุลคิดไว้ใจว่าคันทันเคยกันอยู่
จดหมายเจ้าพระยาศรีธรรมราชถึงบาทหลวง เดอ ลา แซส พ.ศ. 2237

4.2.1.7 คำกริยาชายขอบ ไว้ ที่มีความหมายว่า “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง) สำหรับ”

คำกริยาชายขอบ ไว้ ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี จะปรากฏในโครงสร้างวากยสัมพันธ์ที่คำกริยา ไว้ นำหน้ากริยาลีอื่น ๆ 2 โครงสร้าง ได้แก่ [นาม ไว้ กริยา] และ [กริยา ไว้ กริยา] คำกริยาชายขอบ ไว้ ในบางบริบทมีความกำกวมระหว่างความหมายบอกเนื้อความ “เก็บ” และความหมายทางไวยากรณ์ [+วัตถุประสงค์] “เพื่อ” หรือ “สำหรับ” เช่น

- [25] ท้าวพระยาทั้งหลายก็แต่งพลไว้ประจำค่ายทั้งปวงแต่พอรบพุ่ง
ป้องกันนำค่าย

พระราชพงศาวดาร จ.ศ.1136

ในบางกรณี คำกริยา ไว้ อาจแสดงความหมายทางไวยากรณ์ [+วัตถุประสงค์] “เพื่อ” หรือ “สำหรับ” ตัวอย่าง

- [26] แลถัดตึกไว้เชือกสายใบนั้นเป็นตึกไว้หล่อป็นใหญ่
บันทึกรายวันของออกพระวิสุทธรุณทร (โกษาปาน)

4.2.2 คำหลังกริยา ไว้ ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี

ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี คำหลังกริยา ไว้ในสมัยสุโขทัยแสดงความหมายทางไวยากรณ์ 2 ความหมาย ได้แก่ (1) ความหมาย “การคงสภาพผลต่อไป” และ (2) ความหมาย “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

4.2.2.1 คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมาย “การคงสภาพผลต่อไป”

คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมาย “การคงสภาพผลต่อไป” จะแสดงความหมายทางไวยากรณ์ว่า เหตุการณ์ในกริยาลี้สิ้นสุดลง แต่คงสภาพซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ต่อไป เช่นเดียวกับในสมัยสุโขทัย ตัวอย่าง

[27] ครั้นได้ทรงฟัง จึงสั่งให้หาพระยาประชาชีพมาเฝ้าตรัสถามว่าข้าว
ซึ่งพระราชทานไว้สำหรับเมืองกัมพูชา เมืองพุทไธมาศ 200
เกวียน จ่ายไว้ครบแล้วหรือประการใด

จดหมายรายวันทัพสมัยกรุงธนบุรี

ในตัวอย่างข้างต้น เหตุการณ์ จ่าย (แจก) ถูกขยายโดยคำหลังกริยา ไว้ แสดงความหมายว่า เหตุการณ์ จ่าย (แจก) สิ้นสุดลง แต่มีสภาพผลภายหลัง คือ มีข้าวพระราชทานซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้พระยาประชาชีพแจกจ่ายแก่เมืองกัมพูชา เมืองพุทไธมาศ ทั้งหมด 200 เกวียน เรียบร้อยแล้ว

4.2.2.2 คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมาย “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

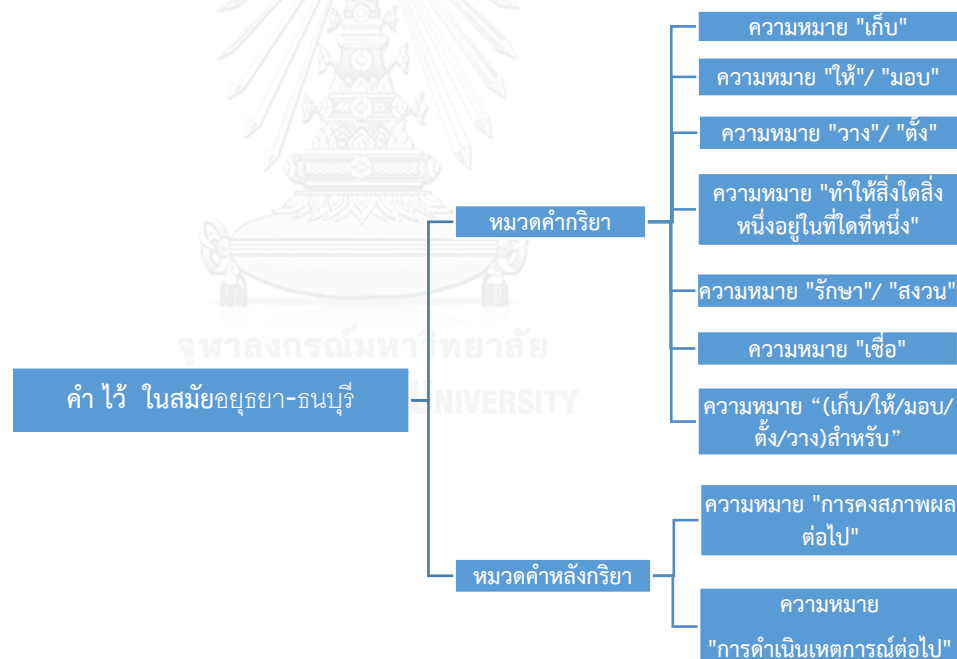
คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมาย “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” จะแสดงความหมายทางไวยากรณ์ว่า เหตุการณ์ในกริยาลี้ดำเนินต่อไป จากข้อมูลสมัยต่างๆ ความหมายทางไวยากรณ์นี้ไม่ปรากฏใช้ในข้อมูลสมัยสุโขทัย ตัวอย่าง

[28] เหตุพญาพุกามนั้น**รักษาสติธรรมไว้** กอปรด้วยโมเจยพัตติ มีกล
อุบายหลักแหลม แลทำลายฤทธาณภาพแห่งพญาสะเทิมนั้นเสีย
ได้แล

ปุมราชธรรม

ในตัวอย่างข้างต้น เหตุการณ์ **รักษาสติธรรม** ถูกขยายโดยคำหลังกริยา **ไว้** แสดงความหมาย
ว่า เหตุเพราะพญาพุกามรักษาสติธรรมอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับมีความฉลาดหลักแหลม จึงทำลาย
ฤทธาณภาพของพญาสะเทิมลงได้

โดยสรุป ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี พบคำ **ไว้** ตามหมวดคำและความหมายดังนี้

แผนภูมิที่ 21 หมวดคำและความหมายของคำ **ไว้** ในสมัยอยุธยา-ธนบุรี

จากข้อมูลสมัยอยุธยา-ธนบุรี ปรากฏคำ **ไว้** เป็นสมาชิกหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ (1) หมวด
คำกริยา และ (2) หมวดคำหลังกริยา คำกริยามีความหมายทั้งหมด 7 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ”
(2) “วาง”/“ตั้ง” (3) “ให้”/“มอบ” (4) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (5) “รักษา”/ “สงวน”

(6) เชื้อ และ (7) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง)สำหรับ” ส่วนคำหลังกริยามีความหมาย 2 ความหมาย ได้แก่ “การคงสภาพผลต่อไป” และ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

4.3 คำ ไว้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5)

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) คำกริยา ไว้ เป็นสมาชิกของหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ (1) หมวดคำกริยา และ (2) หมวดคำหลังกริยา เท่ากับในสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยา-ธนบุรี วิเคราะห์ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ตามลำดับหมวดคำดังนี้

4.3.1 คำกริยา ไว้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5)

คำกริยา ไว้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) มีความหมายทั้งหมด 7 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ” (2) “วาง”/“ตั้ง” (3) “ให้”/“มอบ” (4) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (5) “รักษา”/ “สงวน” (6) เชื้อ และ (7) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง)สำหรับ” วิเคราะห์ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ตามลำดับความหมาย ดังนี้

4.3.1.1 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ”

คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” ในภาษาไทยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) ปรากฏเป็น อย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ (1) กริยาเดี่ยวของอนุพากย์ หรือ (2) กริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง

เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) ปรากฏเป็น กริยาตัวเดี่ยวของอนุพากย์ จะปรากฏระหว่างนามวลี 2 วลี **นามวลี₁** เป็นประธานผู้เก็บสิ่งต่างๆ และ **นามวลี₂** เป็นกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บ

[29] พระยาเพชรปาดิข้าหลวงเดิมผู้ว่าการต่างประเทศฝ่ายกรมเมือง
(...) .ณวันพุทธเดือนหก แรม 10 ค่ำถึงแก่กรรม, บุตรภรรยา
ญาติได้ไว้ศพ₂13 วัน

Bangkok Recorder

ในบางกรณี **นามวลี₁** เป็นนามวลีแสดงสถานที่หรือจุดหมายที่ใช้เก็บสิ่งต่างๆ และ **นามวลี₂** เป็นกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บ

[30] ทำร่มโรง, ไม้เรือบ₂ เรือไล่ รักษาปากน้ำเมืองตรังฎราไว้

จดหมายเหตุรัชกาลที่ 2 จ.ศ.1173

เมื่อปรากฏเป็นกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง คำกริยา ไม้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” จะมีลักษณะดังนี้ (1) ไม่มีนามวลีกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บปรากฏตามท้าย แต่ (2) มีคำกริยาแสดงทิศทาง ไป หรือ มา ปรากฏนำหน้า การปรากฏคำกริยาแสดงทิศทาง ไป หรือ มา เป็นลักษณะการปรากฏร่วมที่แสดงว่าคำกริยา ไม้ ในบริบทนี้ยังเป็นคำกริยาที่มีความหมายบอกเนื้อความว่า “เก็บ” หรือ (3) มีนามวลีหรือบุพบทวลีแสดงจุดหมายของการนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปเก็บ ตัวอย่าง

[31] มีแผนที่กระดาษ เป็นรูปแผนที่บ้านเมืองต่างๆแลเปนรูปประเทศ
ฝรั่งเศส ซึ่งเปนฝีมือช่างถ่ายรูปฝรั่งเศส ได้ถ่ายอย่างถนัดถยาน
บ้านเมืองต่างๆรวบรวมไว้ในหีบนั้น

หนังสือพิมพ์สยามประเวท

4.3.1.2 คำกริยา ไม้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) คำกริยา ไม้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง” ปรากฏเป็นกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียงซึ่งมีลักษณะดังนี้ (1) ไม่มีนามวลีกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บปรากฏตามท้าย แต่ (2) มีคำกริยาแสดงทิศทาง ไป หรือ มา ปรากฏนำหน้า หรือ (3) มีนามวลีหรือบุพบทวลีแสดงจุดหมายของการนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปเก็บ เช่น

[32] ถ้าแลมีคนโดยสารมากก็ติน้อยก็ดี แลมีของบรรทุกมากก็ดี
น้อยก็ดี ก็บรรทุกหลายเล่มตามสมควรแก่คนแลของนั้น แล้วก็
เอารถไฟไว้ในเบื้องหน้ารถทั้งปวง แล้วรถทั้งปวงก็ผูกต่อกันไป
ให้ติดกับรถไฟนั้น แล้วรถไฟก็ชักลากรถทั้งปวงไปเร็วนัก

Bangkok Recorder

4.3.1.3 คำกริยา ใ้ที่มีความหมายว่า “มอบ”/“ให้”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) เมื่อคำกริยา ใ้ที่มีความหมายว่า “ให้”/“มอบ” ปรากฏเป็นอย่างไรต่อไปนี้ (1) กริยาเดียวของอนุพากย์ และ (2) กริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง

คำกริยา ใ้ที่มีความหมายว่า “ให้”/“มอบ” ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) ปรากฏเป็นกริยาตัวเดียวของอนุพากย์ และมีนามวลีที่เป็นกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ให้ปรากฏร่วมด้วย ตัวอย่าง

[33] วางพระทัยใ้พระราชธรรต่างพระเนตรพระกรรณ

จดหมายเหตุรัชกาลที่ 2 จ.ศ.1173

เมื่อปรากฏเป็นกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง คำกริยา ใ้ที่มีความหมายว่า “ให้”/“มอบ” จะมีลักษณะดังนี้ (1) ไม่มีนามวลีกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บปรากฏตามท้าย แต่ (2) มีบุพบทวลีหรือนามวลีแสดง [+จุดหมาย] ที่นำสิ่งของไปเก็บปรากฏตามท้าย การปรากฏบุพบทวลีหรือนามวลีแสดง [+จุดหมาย] เป็นลักษณะการปรากฏร่วมที่แสดงว่าคำกริยา ใ้ ในบริบทนี้ยังเป็นคำกริยาที่มีความหมายบอกเนื้อความว่า “ให้”/“มอบ” เช่น

[34] ให้เขียนโฉนดตราแดงใ้แก่ราษฎรว่าคนนั้นชื่อนั้น ทำนาทุ่งนั้น
รังวัดได้รู้แวงเป็นไร่งานเท่านั้น

พระราชปฎจฉารัชกาลที่ 1

4.3.1.4 คำกริยาชายขอบ ใ้ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) คำกริยาชายขอบ ใ้ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” แสดงการ “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง” โดยไม่เจาะจงลักษณะอาการที่ทำให้เหตุการณ์ ในสมัยดังกล่าวนี้ คำกริยาชายขอบ ใ้ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ปรากฏเป็นกริยาในตำแหน่งท้ายของหน่วยสร้างกริยาเรียง เช่นเดียวกับในสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยา-ธนบุรี ตัวอย่าง

[35] คนที่เป็นขุนนางแลเสรรู้อยู่ในประเทศนั้น บางคนก็ชอบใจเที่ยว
ยิงสัตว์ จึงซื้อที่ปลูกต้นไม้ทำเป็นป่า แล้วล้อมรั้วเอาสัตว์ที่ไม่ดุ
ร้าย เหมือนอย่างเนื้อแลกระต่าย ปล่อยไว้ในนั้น แล้วไปเที่ยวยิง
เล่นตามสบาย

หนังสือหม่อมราโชทัยกระต่ายได้รับพระราชทานจดหมาย

การมีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ซึ่งไม่เจาะจงลักษณะอาการทำให้
สิ่งใดสิ่งหนึ่งไปอยู่ที่จุดหมาย เกิดจากการที่คำกริยา ไว้ ปรากฏตามหลัง (1) กริยาที่เจาะจงอาการทำ
ให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งไปอยู่ที่จุดหมาย และ (2) กริยาแสดงอาการเกี่ยวกับการสื่อสาร และ (3) กริยา
แสดงอาการที่ผู้รับไม่เปลี่ยนแปลงเพราะการกระทำนั้น ทั้งนี้ เช่นเดียวกับในสมัยอยุธยา-ธนบุรี

4.3.1.5 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “รักษา”/ “สงวน”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “รักษา”/
“สงวน” ปรากฏใน (1) กริยาตัวเดียวของอนุพากย์ และ (2) วลีตายตัวหรือถ้อยคำสำนวน

เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “รักษา”/ “สงวน” เป็นกริยาเดียวของอนุพากย์ จะมี
นามวลีอย่างน้อย 1 วลี ปรากฏร่วมเพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของคำกริยา ในตัวอย่างที่พบ
คำกริยา ไว้ ปรากฏร่วมกับนามวลี ผม แสดงความหมายว่า “รักษาเส้นผมให้คงลักษณะอย่างใดอย่าง
หนึ่ง” เช่น ไว้ผมท้ายทอย (นิทานวชิรญาณ)

เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “รักษา”/ “สงวน” เป็นวลีตายตัวหรือถ้อยคำสำนวนจะมี
ลักษณะทางวากยสัมพันธ์เช่นเดียวกับที่ปรากฏเป็นกริยาเดียวของอนุพากย์ แต่มีข้อแตกต่างจากกริยา
เดียวของอนุพากย์ คือ คำกริยา ไว้ และนามวลีในวลีตายตัวหรือสำนวนมีความแนบชิดกันสูงและไม่
สามารถแยกคำ ไว้ ออกจากคำนาม ได้ ตัวอย่าง

[36] ฟังดูการบ้านการเมืองข้างปากได้ทุกวันนี้ ดีแต่ตะหาเงินหาทอง
จะเอาผลประโยชน์ใส่ตัวไว้ให้มันมีไปเสียหมดเท่านั้นกันเอง การ
ที่คิดจะทำทัฬหีรักษาบ้านเมืองไว้ชื่อไว้หน้ามันไม่มีเลย

จดหมายหลวงอุดมสมบัติ

4.3.1.6 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เชื่อ”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เชื่อ” ปรากฏร่วมกับนามวลี “ใจ” ในโครงสร้างที่เป็นกริยาในวลิตายตัว [ไว้ใจ] โดยมีความหมายว่า “เชื่อใจ” ตำแหน่งหลังวลิตายตัว [ไว้ใจ] อาจมีนามวลีหรือบุพบทวลีปรากฏร่วมเพื่อแสดงว่าใครเป็นผู้ได้รับความเชื่อใจ ตัวอย่าง

- [37] ตัวของพระยาราชวราณกุลต้องคิดระวังตัวให้มากอย่าไว้ใจคนง่าย ๆ
พระราชหัตถเลขารัชกาลที่ 4

4.3.1.7 คำกริยาชายขอบ ไว้ ที่มีความหมายว่า “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง) สำหรับ”

จากข้อมูล คำกริยาชายขอบ ไว้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) จะปรากฏในโครงสร้างวากยสัมพันธ์ที่คำกริยา ไว้ นำหน้ากริยาวลีอื่นๆ เพียงโครงสร้างเดียว คือ [กริยา ไว้ กริยา] คำกริยาชายขอบ ไว้ ในบางบริบทมีความกำกวมระหว่างความหมายบอกเนื้อความ “เก็บ” และความหมายทางไวยากรณ์ [+วัตถุประสงค์] “เพื่อ” หรือ “สำหรับ” เช่น

- [38] จำเมืองพุทไธมาดให้เก็บเบี้ยแก่ราษฎรชาวบ้านเรือนละหกพวง
ว่าจะเอาไว้เลี้ยงกองทัพหลวง ซึ่งจะยกลงมาณะเมืองพุทไธมาด
จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 เล่ม 3

ในบางกรณี คำกริยา ไว้ อาจแสดงความหมายทางไวยากรณ์ [+วัตถุประสงค์] “เพื่อ” หรือ “สำหรับ” ตัวอย่าง

- [39] นายทัพนายกองจัดแจงปลูกโรงไว้รับรองศัจันท์กับญวนแล้ว
จดหมายเหตุรัชกาลที่ 2 จ.ศ.1173

4.3.2 คำหลังกริยา ไว้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5)

ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) คำหลังกริยา ไว้ในสมัยสุโขทัยแสดงความหมายทางไวยากรณ์ 2 ความหมาย ได้แก่(1) ความหมาย “การคงสภาพผลต่อไป” และ (2) ความหมาย “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

4.3.2.1 คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมาย “การคงสภาพผลต่อไป”

ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) เช่นเดียวกับในสมัยสุโขทัย และอยุธยา-ธนบุรี คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมาย “การคงสภาพผลต่อไป” จะแสดงความหมายทางไวยากรณ์ว่า เหตุการณ์ในกริยาวลีสิ้นสุดลง แต่ยังมีผลต่อเนื่องอย่างใดอย่างหนึ่ง ตัวอย่าง

[40] ได้ชวนแม่เล็กไปห้างที่ไกล เพราะลูกสบายแล้ว แต่บอกไว้แต่แรก
ว่าจะไปส่งเพียงห้างที่อยู่ใกล้โฮเต็ล

จดหมายเหตุรายวันประพาสชาวครั้งที่ 2

ในตัวอย่างข้างต้น เหตุการณ์ **บอก** ถูกขยายโดยคำหลังกริยา ไว้ แสดงความหมายว่า เหตุการณ์ **บอก** สิ้นสุดลง แต่ยังมีผลต่อเนื่องต่อมา คือ มีถ้อยคำ “จะไปส่งเพียงห้างที่อยู่ใกล้โฮเต็ล” อยู่ในความรับรู้ของผู้พูด

4.3.2.2 คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมาย “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

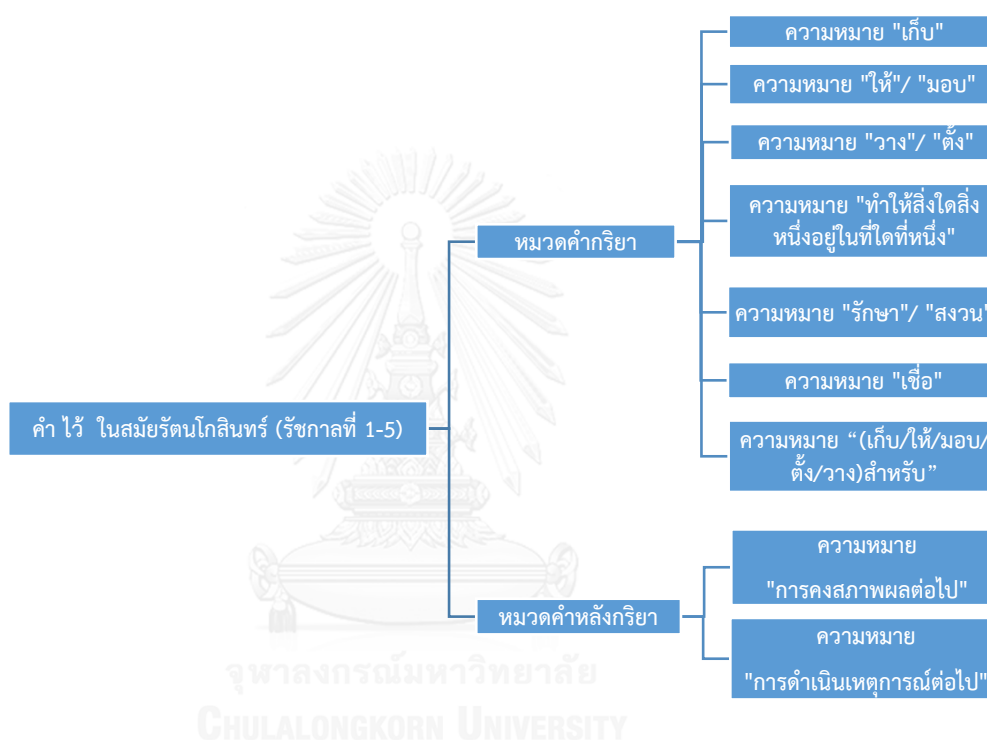
ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมาย “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” จะแสดงความหมายทางไวยากรณ์ว่า เหตุการณ์ในกริยาวลีดำเนินต่อไป เช่นเดียวกับสมัยอยุธยา-ธนบุรี ตัวอย่าง

[41] เอาซี่ผึ้งเหนียวทาผ้าปิดเหนียวแผลไว้

ในตัวอย่างข้างต้น เหตุการณ์ **เหนียวแผล** ถูกขยายโดยคำหลังกริยา **ไว้** แสดงความหมายว่าการเหนียวแผลนั้นดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป คำ **ไว้** ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) มีหมวดคำและความหมายดังนี้

แผนภูมิที่ 22 หมวดคำและความหมายของคำ **ไว้** ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5)

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) คำ **ไว้** เป็นสมาชิกหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ (1) หมวดคำกริยา และ (2) หมวดคำหลังกริยา คำกริยามีความหมายทั้งหมด 7 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ” (2) “วาง”/“ตั้ง” (3) “ให้”/“มอบ” (4) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (5) “รักษา”/“สงวน” (6) เชื่อ และ (7) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง)สำหรับ” ส่วนคำหลังกริยามีความหมาย 2 ความหมาย ได้แก่ “การคงสภาพผลต่อไป” และ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

4.4 คำ ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7)

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) คำกริยา ใ้ เป็นสมาชิกของหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ (1) หมวดคำกริยา และ (2) หมวดคำหลังกริยา เท่ากับในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา-ธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) วิเคราะห์ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ตามลำดับหมวดคำดังนี้

4.4.1 คำกริยา ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7)

คำกริยา ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) มีความหมายทั้งหมด 6 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ” (2) “วาง”/“ตั้ง” (3) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (4) “รักษา”/ “สงวน” (5) เชื้อ และ (6) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง)สำหรับ” วิเคราะห์ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ตามลำดับความหมาย ดังนี้

4.4.1.1 คำกริยา ใ้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ”

คำกริยา ใ้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) ปรากฏเป็นอย่างไรต่อไปนี้ (1) กริยาเดี่ยวของอนุพากย์ และ (2) กริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง

เมื่อคำกริยา ใ้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” ในสมัยสุโขทัยปรากฏเป็นกริยาตัวเดียวของอนุพากย์ จะปรากฏระหว่างนามวลี 2 วลี **นามวลี₂** เป็นกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บ และ**นามวลี₁** เป็นจุดหมายของการนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปเก็บ ตัวอย่าง

[41] ในวันที่ 17 มกราคม เวลาเช้าเสด็จออกทรงเก็บพระอัฐิแบ่งเปน
2 ส่วน ส่วน 1 ใ้ในพระโกษฐ์ทองคำลงยาราชาชาติตามราช
อิศริยยศ เพื่อจะประดิษฐานไว้ณหอพระนากในวัดพระศรีรัตน
ศาสดาราม

ตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร

เมื่อปรากฏเป็นกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง คำกริยา ใ้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” จะมีลักษณะดังนี้ (1) ไม่มีนามวลีกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บปรากฏตามท้าย แต่ (2) มีนามวลีหรือบุพบทวลีแสดงจุดหมายของการเก็บสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตัวอย่าง

[42] ได้เก็บรวบรวมพระไตรปิฎกที่ดี ๆ ทั้งในหอพระไตรปิฎก ทั้งที่อยู่ตามกุฏิมาไว้ที่ตำหนักกลางที่อยู่ของข้าพเจ้าในเวลานั้น คงเอาไว้ที่ **หอพระไตรปิฎก**บ้างแต่หนังสืออันกระจัดกระจาย ต่อมาได้ใช้เป็นทีเก็บสมุดพิมพ์ของมหามกุฏราชวิทยาลัย ฯ

ตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร

4.4.1.2 คำกริยา ใ้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง”

คำกริยา ใ้ ที่มีความหมาย “วาง”/“ตั้ง” ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) ปรากฏเป็นอย่างไรต่อไปนี้ (1) กริยาเดียวของอนุพากย์ และ (2) กริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง เมื่อคำกริยา ใ้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง” ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) ปรากฏเป็นกริยาตัวเดียวของอนุพากย์ จะปรากฏร่วมกับนามวลีที่เป็นกรรมตรงและเป็นสิ่งที่ถูกวางหรือตั้ง ตัวอย่าง

[43] **ทหารม้าเมืองประเทศราชใ้ทางปีกอีกข้างหนึ่ง**

พงศาวดารยุทธศิลป์ปะ

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) เมื่อคำกริยา ใ้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง” ปรากฏเป็นกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง จะมีลักษณะดังนี้ (1) ไม่มีนามวลีกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บปรากฏตามท้าย แต่ (2) มีคำกริยาแสดงทิศทาง ไป หรือ มา ปรากฏนำหน้า หรือ (3) มีนามวลีหรือบุพบทวลีแสดงจุดหมายของการนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปตั้งหรือวาง เช่น

[44] พระศาสดาเคยอยู่ด้วยกันมากับพระพุทธรูปชินสีห์ ต้องพระราชประสงค์จะเชิญมาใ้ที่วัดบวรนิเวศ

ตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร

4.4.1.3 คำกริยาชายขอบ ไว้ ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) คำกริยาชายขอบ ไว้ ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” แสดงการ “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง” โดยไม่เจาะจงลักษณะอาการที่ทำให้เหตุการณ์ ในสมัยดังกล่าวนี้ คำกริยาชายขอบ ไว้ ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ปรากฏเป็นกริยาในตำแหน่งท้ายของหน่วยสร้างกริยาเรียง เช่นเดียวกับในสมัยสุโขทัยสมัยอยุธยา-ธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) ตัวอย่าง

[45] อ๊กไม่ชำนาญเจ้าแผ่นดินเปรเซีย ยกทัพกลับไปเมืองของตน
ทิ้งแม่ทัพชื่อมาร์โดนิอุสกับทหาร ๓ แสนคนไว้ในประเทศกรีก

พงศาวดารยุทธศิลป์ปะ

การมีความหมาย “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ซึ่งไม่เจาะจงลักษณะอาการทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งไปอยู่ที่จุดหมาย เกิดจากการที่คำกริยา ไว้ ปรากฏตามหลัง (1) กริยาที่เจาะจงอาการทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งไปอยู่ที่จุดหมาย และ (2) กริยาแสดงอาการเกี่ยวกับการสื่อสาร และ (3) กริยาแสดงอาการที่ผู้รับไม่เปลี่ยนแปลงเพราะการกระทำนั้น เช่นเดียวกับสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5)

4.4.1.4 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “สงวน”/“รักษา”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “รักษา”/“สงวน” ปรากฏเป็นกริยาตัวเดียวของอนุพากย์ และปรากฏร่วมกับนามวลีอย่างน้อย 1 วลี ปรากฏร่วมเพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของคำกริยา ในตัวอย่างที่พบ คำกริยา ไว้ ปรากฏร่วมกับนามวลีผม แสดงความหมายว่า “รักษาเส้นผมให้คงลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง” เช่น

[46] หน้าหล่อนต้องแสงจันทร์งดงามอย่างเงื่อนน้ำที่วาดเขียน ผิดแต่
หล่อนเอาไว้ผมสั้น แต่กันคอเกรียนเข้าที่มาก

ความไม่พยายาม

4.4.1.5 คำกริยาชายขอบ ไว้ ที่มีความหมายว่า “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง) สำหรับ”

จากข้อมูล คำกริยาชายขอบ ไว้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) จะปรากฏในโครงสร้าง วากยสัมพันธ์ที่คำกริยา ไว้ นำหน้ากริยาวลีอื่นๆ เพียงโครงสร้างเดียว คือ [กริยา ไว้ กริยา] คำกริยาชายขอบ ไว้ ในบางบริบทมีความกำกวมระหว่างความหมายบอกเนื้อความ “เก็บ” และความหมายทางไวยากรณ์ [+วัตถุประสงค์] “เพื่อ” หรือ “สำหรับ” เช่น

- [47] ไม่รู้สึกอยากมีอำนาจใหญ่กว่ากัน ไม่มีความอิจฉาริษยา
ปราศจากการเห็นแก่ตัวถ่ายเดียว **ไม่รวมความดีมาไว้เป็นของตน** ไม่ทิ้งความเสียหายไว้ให้เป็นของผู้อื่น กิจการจึงจะ
ดำเนินการไปเป็นที่เรียบร้อยได้.

ตำรายุทธศาสตร์

ในบางกรณี คำกริยา ไว้ อาจแสดงความหมายทางไวยากรณ์ [+วัตถุประสงค์] “เพื่อ” หรือ “สำหรับ” ตัวอย่าง

- [48] เมื่อตกลงเช่นนั้น มารดาข้าพเจ้าก็จัดแต่งห้องหับเรือนชานให้
หมดจดสดใสไว้รับเราเปนอันดี บ้านเราอยู่ในถนนสระปทุมพัน
สะพานยศเสมาก

ความไม่พยายาม

4.4.1.6 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เชื่อ”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เชื่อ” ปรากฏร่วมกับนามวลี “ใจ” ในโครงสร้างที่เป็นกริยาในวลีตายตัว [ไว้ใจ] โดยมีความหมายว่า “เชื่อใจ” ตำแหน่งหลังวลีตายตัว [ไว้ใจ] อาจมีนามวลีหรือบุพบทวลีตามหลัง ตัวอย่าง

[49] คุณพระคุณหลวงได้ให้ความเห็น ท่านว่าท้องสาวจะไว้ใจฝรั่งหรือ
ยี่ปุ่นไม่ได้ ต้องอย่างไรอย่างไทยเก่าจึงจะเหมาะ

ความไม่พยายาม

4.4.2 คำหลังกริยา ไว้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7)

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) คำหลังกริยา ไว้ ในสมัยสุโขทัยแสดงความหมายทางไวยากรณ์ 2 ความหมาย ได้แก่ (1) ความหมาย “การคงสภาพผลต่อไป” และ (2) ความหมาย “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

4.4.2.1 คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “การคงสภาพผลต่อไป”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) เช่นเดียวกับสมัยที่ผ่านมา คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมาย “การคงสภาพผลต่อไป” จะแสดงความหมายทางไวยากรณ์ว่า เหตุการณ์ในกริยาลิสิ้นสุดลง แต่ยังคงมีผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ตัวอย่าง

[50] หม่อมเจ้ารำไพพรรณี พระวรราชชายา ประทับพระราชอาสน์
ทางทิศเหนือพระที่นั่งภัทรบิฐตามที่เจ้าพนักงานได้ทอดไว้
จดหมายเหตุบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในตัวอย่างข้างต้น เหตุการณ์ ทอด (วาง) พระราชอาสน์ ถูกขยายโดยคำหลังกริยา ไว้ แสดงความหมายว่าเหตุการณ์ ทอด (วาง) พระราชอาสน์ สิ้นสุดลง แต่มีสภาพผลภายหลัง คือ มีพระราชอาสน์ซึ่งถูกทอด (วาง) ตั้งอยู่สำหรับเตรียมให้หม่อมเจ้ารำไพพรรณี พระวรราชชายาประทับ

4.4.2.2 คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมาย “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” จะแสดงความหมายทางไวยากรณ์ว่า เหตุการณ์ในกริยาลิดำเนินต่อไป ทั้งนี้ เช่นเดียวกับสมัยอยุธยา-ธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) ตัวอย่าง

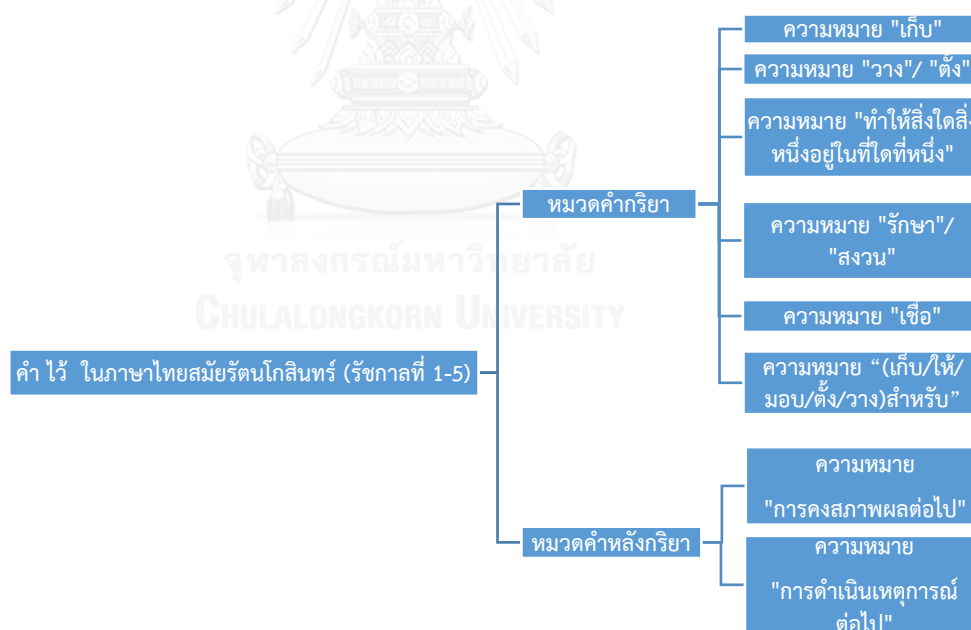
[51] นาย ล.ต.ลิ่งกูธ สตอร์วัลด์ ผู้ดูแลกิจการของมังกูนะโกโร ได้นำเสด็จทอดพระเนตรสระขังน้ำ อันเป็นชลประทานที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศชวา มีทำนบกั้นน้ำที่ไหลมาจากแม่น้ำเล็กๆ ไว้ และมีประตูน้ำเปิดให้น้ำไหลไปเลี้ยงไร่นาได้ตลอดปี

จดหมายเหตุรายวัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสชวา พ.ศ. 2472

ในตัวอย่างข้างต้น เหตุการณ์ กั้นน้ำที่ไหลมาจากแม่น้ำเล็กๆ ถูกขยายโดยคำหลังกริยา ไว้ แสดงความหมายว่า เหตุการณ์กั้นน้ำที่ไหลมาจากแม่น้ำเล็กๆ ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป คำ ไว้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) มีหมวดคำและความหมายดังนี้

แผนภูมิที่ 23 หมวดคำและความหมายของคำ ไว้ ในภาษาไทยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7)

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) คำ ไว้ เป็นสมาชิกหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ (1) หมวดคำกริยา และ (2) หมวดคำหลังกริยา คำกริยามีความหมายทั้งหมด 6 ความหมาย ได้แก่

(1) “เก็บ” (2) “วาง”/“ตั้ง” (3) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (4) “รักษา”/ “สงวน” (5) เชื้อ และ (6) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง)สำหรับ” ส่วนคำหลังกริยามีความหมาย 2 ความหมาย ได้แก่ “การคงสภาพผลต่อไป” และ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” และส่วนคำหลังกริยามีความหมาย 2 ความหมาย ได้แก่ “การคงสภาพผลต่อไป” และ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

4.5 คำ ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน)

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-9) คำกริยา ใ้ เป็นสมาชิกของหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ (1) หมวดคำกริยา และ (2) หมวดคำหลังกริยา เท่ากับในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา-ธนบุรี สมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) และสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) วิเคราะห์ลักษณะทางความหมาย และวากยสัมพันธ์ตามลำดับหมวดคำดังนี้

4.5.1 คำกริยา ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน)

คำกริยา ใ้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-9) มีความหมายทั้งหมด 7 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ” (2) “วาง”/“ตั้ง” (3) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (4) “รักษา”/ “สงวน” (5) เชื้อ และ (6) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง)สำหรับ” วิเคราะห์ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ตามลำดับความหมาย ดังนี้

4.5.1.1 คำกริยา ใ้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ”

คำกริยา ใ้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน) ปรากฏเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ (1) กริยาเดียวของอนุพากย์ และ (2) กริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง

เมื่อคำกริยา ใ้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” ในสมัยสุโขทัยปรากฏเป็นกริยาตัวเดียวของอนุพากย์ จะปรากฏระหว่างนามวลี 2 วลี นามวลี₁ จุดหมายของการนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปเก็บ และนามวลี₂ เป็นสิ่งที่ถูกเก็บ ตัวอย่าง

[52] ดุสสถานศิลป₁ที่ใ้รูปเขียนและปั้น₂สำหรับพระนคร

ลายพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ประธานแต่หม่อมเจ้าหญิงจงจิตรถนอม ดิศกุล

เมื่อปรากฏเป็นกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เก็บ” จะมีลักษณะดังนี้ (1) ไม่มีนามวลีกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บปรากฏตามท้าย แต่ (2) มีนามวลีหรือบุพบทวลีแสดงจุดหมายของการเก็บสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตัวอย่าง

[53] คุณป้าบอกอยากเอามันไปด้วย แต่ไม่ได้เพราะมันต้องไปนอนแช่
น้ำแน่ๆ เลยต้องเอามาไว้ที่นี่

ในน้ำมีใจ - หนังสือบันทึกภาพและเรื่องราววิกฤตอุทกภัย

4.5.1.2 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง”

คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง” ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน) ปรากฏเป็นอย่างไรต่อไปนี้ (1) กริยาเดียวของอนุพากย์ และ (2) กริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง

เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง” ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) ปรากฏเป็นกริยาตัวเดียวของอนุพากย์ จะปรากฏร่วมกับนามวลี 2 วลี **นามวลี₁** เป็นกรรมตรงและเป็นสิ่งที่ถูกวางหรือตั้ง **นามวลี₂** เป็นส่วนขยายแสดงจุดหมายที่นำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปวางหรือตั้ง ตัวอย่าง

[54] ผมอยากจะทำ**ฉบับที่พิมพ์₁** เขาไปทิ้งไว้ที่บ้านผม คนเอาไว้ที่
บ้าน₂ก็ไม่บอก

รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ปีที่ 1 ครั้งที่ 1

(สมัยสามัญทั่วไป)

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-9) เมื่อคำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “วาง”/“ตั้ง” ปรากฏเป็นกริยาสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง จะมีลักษณะดังนี้ (1) ไม่มีนามวลีกรรมตรงซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเก็บปรากฏตามท้าย แต่ (2) มี**คำกริยาแสดงทิศทาง ไป หรือ มา** ปรากฏนำหน้า หรือ (3) มี**นามวลีหรือบุพบทวลีแสดงจุดหมายของการนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปตั้งหรือวาง** เช่น

[55] ถ้ามีใครเอาวัดและบ้านพวกนี้ไปไว้ที่เชิงเขาหรือริมทะเล ฉันก็คงจะชอบมันอยู่ดี”
จะฝันถึงเธอทุกคืนที่มีแสงดาว

4.5.1.3 คำกริยาชายขอบ ไว้ ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน) คำกริยาชายขอบ ไว้ ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” แสดงการ “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง” โดยไม่เจาะจงลักษณะอาการที่ทำให้เหตุการณ์ ในสมัย คำกริยาชายขอบ ไว้ ที่มีความหมายว่า “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ปรากฏเป็นกริยาในตำแหน่งท้ายของหน่วยสร้างกริยาเรียง เช่นเดียวกับในสมัยสุโขทัยสมัยอยุธยา-ธนบุรี สมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) และสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) ตัวอย่าง

[56] คุณนายสั่งตัดกุญแจขนของของวนิดาออกมากองทิ้งไว้นอกห้อง
แล้วให้พิสมัยเข้าไปอยู่แทน

วนิดา พ.ศ. 2482

การมีความหมาย “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ซึ่งไม่เจาะจงลักษณะอาการทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งไปอยู่ที่จุดหมาย เกิดจากการที่คำกริยา ไว้ ปรากฏตามหลัง (1) กริยาที่เจาะจงอาการทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งไปอยู่ที่จุดหมาย และ (2) กริยาแสดงอาการเกี่ยวกับการสื่อสาร และ (3) กริยาแสดงอาการที่ผู้รับไม่เปลี่ยนแปลงเพราะการกระทำนั้น เช่นเดียวกับสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7)

4.5.1.4 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “สงวน”/“รักษา”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน) คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “รักษา”/ “สงวน” ปรากฏเป็นกริยาตัวเดียวของอนุภาคย์ และปรากฏร่วมกับนามวลีอย่างน้อย 1 มวลี ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของคำกริยา ในตัวอย่างที่พบ คำกริยา ไว้ ปรากฏร่วมกับนามวลี หน้า แสดงความหมายในเชิงอุปลักษณ์ “รักษาหน้า” (ให้เกียรติ) เช่น

[57] แต่คุณนายไม่ยอมหยุดแค่นั้น เมื่อนั่งคุยกันที่ห้องนั่งเล่นก็ตัดพ้อ
ต่อว่าลูกชายว่าไม่ไว้หน้าแม่สักนิด

วนิดา พ.ศ. 2482

4.5.1.5 คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เชื่อ”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-9) คำกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “เชื่อ” ปรากฏ
ร่วมกับนามวลี “ใจ” ในโครงสร้างที่เป็นกริยาในวลีตายตัว [ไว้ใจ] โดยมีความหมายว่า “เชื่อใจ”
ตำแหน่งหลังวลีตายตัว [ไว้ใจ] อาจมีนามวลีหรือบุพบทวลีตามหลัง ตัวอย่าง

[58] อยากฝากวัยรุ่นว่า ให้ใช้สติในการใช้ชีวิต และให้ใช้เวลาในช่วง
วัยนี้ในการพัฒนาตนเองที่จะไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต ถ้ามี
ปัญหาอะไรก็อยากให้หาคนช่วยเหลือปรึกษาคนใกล้ชิดที่ไว้ใจได้
หรือปรึกษาแพทย์ได้

นิตยสาร At Rama ฉบับที่ 15

4.5.1.6 คำกริยาชายขอบ ไว้ ที่มีความหมายว่า “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง) สำหรับ”

จากข้อมูล คำกริยาชายขอบ ไว้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน) จะปรากฏใน
โครงสร้างวากยสัมพันธ์ที่คำกริยา ไว้ นำหน้ากริยาวลีอื่นๆ เพียงโครงสร้างเดียว คือ [กริยา ไว้ กริยา]
คำกริยาชายขอบ ไว้ ในบางบริบทมีความกำกวมระหว่างความหมายบอกเนื้อความ “เก็บ” และ
ความหมายทางไวยากรณ์ [+วัตถุประสงค์] “เพื่อ” หรือ “สำหรับ” เช่น

[59] เมื่อสงครามครั้งที่ 2 เสร็จลงแล้ว อังกฤษยังคงเอาเรือ 4 ลำนี้ ไว้ใช้ใน
แม่น้ำอิรวดีในกัมพูชา

ไปพะม่า

ในบางกรณี คำกริยา ไว้ อาจแสดงความหมายทางไวยากรณ์ [+วัตถุประสงค์] “เพื่อ” หรือ “สำหรับ” ตัวอย่าง

[60] “อาทิตย์หน้าท่านจะเชิญพวกฝรั่งมาฟังดนตรีที่ตำหนัก ก็เลย
โปรดให้ซ่อมกันหนักหน่อยไว้อวดฝรั่ง”

จะฝันถึงเธอทุกคืนที่มีแสงดาว

4.5.2 คำหลังกริยา ไว้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน)

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน) คำหลังกริยา ไว้ ในสมัยสุโขทัยแสดงความหมายทางไวยากรณ์ 2 ความหมาย ได้แก่ (1) ความหมาย “การคงสภาพผลต่อไป” และ (2) ความหมาย “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

4.5.2.1 คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “การคงสภาพผลต่อไป”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-9) คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมาย “การคงสภาพผลต่อไป” จะแสดงความหมายทางไวยากรณ์ว่า เหตุการณ์ในกริยาลิขิตสิ้นสุดลง แต่ยังคงมีผลสืบเนื่องต่อไป ทั้งนี้เช่นเดียวกับในสมัยสุโขทัยอยุธยา-ธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) ตัวอย่าง

[61] ครั้งสงครามได้เกิดขึ้นแล้ว โปแลนด์กลับถอนคำมั่นสัญญาไม่ยอม
ยกเมืองธอรนกับดานซิคให้แก่ปรัสเซียตามที่ได้ตกลงกันไว้

ตำรา “ประวัติศาสตร์สมัยการปฏิวัติฝรั่งเศส
และสมัยนโปเลียน โบนาปาร์ต” ภาคที่ 1

ในตัวอย่างข้างต้น เหตุการณ์ สัญญา ถูกขยายโดยคำหลังกริยา ไว้ แสดงความหมายว่า เหตุการณ์ที่โปแลนด์ตกลงจะยกเมืองธอรนกับดานซิคให้แก่ปรัสเซียกัน สิ้นสุดลง แต่มีสภาพผลภายหลัง คือ มีข้อสัญญาอยู่

4.5.2.2 คำหลังกริยา ไว้ ที่มีความหมายว่า “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

[62] ในกรณีของแก๊สหุงต้มนั้น (...) แก๊สหุงต้มไม่มีทางเป็นสินค้าที่ใช้ฟุ่มเฟือยครบถ้วนสำหรับหุงต้มในครัวเรือน ตรงนี้ในอดีตรัฐบาลก็จะชดเชยเรื่องค่าขนส่งแล้วก็จะ**ตรึงราคาไว้** วันนี้กำลังมีการเปลี่ยนแนวความคิดว่าจะต้องลอยตัวให้เป็นไปตามราคาในตลาดโลก

รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ปีที่ 1 ครั้งที่ 1
(สมัยสามัญทั่วไป)

ในตัวอย่างข้างต้น เหตุการณ์ **ตรึงราคา** ถูกขยายโดยคำหลังกริยา **ไว้** แสดงความหมายว่า การตรึงราคายังดำเนินต่อไป

4.5.3 คำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน)

จากข้อมูลการศึกษา คำเชื่อมอนุพากย์ **ไว้** ปรากฏใช้ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-9) โดยจะปรากฏหน้าอนุพากย์

[63] “**ไว้เมื่อโตขึ้น₁** เธอก็จะรู้ว่าสิ่งที่น่าพูด กับสิ่งที่เธอคิดนั้น **สิ่งไหนคือสิ่งที่ถูกและสิ่งไหนคือสิ่งที่ผิด₂**”

(จะฝันถึงเธอทุกคืนที่มีแสงดาว)

เมื่อพิจารณาตัวอย่างข้างต้นในทางความหมาย คำเชื่อมอนุพากย์ **ไว้** จะมีอนุพากย์ที่เกี่ยวข้อง 2 อนุพากย์ **อนุพากย์₁** อ้างถึงเวลาในอนาคต และ**อนุพากย์₂** แสดงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ใน**อนุพากย์₁** อ้างถึงเวลาในอนาคตกาล ไม่จำเป็นจะต้องปรากฏเป็นอนุพากย์เสมอไป อาจปรากฏคำหรือวลีที่แสดงอนาคตได้ ตัวอย่าง

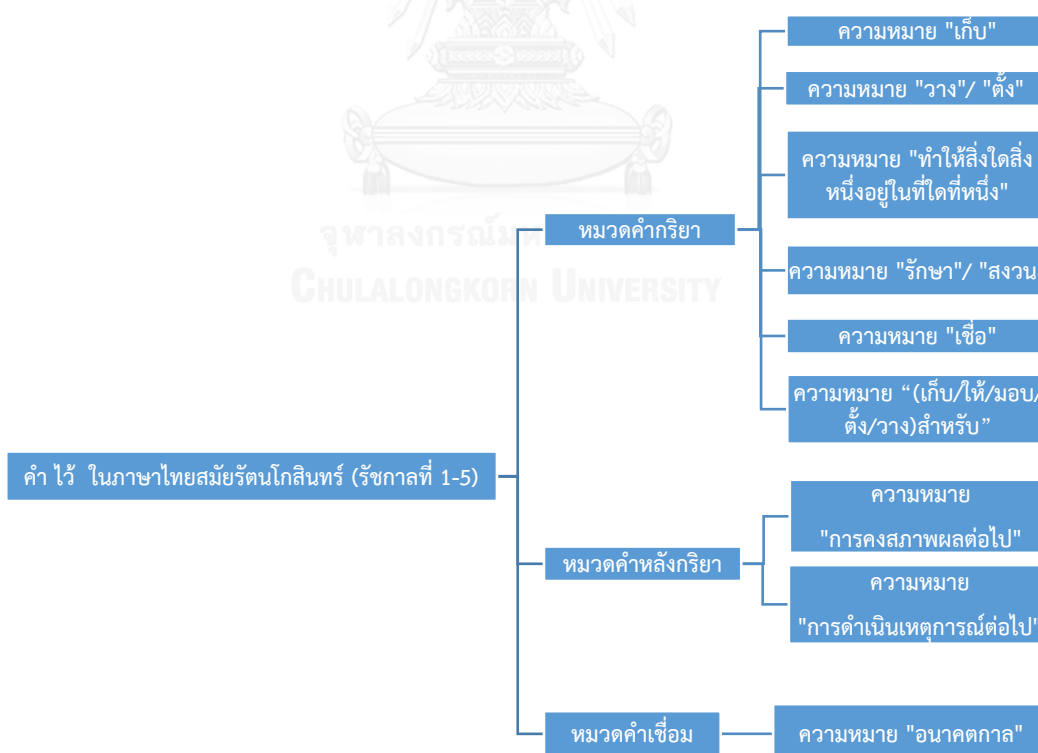
คำ: “ไว้วันหลัง₁ เธอก็จะรู้ว่าสิ่งที่น่าพูด กับสิ่งที่เธอคิดนั้น สิ่งไหนคือสิ่งที่ถูก
และสิ่ง ไหนคือสิ่งที่ผิด₂”

วลี: “ไว้ถึงพຽงนี้₁ เธอก็จะรู้ว่าสิ่งที่น่าพูด กับสิ่งที่เธอคิดนั้น สิ่งไหนคือสิ่งที่ถูก
และสิ่งไหนคือสิ่งที่ผิด₂”

ในบางกรณี ตำแหน่งหน้าคำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ อาจปรากฏคำว่า เอา หรือไม่ก็ได้ การไม่ปรากฏคำว่า เอา ไม่ทำให้ความหมายหลักของอนุพากย์เปลี่ยน

“(เอา)ไว้เมื่อโตขึ้น₁ เธอก็จะรู้ว่าสิ่งที่น่าพูด กับสิ่งที่เธอคิดนั้น สิ่งไหน
คือสิ่งที่ถูกและสิ่งไหนคือสิ่งที่ผิด₂”

โดยสรุป คำ ไว้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน) มีหมวดคำและความหมายดังนี้

แผนภูมิที่ 24 หมวดคำและความหมายของคำ ไว้ ในภาษาไทยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน)

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน) คำ ไว้ เป็นสมาชิกหมวดคำ 3 หมวด ได้แก่ (1) หมวดคำกริยา (2) หมวดคำหลังกริยา และ (3) หมวดคำเชื่อมอนุพากย์

คำกริยามีความหมายทั้งหมด 6 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ” (2) “วาง”/“ตั้ง” (3) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (4) “รักษา”/ “สงวน” (5) เชื่อ และ (6) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง) สำหรับ”

คำหลังกริยามีความหมาย 2 ความหมาย ได้แก่ “การคงสภาพผลต่อไป” และ "การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป"

คำเชื่อมอนุพากย์ แสดงความสัมพันธ์ทางเวลา “อนาคตกาล”

คำ ไว้ ในสมัยต่างๆ ทั้งในด้านหมวดคำและความหมาย สรุปลงเป็นภาพรวมได้ดังนี้

หมวดคำ	ความหมาย	สมัย					ตัวอย่าง
		สุโขทัย	อยุธยา-ธนบุรี	ร.1-ร.5	ร.6-ร.7	ร.8-ปัจจุบัน	
คำกริยา	“เก็บ”	✓	✓	✓	✓	✓	ไว้เข้าท่านพันในแปดวัน (จารึกกฎหมายลักษณะโจร พ.ศ.1865-1976)
	“วาง”/“ตั้ง”	✓	✓	✓	✓	✓	หัตถ์บาพเรานั้นให้ไว้ณ ประตุ (ปุมราชธรรม)
	“ให้” / “มอบ”	✓	✓	✓	-	-	ชายหนึ่ง หลึงสาม ไว้กับพระเจ้า (จารึกนายศรีโยธออกบวช พ.ศ.2071)
	“ให้มีอยู่”	✓	✓	✓	✓	✓	ท่านจึงประดิษฐาพระสฤษดิ์ไว้ในวัดอโศการาม (จารึกวัดอโศการาม พ.ศ.1942)
	“รักษา”/ “สงวน”	-	✓	✓	✓	✓	ทำหัตถ์รักษาบ้านเมืองไว้ชื่อไว้หน้า (จดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติ)
	“เชื่อ”	-	✓	✓	✓	✓	พญาเจ้าเมืองนั้นมีไว้ใจแก่ราชบุตร แลมิได้ให้ข้างม้าแก่ราชบุตร (ปุมราชธรรม)
	“(เก็บไว้)สำหรับ”	✓	✓	✓	✓	✓	ฮ่องสองอัน กลองสามอัน แตร สังข์ เขา ควาย แต่งให้ไว้ถวายแก่พระเจ้า (จารึกวัด ข้างล้อม พ.ศ.1927)
คำหลัง กริยา	“การคงสภาพต่อไป”	✓	✓	✓	✓	✓	ผิสีนท่านตนนั้นไซ้ให้สังขทั้งหลายกระทำ ดังกล่าวไว้นี้แล (จารึกวัดพญาดำ พ.ศ. 1949)
	“การดำเนินเหตุการณ์ ต่อไป”	-	✓	✓	✓	✓	พอพวกฝรั่งเศสออกจากป้อมแล้ว พวกไทยก็ เข้าไปยึดป้อมไว้ (จดหมายเหตุพระยาพระ คลังถึงเมอซิเออ เดอ บริซาซิเยร์ พ.ศ. 2237)
คำเชื่อม	“ความสัมพันธ์ทางเวลา (อนาคตกาล)”	-	-	-	-	✓	ไว้ถึงปีใหม่ มีไครรตน้ำจึงจะฝากน้ำอบฝรั่ง เข้าไปให้ (ลายพระหัตถ์สมเด็จพระยา ดำรงราชานุภาพ)

ตารางที่ 11 สรุปลงหมวดคำและความหมายของคำ ไว้ในสมัยต่างๆ

ผู้วิจัยจะนำผลการวิเคราะห์หมวดคำและความหมายของคำ ไว้ในสมัยต่างๆ ข้างต้นนี้ไปใช้
ในการวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ “ไว้” ในบทที่ 5 ต่อไป

บทที่ 5

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไว้

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา ไว้ จำแนกได้เป็น 3 เส้นทาง ได้แก่ (1) คำกริยากลายเป็นคำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” (2) คำกริยากลายเป็นคำหลังกริยาแสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” และ (3) คำกริยากลายเป็นคำเชื่อมอนุพากย์ แสดง “อนาคตกาล” ในบทนี้ ผู้วิจัยจะแสดงกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไว้ แต่ละเส้นทาง ดังนี้

5.1 กระบวนการกลายเป็นคำกริยา ไว้ ไปสู่คำหลังกริยา “การคงสภาพผลต่อไป”

ดังที่ได้กล่าวในบทที่ 1แล้วว่า คำ ไว้ แต่ละหมวดคำมีความสัมพันธ์กันในฐานะคำหลายความหมายซึ่งน่าจะมีความสัมพันธ์กันในเชิงประวัติ จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า คำกริยา ไว้ ในความหมาย “ทำให้สิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” กลายเป็นคำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป”

ผู้วิจัยจะแบ่งผลการวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เส้นทางข้างต้นเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ (1) บริบทที่เกิดความหมายทางไวยากรณ์ “การคงสภาพผลต่อไป” (2) กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย (3) กลไกการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ และ (4) การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์

5.1.1 บริบทที่เกิดความหมายทางไวยากรณ์ “การคงสภาพผลต่อไป”

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์จะเกิดขึ้นเมื่อคำบอกเนื้อความปรากฏในบริบทที่เฉพาะเจาะจงซึ่งเอื้อให้เกิดการตีความหมายทางไวยากรณ์ได้ (Hopper and Traugott., 2003: 18) จากข้อมูล สันนิษฐานได้ว่า การกลายเป็นคำกริยา ไว้ ไปสู่คำหลังกริยาแสดงความหมายทางไวยากรณ์ “การคงสภาพผลต่อไป” จะเกิดขึ้นในบริบทดังตัวอย่างนี้

[1] ไปสืบค้นหาเอาพระพุทธรูปหินแต่เก่าแก่บูรารด้วยโคลงชั่วสองสาม
คืน เอามาประดิษฐานไว้ในมหาพิหาร

ตัวอย่างข้างต้นเป็นปริบทการปรากฏคำกริยา ໄວ້ ที่สันนิษฐานว่าทำให้เกิดความหมายทางไวยากรณ์ “การคงสภาพผลต่อไป” มีลักษณะดังนี้

- (1) ในทางวากยสัมพันธ์ คำกริยา ประดิษฐาน และคำกริยา ໄວ້ ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียง
- (2) ในทางความหมาย คำกริยา ໄວ້ ตามหลังกริยา ประดิษฐาน ซึ่งแสดงอาการเกี่ยวกับการวาง จึงลดความเด่นชัดลงและไม่เจาะจงลักษณะอาการในการวาง ดังนั้น คำกริยา ໄວ້ จึงมีความหมายในปริบทนี้ว่า “ทำให้อยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ในแง่หนึ่งตีความได้ว่าคำกริยา ໄວ້ ทำให้ “ผล” จากการประดิษฐานอยู่ในมหาวิทยาลัยคงอยู่ จึงกล่าวได้ว่าคำ ໄວ້ ในปริบทนี้จึงแฝงความหมายทางไวยากรณ์ “การคงสภาพผลของเหตุการณ์ประดิษฐาน” ซึ่งเป็นความหมายของคำหลังกริยา
- (3) การที่คำ ໄວ້ ปรากฏในกริยาเรียงซึ่งกริยาสัมพันธ์กันแบบสาเหตุ-ผล (ข้อ 2) และมีความหมาย “ทำให้อยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” โดยอิทธิพลจากคำกริยา ประดิษฐาน (ข้อ 3) ทำให้สรุปความหมายซึ่งบังเป็นนัย (inference) จากปริบทได้ว่าแสดง “การคงสภาพผลต่อไป”

ในหัวข้อที่ 5.1.1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสันนิษฐานปริบททางวากยสัมพันธ์และความหมายที่คำกริยา ໄວ້ มีโอกาสจะกลายเป็นคำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” ผู้วิจัยจะใช้ข้อสันนิษฐานข้างต้นนี้เป็นพื้นฐานวิเคราะห์กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์ในหัวข้อต่อไป

5.1.2 กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย

การกลายจากความหมายบอกเนื้อความเป็นความหมายทางไวยากรณ์ “การคงสภาพผลต่อไป” มีกระบวนการทางความหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง 2 กระบวนการ ได้แก่ (1) กระบวนการนามนัย และ (2) กระบวนการอุปลักษณ์ ตามลำดับ

5.1.2.1 กระบวนการนามนัย

กระบวนการนามนัย คือ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันระหว่างความหมาย 2 ความหมาย โดยที่ความหมายหนึ่งสามารถนำไปสู่การสรุปหรือตีความอีกความหมายหนึ่งได้ (Hopper and Traugott., 2003: 84)

ความหมายทางไวยากรณ์ “การคงสภาพผลต่อไป” เกิดขึ้นเมื่อความหมาย “ทำให้สิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ของคำกริยา ไว้ ในหน่วยสร้างกริยาเรียงที่แสดงความสัมพันธ์ทางความหมายแบบ “สาเหตุ-ผล” (ดูตัวอย่างที่ 1 หัวข้อที่ 5.1.1) แสดงแผนภูมิความสัมพันธ์ทางความหมายดังนี้

“ให้อยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” > “คงต่อไป”

(สาเหตุ)

(ผล)

แผนภูมิที่ 25 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันระหว่างสาเหตุและผล

ความหมาย “ทำให้สิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” สัมพันธ์กับความหมาย “คงต่อไป” ในแง่ที่ว่า “การให้อยู่ในที่ใดที่หนึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งคงอยู่ต่อไป” กล่าวคือ สาเหตุทำให้เกิดผล ดังนั้น ความหมายบอกเนื้อความ “ทำให้สิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” จึงเปลี่ยนแปลงไปสู่ความหมายทางไวยากรณ์แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” ในบางบริบทได้ก็เพราะความหมายทั้งสองมีความใกล้ชิดกันทางมโนทัศน์

5.1.2.2 กระบวนการอุปลักษณ์

กระบวนการอุปลักษณ์ คือ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวงมโนทัศน์ 2 วงมโนทัศน์จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมกว่าไปหาสิ่งที่เป็นนามธรรมกว่า (Hopper and Traugott., 2003: 75)

ในการกลายจากคำกริยา ไว้ ในความหมาย “ทำให้สิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ไปสู่คำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” กระบวนการอุปลักษณ์จะเกิดในระดับความหมายประจำคำกริยา ไว้ พิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้

[2] ไพร่ฟ้าหน้าใส ลูกเจ้าลูกขุนผู้ใดแล ล้มหายตายกว่า **เหยาเรือน**
พ่อเชื้อเสื่อค้ำมัน ช้างขอลูกเมียเยยข้าว ไพร่ฟ้าข้าไท ป่า
หมากป่าพลูพ่อเชื่อมั่นไว้แก่ลูกมันสิ้น

จารีกรามคำแหง พ.ศ. 1835

[3] ความดังนี้เราบมิหากกล่าว คำพระพุทธเจ้าเราหารัง **บอกไว้**เอง
ไซ้เมื่อพระเป็นเจ้าได้เป็นพระพุทธ

จารีกนครชุม พ.ศ. 1900

ตัวอย่างที่ 2 คำกริยา ไว้ สามารถแสดงอาการ “เก็บ” “วาง” “ตั้ง” ฯลฯ ผู้ถูกกระทำได้หลายประเภททางความหมาย เช่น [+คน] [+สัตว์] หรือ [+สิ่งของ] แสดงให้เห็นว่าคำกริยา ไว้ มีศักยภาพที่จะมีผู้ถูกกระทำในทางความหมายได้หลายประเภท

ในการกลายเป็นคำไวยากรณ์เส้นทางนี้ คำกริยา ไว้ ผ่านกระบวนการอุปลักษณ์ [เหตุการณ์ คือ สิ่งของ] เมื่อพิจารณาจากตัวอย่างที่ 3 จะเห็นว่า ผลจากเหตุการณ์ “บอก” ซึ่งเป็นนามธรรมมากกว่าถูกนำไปเก็บรักษาเสมือนหนึ่งเป็นการเก็บคนหรือวัตถุซึ่งเป็นรูปธรรม คำหลังกริยา ไว้ จึงแสดงการ “เก็บผลจากเหตุการณ์บอก” ให้มีอยู่ต่อไป

5.1.3 กลไกการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์

พัฒนาการของคำหลังกริยา ไว้ แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” จะผ่านกลไกวากยสัมพันธ์ 2 ประการ ได้แก่ (1) กลไกการวิเคราะห์ใหม่ และ (2) กลไกการเทียบแบบ ตามลำดับ

5.1.3.1 กลไกการวิเคราะห์ใหม่

การวิเคราะห์ใหม่ คือ การจัดเรียงความสัมพันธ์ใหม่ในโครงสร้างเดิม (Langacker, 1997: 58 cited in Hopper and Traugott., 2003: 51)

จากข้อมูล ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าปริบทที่น่าจะเกิดกลไกการวิเคราะห์ใหม่ในการกลายจากคำกริยา ไว้ในความหมาย “ทำให้สิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ไปสู่คำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” น่าจะมีลักษณะดังนี้

- [4] ก่อตั้งมหาพิหารใหญ่ด้วยอิฐเสร์จบริบวรณแล้ว จึงไปสืบค้นหา
เอาพระพุทธรูปหินแต่เก่าแก่บูราด้วยไกลชั่วสองสามคืน **เอามา
ประดิษฐานไว้ในมหาพิหาร**¹⁰ เรียงหลายถ่องช่องงามหนักหนา
แกกม

จารึกวัดศรีชุม พ.ศ.1884-1910

จากตัวอย่าง การวิเคราะห์ใหม่น่าจะเกิดขึ้นในปริบทที่มีลักษณะดังนี้

¹⁰ ในกรณีที่มีข้อมูลส่วนที่วิเคราะห์ต้องอาศัยบริบทมากเป็นพิเศษ ผู้วิจัยจะเน้นตัวอักษรหนาส่วนที่จะนำมาวิเคราะห์เพื่อให้เห็นชัดเจนว่าข้อมูลส่วนใดเป็นส่วนที่กำลังกล่าวถึงในการวิเคราะห์

- (1) คำกริยา ไว้ ตามหลังคำกริยาอื่นในหน่วยสร้างกริยาเรียง: คำกริยาที่ 1 (ประติษฐาน) แสดงอาการที่ทำให้ผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสถานที่ไปสู่จุดหมาย และคำกริยาที่ 2 คือคำกริยา ไว้ ซึ่งแสดงอาการที่ทำให้ผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสถานที่ไปสู่จุดหมาย เช่นเดียวกัน¹¹
- (2) ตำแหน่งหลังคำกริยา ไว้ มีบุพบทลี แสดงจุดหมาย “ในมหาพิหาร” ซึ่งเป็นส่วนขยายที่กำกวม กล่าวคือ บุพบทลีอาจขยายคำกริยา ประติษฐาน หรือ คำกริยา ไว้ ก็ได้

บริบทที่มีลักษณะกำกวมดังกล่าวอยู่ที่ 4 อาจผ่านกลไกการวิเคราะห์ใหม่ ดังนี้

คำกริยา (ก่อนการวิเคราะห์ใหม่) : เอามา [ประติษฐานคำกริยา1] ไว้คำกริยา2 ในมหาพิหารบุพบทลี

คำหลังกริยา (หลังการวิเคราะห์ใหม่) : เอามา [ประติษฐานกริยา1 ไว้คำหลังกริยา] ในมหาพิหารบุพบทลี

เมื่อคำกริยา ไว้ ผ่านการวิเคราะห์ใหม่ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ดังนี้

- (1) คำกริยา ไว้ มีโอกาสที่จะสูญเสียบุพบทลีแสดงจุดหมาย “ในมหาพิหาร” เนื่องจากบุพบทลีดังกล่าวมีความกำกวมว่าอาจขยายคำกริยา ประติษฐาน แทนคำกริยา ไว้
- (2) เมื่อคำกริยา ไว้ สูญบุพบทลีแสดงจุดหมาย (และความหมายไม่เด่นชัดเท่ากับคำกริยา “ประติษฐาน”) ก็จะจัดเรียงความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์ใหม่ โดยเปลี่ยนจากกริยาในกริยาเรียงไปเป็นหน้าที่ส่วนขยายของกริยา “ประติษฐาน” แทน

เมื่อโครงสร้างไวยากรณ์ของคำ ไว้ เกิดการจัดเรียงความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์ใหม่และมีความหมายทางไวยากรณ์แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” เด่นชัดขึ้นในบริบทที่ไม่ต้องพึ่งพาบุพบทลีแสดงจุดหมาย จะส่งผลให้บุพบทลีแสดงจุดหมายสามารถละได้ ตัวอย่าง

- [5] พระไพรีพิณาศ ไคร่ครวญตามพระนาม น่าจะได้เชิญประติษฐานไว้ในแก่น้อยที่สร้างใหม่ ณะทักษิณชั้นบนแห่งพระเจดีย์ในครั้งนั้น

ตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร

¹¹ ลักษณะดังกล่าวข้างต้นนี้ทำให้คำกริยา ไว้ ไม่ได้แสดงความหมายหลักของประโยคชัดเจนเท่ากับคำกริยาแรกเนื่องจากกริยาแรกเป็นตัวบอกลักษณะของการกระทำแทนคำกริยา ไว้

โดยสรุป การวิเคราะห์ใหม่ทำให้โครงสร้างไวยากรณ์ [กริยา ไม้คำกริยา บุพบทวลี] จัดเรียงความสัมพันธ์ใหม่เป็นโครงสร้าง [กริยา ไม้คำหลังกริยา บุพบทวลี] จนกระทั่งกลายเป็นโครงสร้าง [กริยา ไม้คำหลังกริยา] ซึ่งไม่สามารถพิจารณาได้ว่าคำ ไม้ เป็นคำกริยาอีกต่อไป

5.1.3.2 กลไกการเทียบแบบ

กลไกการเทียบแบบ (analogy) คือ การทำให้โครงสร้างวากยสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นใหม่ถูกใช้โดยทั่วไปมากยิ่งขึ้น (Hopper and Traugott., 2003: 67)

การกลายจากคำกริยา ไม้ ในความหมาย “ทำให้สิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ไปสู่คำหลังกริยา แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” จะผ่านกลไกการเทียบแบบ ทำให้คำหลังกริยา ไม้ ขยายประเภทคำกริยาที่ปรากฏร่วมด้วยตามตารางดังนี้

	ประเภทกริยาที่ปรากฏร่วมกับคำหลังกริยา ไม้ ¹²	สุโขทัย	อยุธยา-ธนบุรี	รัชกาลที่ 1-ปัจจุบัน
1	กริยาแสดงการเคลื่อนที่ไปยังทิศทางต่างๆ (เช่น ไป มา ขึ้น ลง)	X	X	X
2	กริยาแสดงอาการที่ผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสถานที่จากแหล่งเดิม (เช่น เอา ได้รับ ชื้อ)	X	/	/
3	กริยาแสดงอาการทำให้เกิดขึ้น (เช่น ทำ สร้าง สำแดง)	/	/	/
4	กริยาแสดงอาการที่ผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสถานที่ไปสู่จุดหมาย (เช่น แขนว ตั้ง ให้)	/	/	/
5	กริยาแสดงอาการสื่อสาร (เช่น บอก ประกาศ แจ้ง)	/	/	/
6	กริยาแสดงอาการสื่อสารที่เป็นเหตุให้เกิดการกระทำ (เช่น สัญญา สั่ง เกลี่ยกล่อม ชู นัดหมาย)	X	/	/
7	กริยาแสดงอาการที่ผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสภาพ (เช่น ตัด ไถ หัก ยุติ)	X	/	/
8	กริยาแสดงอาการติดต่อสัมผัส (เช่น จำ ดู ฟัง)	X	/	/
9	กริยาแสดงการประสม (เช่น สืม หมายถึง คิดถึง ชิน ประมาท)	X	X	/
	รวม	3	7	8

ตารางที่ 12 ประเภทกริยาที่ปรากฏร่วมกับคำหลังกริยา ไม้ แสดง “การคงสภาพผลต่อไป”

¹² ประเภทกริยาที่ปรากฏต่อไปนี้ จำแนกตามแนวคิดเรื่องประเภทของกริยาของนวรรณ พันธุมธา (2558 [2525]: 9-19)

× หมายถึง ไม่พบการปรากฏร่วมระหว่างคำกริยาและคำหลังกริยา ไว้ ในข้อมูลสมัยนั้น
 / หมายถึง พบการปรากฏร่วมระหว่างคำกริยาและคำหลังกริยา ไว้ ในข้อมูลสมัยนั้น

จากตารางข้างต้น กลไกการเทียบแบบส่งผลให้คำหลังกริยา ไว้ ขยายปริบทไปปรากฏกับกริยาหลายประเภทยิ่งขึ้นตามลำดับสมัย แบ่งได้ 3 ช่วงสมัย คือ (1) สุโขทัย (2) อยุธยา-ธนบุรี และ (3) รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-ปัจจุบัน) ผู้วิจัยสังเกตว่ากริยาประเภทที่ปรากฏร่วมกับคำหลังกริยา ไว้ เพิ่มขึ้นในชั้นหลังมีความเป็นนามธรรมมากกว่ากริยาที่ปรากฏสมัยก่อนหน้า เช่น กริยาแสดงอาการติดต่อสัมผัส (เช่น จำ ดู ฟัง) และกริยาแสดงการประสพ (เช่น ลืม หมายถึง ประมาท) ซึ่งเป็นนามธรรมมากกว่ากริยาแสดงอาการที่ผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสถานที่ไปสู่จุดหมาย (เช่น แขนว ตั้ง ให้) และไม่มีโอกาสที่จะตีความร่วมกับคำ ไว้ ว่า คำ ไว้ เป็นคำกริยาได้ (เช่น ฟังไว้ ไม่ได้แปลว่า ฟัง“เก็บ”) ตัวอย่าง

[6] พอคณหลวงร้องลงมาว่า "ถ้าว่างว่างเชิญนายเจียนมาเที่ยวเล่น
 ที่นี้บ้าง" ข้าพเจ้าก็ตอบว่า "ขอรับแลประนตไหว้ลาท่าน"
 แม่ปรุงจึงร้องว่า "ลืมดอกบัวไว้หรือเปล่าคะ?"

ความไม่พยายาบาท

กริยาที่เป็นนามธรรมจะแสดงความไม่เข้ากันทางความหมายกับความหมายบอกเนื้อความเดิมมากยิ่งขึ้น เช่น (ลืมไว้ ไม่ได้หมายความว่า “ลืมแล้วเก็บ”) ความไม่เข้ากันในทางความหมายดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่ากลไกการเทียบแบบมีบทบาทอย่างยิ่งในการทำให้คำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” ใช้แพร่หลายในปริบทต่างๆ และเป็นอิสระจากข้อจำกัดทางความหมายเดิมของคำกริยา ไว้

5.1.4 การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์

เมื่อคำกริยา ไว้ ในความหมาย “ทำให้สิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” กลายไปสู่คำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” จะมีการเปลี่ยนแปลง 5 ลักษณะ ได้แก่ (1) การสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำเดิม (2) การทำให้มีความเป็นทั่วไป (3) การคงเค้าความหมายเดิม (4) การปรากฏซ้อนกันในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์ และ (5) การเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์ แสดงตามลำดับดังนี้

5.1.4.1 การสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำเดิม

เมื่อคำกริยา ไว้ กลายเป็นคำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” จะสูญเสียคุณสมบัติความเป็นคำกริยา พิจารณาจาก (1) การสูญเสียคุณสมบัติในการถูกปฏิเสธ (2) การสูญเสียคุณสมบัติในการถูกขยายด้วยคำแสดงลักษณะการทำอาการ (3) การสูญเสียหน่วยประธานและหน่วยกรรมตรง

(1) การสูญเสียคุณสมบัติในการถูกปฏิเสธ

คุณสมบัติสากลประการหนึ่งของคำกริยา คือ จะต้องถูกปฏิเสธได้ (verb can be negated)

[7] ตัดไม้ไม้ไว้หน่อ

จดหมายเหตุความทรงจำกรมหลวงนรินทรเทวี

เมื่อคำกริยา ไว้ กลายเป็นคำหลังกริยา ไว้ จะสูญเสียสมบัติการถูกปฏิเสธได้ ทดสอบเติมคำปฏิเสธ ดังนี้

[8] *วันนี้ที่สุตบ้านเมืองเราจะเดินไปตามเป้าหมายที่ท่าน *แถลง
นโยบายไม้ไว้หรือไม่อยู่ที่หลักการทำงานของท่าน
รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ปีที่ 1 ครั้งที่ 1
(สมัยสามัญทั่วไป)

คุณสมบัติที่คำหลังกริยาไม่สามารถปฏิเสธได้ตั้งข้างต้นสอดคล้องกับที่ Noss (1964) วิเคราะห์คำตำแหน่งหลังกริยา (postposition) ซึ่งเทียบได้กับหมวดคำหลังกริยา ไว้ ในงานวิจัยนี้

(2) การสูญเสียคุณสมบัติในการถูกขยายแสดงลักษณะการทำอาการ

ตามแนวคิดของนวรรธ พันธ์เมธา คำกริยา ไว้ ซึ่งบอกเนื้อความ จัดเป็นกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงอาการอาจถูกขยายได้ด้วยคำขยายประเภทต่างๆ ที่แสดงลักษณะการทำอาการ พิจารณาคำว่า “ดี” ในตัวอย่างต่อไปนี้

[9] กระผมนึกชมแม่เสี่ยมหล่อนอยู่ในใจว่าหล่อนเป็นคนมีอัธยาศัย
แลชื่นเชิงซึ่งจะไว้ท่วงทีดีในการที่ไม่ได้แสดงวาทหรือกิริยาหวง
หึงไปก่อนเหตุ

นิทานวชิรญาณ

ในตัวอย่างข้างต้น คำกริยา ไว้ “รักษา” ในความว่า “รักษาท่วงที” หรือ “รักษาท่าที” ถูกขยายโดยคำว่า “ดี” เพื่อแสดงลักษณะการวางตัวทำได้เป็นอย่างดี ลักษณะดังที่ยกตัวอย่างนี้ไม่ปรากฏเมื่อคำกริยา ไว้ กลายเป็นคำหลังกริยา ไว้ เนื่องจากความหมาย “การคงสภาพผลต่อไป” เป็นความหมายเชิงความสัมพันธ์ทางเวลา ไม่ได้แสดงอาการ จึงไม่สามารถถูกขยายด้วยคำแสดงลักษณะการทำอาการได้

(3) การสูญเสียหน่วยประธานและหน่วยกรรมตรง

หน่วยทางวากยสัมพันธ์ที่สำคัญซึ่งบ่งว่าคำ ไว้ เป็นกริยากรรมมีอยู่ 2 หน่วย ได้แก่ หน่วยประธานและหน่วยกรรมตรง หน่วยประธานเป็นตัวบ่งความหมายว่าใครเป็นผู้ทำและ หน่วยกรรมตรงเป็นตัวบ่งความหมายว่าใครเป็นผู้ถูกทำ ตัวอย่าง

[10] แม่อยู่หัวเจ้า ธ ไว้ 335 ไร่นี้ เป็นนาแจก

จารึกวัดสรศักดิ์ พ.ศ.1960

เมื่อคำ ไว้ กลายเป็นคำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” จะสูญเสียหน่วยประธานและหน่วยกรรมตรงซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของหมวดคำกริยา ตัวอย่าง

[11] นักวิชาการได้สรุปคุณลักษณะของศาสนทูตไว้ว่าจะต้องมีครบ 4
ประการ

ความรู้ศาสนาเบื้องต้น

จากตัวอย่างที่ 9 ซึ่งเป็นข้อมูลสมัยปัจจุบัน ผู้วิจัยจะทดสอบแยกปรากฏคำกริยา สรุป และคำหลังกริยา ไว้ เป็น 2 ประโยคเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่า ในกรณีที่คำ ไว้ เป็นคำหลังกริยา จะไม่มีหน่วยประธานและหน่วยกรรมตรงเหมือนกับคำกริยา ไว้ในตัวอย่างที่ 8 ดังนี้

ก. นักวิชาการ(หน่วยประธาน)ได้สรุปคุณลักษณะของศาสนทูต(หน่วยกรรมตรง)ว่าจะต้องมีครบ 4
ประการ

ข. *นักวิชาการ(หน่วยประธาน)ได้ไว้คุณลักษณะของศาสนทูต(หน่วยกรรมตรง)ว่าจะต้องมีครบ 4
ประการ

ในข้อ ก. และ ข. ทดสอบให้คำกริยา สรุปล และคำ ไขว้ ปรากฏแยกกัน จะเห็นว่าหน่วย
ประธาน “นักวิชาการ” และหน่วยกรรมตรง “ลักษณะของศาสนทูต” ไม่ได้เป็นหน่วยทาง
วากยสัมพันธ์ของคำ ไขว้

5.1.4.2 การทำให้มีความเป็นทั่วไป

การทำให้มีความเป็นทั่วไป คือ การขยายบริบทการใช้คำไวยากรณ์ในฐานะที่เป็นคำหลาย
ความหมายให้ออกไปกว้างขึ้น พิจารณาได้จากการปรากฏร่วมในทางความหมายในบริบทที่ไม่สามารถ
ปรากฏได้ก่อนหน้าดังแผนภูมิต่อไปนี้

(1) กริยาแสดงอาการที่ผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสถานที่จากแหล่งเดิม + ไว้ (เช่น เอาตัวเด็กไว้) (เช่น ทำกับข้าวไว้ / ทำความดีไว้)	(1) กริยาแสดงอาการทำให้เกิดขึ้น + ไว้ (เช่น ทำกับข้าวไว้ / ทำความดีไว้)	(1) กริยาแสดงอาการสื่อสาร + ไว้ (เช่น บอกเรื่องนี้ไว้)	(1) กริยาแสดงอาการติดต่อสัมพันธ์ + ไว้ (เช่น จำความรู้สึกรักไว้)
(2) กริยาแสดงอาการที่ผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสถานที่ไปสู่จุดหมาย + ไว้ (เช่น แหวนกับข้าวไว้)	(2) กริยาแสดงอาการที่ผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงสภาพ + ไว้ (เช่น ตัดกระดาษไว้ / ยุติปัญหาไว้)	(2) กริยาแสดงอาการสื่อสารที่เป็นเหตุให้เกิดการกระทำ + ไว้ (เช่น สัญญาเรื่องนี้ไว้)	(2) กริยาแสดงการประสม (เช่น สนิมรองเท้าวางไว้)
[+มนุษย์/ไว้ตฤ]	[±ไว้ตฤ]	[±ไว้ตฤ]	[-ไว้ตฤ]
[+พื้นที่]	[±พื้นที่]	[-พื้นที่]	[-พื้นที่]

ข้อมูลสมัยสุโขทัย – ปัจจุบัน

← ความหมายเป็นรูปธรรมสูง (มีข้อจำกัดจากคำกริยาไว้ เดิม)   ความหมายเป็นนามธรรมสูง (มีข้อจำกัดทางความหมายคำกริยาไว้ น้อยลง)

แผนภูมิที่ 26 การขยายปริบทการใช้คำไวยากรณ์ในฐานะที่เป็นคำหลายความหมายให้กว้างขึ้น

5.1.4.3 การคงเค้าความหมายเดิม

คำหลังกริยา ไว้ แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” ซึ่งผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ จะคงเค้าความหมายเดิม “เก็บ” “วาง” “ตั้ง” ฯลฯ ของคำกริยา ไว้ กล่าวคือ จะมีเค้าความหมาย “เก็บ” รักษา” ดังนั้น คำหลังกริยา ไว้ แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” จึงไม่สามารถการกระทำที่ไม่ก่อผลอย่างใดอย่างหนึ่ง เปรียบเทียบประโยคต่อไปนี้

- ก. เตรียมอาหารไว้ จะได้ทานทันเวลา
- ข. *เตรียมอาหารไว้ จะมีรสชาติดีมาก

ประโยค ก. เป็นประโยคที่ไม่ผิดไวยากรณ์เนื่องจาก ในบริบท เหตุการณ์ “เตรียมอาหาร” ส่งผลให้มีอาหารทานได้ทันเวลา แต่ประโยค ข. เป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์เพราะในบริบทนี้ เหตุการณ์ “เตรียมอาหาร” ไม่ได้ก่อผลให้มีรสชาติดีมาก

5.1.4.4 การปรากฏซ้อนกันในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นแล้วว่า คำกริยา ไว้ ปรากฏใช้ควบคู่กับคำหลังกริยา ไว้ แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” ทุกสมัย จึงกล่าวได้ว่าการกลายจากคำกริยาไปสู่คำหลังกริยาในเส้นทางนี้ยังไม่ได้เกิดขึ้นโดยสมบูรณ์ แต่ยังคงมีการปรากฏใช้ทั้งสองหน้าที่ในสมัยเดียวกัน

แม้ว่าจะมีการปรากฏใช้ทั้งสองหน้าที่ทางไวยากรณ์นี้ร่วมในสมัยเดียวกัน แต่ผู้วิจัยพบว่า คำกริยา ไว้ เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างไวยากรณ์ตามลำดับสมัยด้วย ดังนี้

สมัย	สุโขทัย - รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 5)	รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6- 7)	สมัยปัจจุบัน (รัชกาลที่ 9)
รูปแบบการปรากฏของกริยา ไว้			
กริยาเดี่ยวของอนุพากย์	✓	✓	-
กริยาตัวแรกสุดในหน่วยสร้างกริยาเรียง	✓	-	-
กริยาระหว่างกริยาอื่นในหน่วยสร้าง กริยาเรียง	✓	✓	✓
กริยาตัวสุดท้ายในหน่วยสร้างกริยาเรียง	✓	✓	✓

ตารางที่ 13 การปรากฏหน้าที่ซ้อนกันระหว่างคำกริยาและคำหลังกริยา

จากตาราง แสดงว่า คำกริยา ไว้ ที่ปรากฏเป็นกริยาเดี่ยวไม่พบว่าปรากฏใช้ในข้อมูลสมัยปัจจุบัน ส่วนคำกริยา ไว้ ที่ปรากฏเป็นกริยาตัวแรกสุดในหน่วยสร้างกริยาเรียงไม่พบปรากฏใช้ในสมัย

รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) เป็นต้นมา แสดงว่า แม้จะมีการปรากฏใช้ทั้งคำกริยาและคำหลังกริยา ร่วมกันในภาษาไทยทุกสมัย แต่ก็มีคำกริยา ไว้ บางบริบทลดการใช้ลงตามลำดับสมัยด้วย

5.1.4.5 การเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์

เมื่อคำ ไว้ กลายจากคำกริยาไปสู่ คำหลังกริยา ไว้ แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” สัดส่วนของร้อยละความถี่ระหว่างหมวดคำทั้งสองหมวดคำจะเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่กลับกัน กล่าวคือ คำกริยาจะปรากฏความถี่ในการใช้น้อยลงตามลำดับสมัย ตรงกันข้าม คำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” ซึ่งปรากฏความถี่ในการใช้มากขึ้นตามลำดับสมัย ดังนี้

สมัย	ร้อยละของความถี่ (จำนวนคำ)	
	คำกริยา	คำหลังกริยา “การคงสภาพผลต่อไป”
สุโขทัย	ร้อยละ 82.97 (78 คำ)	ร้อยละ 17.03 (16 คำ)
อยุธยา	ร้อยละ 58.94 (112 คำ)	ร้อยละ 41.06 (78 คำ)
ธนบุรี	ร้อยละ 43.39 (23 คำ)	ร้อยละ 56.61 (30 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1)	ร้อยละ 42.73 (50 คำ)	ร้อยละ 57.27 (67 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 2)	ร้อยละ 49.47 (47 คำ)	ร้อยละ 50.53 (48 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 3)	ร้อยละ 40.26 (153 คำ)	ร้อยละ 59.74 (227 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 4)	ร้อยละ 40.74 (143 คำ)	ร้อยละ 59.26 (208 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 5)	ร้อยละ 45.33 (136 คำ)	ร้อยละ 54.67 (164 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6)	ร้อยละ 46.96 (124 คำ)	ร้อยละ 53.04 (140 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 7)	ร้อยละ 42.27 (115 คำ)	ร้อยละ 57.73 (157 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8)	ร้อยละ 35.37 (81 คำ)	ร้อยละ 64.63 (148 คำ)
สมัยปัจจุบัน	ร้อยละ 35.74 (79 คำ)	ร้อยละ 64.26 (142 คำ)

ตารางที่ 14 ความถี่ระหว่างหมวดคำกริยา ไว้

และหมวดคำหลังกริยา ไว้ แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” เรียงตามลำดับสมัย

จากข้างต้น ร้อยละความถี่ของการใช้คำกริยา ไว้ และคำหลังกริยา ไว้ แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” ในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 2-6) มีความผันผวน แต่เมื่อรวมช่วงความถี่ จะเห็นว่า คำกริยาจะ

ปรากฏความถี่ในการใช้น้อยลงตามลำดับสมัย ตรงกันข้าม คำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” ซึ่งปรากฏความถี่ในการใช้มากขึ้นตามลำดับสมัย

สมัย	ร้อยละของความถี่	
	คำกริยา	คำหลังกริยา “การคงสภาพผลต่อไป”
สุโขทัย	ร้อยละ 82.97	ร้อยละ 17.03
อยุธยา	ร้อยละ 58.94	ร้อยละ 41.06
ธนบุรี - รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 7)	ช่วงความถี่ร้อยละ 41- 49	ช่วงความถี่ร้อยละ 51-59
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8) - ปัจจุบัน	ช่วงความถี่ร้อยละ 35-36	ช่วงความถี่ร้อยละ 64-65

ตารางที่ 15 ความถี่ระหว่างหมวดคำกริยา ไว้ และหมวดคำหลังกริยา ไว้
แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” (ปรับรวมช่วงสมัยเข้าด้วยกัน)

ความผันผวนของความถี่อาจเกิดจากปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ในวิธีการดำเนินการวิจัย เช่น ประเภทเอกสารที่มีอยู่อย่างจำกัดในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ หรือเนื้อหาเอกสารที่คาดเดาไม่ได้ว่ามีคำกริยา ไว้ และคำหลังกริยา ไว้ ปรากฏมากหรือน้อยเท่าใด ข้อนี้จะอภิปรายต่อไปในบทที่ 6 สรุปและอภิปรายผล

5.2 กระบวนการกลายจากคำหลังกริยา “การคงสภาพผลต่อไป” ไปสู่คำหลังกริยา “การดำเนิน เหตุการณ์ต่อไป”¹³

ในการวิเคราะห์การขยายความหมายทางไวยากรณ์ของคำหลังกริยา “การคงสภาพผลต่อไป” (เช่น ทำไว้ บอกไว้) ไปสู่คำหลังกริยา “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” (เช่น ถือไว้ รอไว้) ผู้วิจัยจะแบ่งหัวข้อเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ (1) บริบทที่เกิดความหมายทางไวยากรณ์ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” (2) กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย (3) กลไกการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ และ (4) การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์

¹³ ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะเรียก การกลายจากคำหลังกริยา “การคงสภาพผลต่อไป” ไปสู่คำหลังกริยา “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” ว่า “การขยายความหมายทางไวยากรณ์” แทนคำว่า “การกลายเป็นคำไวยากรณ์” เนื่องจากเป็นการขยายความหมายทางไวยากรณ์ภายในหมวดคำกริยา ไม่ได้มีการเปลี่ยนสถานภาพความเป็นคำไวยากรณ์

5.2.1 บริบทที่เกิดความหมายทางไวยากรณ์ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

กรณีการกลายจากคำกริยา “ไว้” ไปเป็นคำหลังกริยา “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” (หัวข้อที่ 5.1.1) มีบริบทเชื่อม (bridging context) จากความหมายบอกเนื้อความไปสู่ความหมายทางไวยากรณ์ จึงเชื่อได้ว่าความหมายทางไวยากรณ์เกิดขึ้นจากความหมายบอกเนื้อความในหน่วยสร้างกริยาเรียง

แต่ในทางตรงกันข้าม ผู้วิจัยไม่พบบริบทเชื่อมระหว่างความหมายบอกเนื้อความและความหมายทางไวยากรณ์ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” ในหน่วยสร้างกริยาเรียง และในข้อมูลก็ปรากฏใช้คำหลังกริยาแสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” ครั้งแรกในสมัยอยุธยา สันนิษฐานได้ว่าคำหลังกริยา ไว้ แสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” น่าจะขยายความหมายจากคำหลังกริยา “การคงสภาพผลต่อไป”

5.2.2 กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย

การกลายจากคำกริยา ไว้ ไปสู่คำหลังกริยา “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” ผ่านการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย 2 ประการ ได้แก่ (1) กระบวนการนามนัย และ (2) กระบวนการอุปลักษณะ ดังนี้

5.2.2.1 กระบวนการนามนัย

เมื่อคำหลังกริยา ไว้ ปรากฏร่วมกับคำกริยาประเภทที่ไม่บ่งความหมายว่าเหตุการณ์สิ้นสุดได้ เช่น ถือ รอ จับ ฯลฯ จะทำให้เกิดการสรุปความหมายในบริบทว่าเหตุการณ์นั้นคงอยู่และสรุปต่อไปได้ว่าเหตุการณ์นั้นมีต่อไป เช่น ถือไว้ หมายถึง “เหตุการณ์ถือนั้นมีต่อไป”

จากข้างต้นสรุปได้ว่า คำหลังกริยา ไว้ แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” จะกลายเป็นคำหลังกริยา ไว้ แสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” โดยผ่านกระบวนการนามนัยซึ่งโยงความใกล้ชิดกันทางความหมายว่า “การคงสิ่งใดสิ่งหนึ่งทำให้สิ่งนั้นมีต่อไป”

5.2.2.2 กระบวนการอุปลักษณะ

การกลายจากคำหลังกริยา “ทำให้สิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ไปสู่คำหลังกริยาแสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” เกิดขึ้นผ่านกระบวนการอุปลักษณะ [เหตุการณ์ คือ สิ่งของ] และ [เวลา คือ พื้นที่]

ดังที่ได้แสดงในหัวข้อที่ 5.1.2.2 แล้วว่า คำกริยา ไว้ สามารถที่จะนำเอามโนทัศน์ที่เป็นนามธรรม เช่น เหตุการณ์ ไปเก็บรักษาเหมือนเก็บรักษาสีของ โดยผ่านกระบวนการอุปลักษณะ [เหตุการณ์ คือ สิ่งของ] กรณีดังกล่าวนี้ก็เกิดขึ้นในการกลายจากคำหลังกริยา “ทำให้สิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ไปสู่คำหลังกริยาแสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” เช่นเดียวกัน ตัวอย่าง

[15] ท่านได้บอกให้เมอร์ซิเออร์แวงซังแปงเฮโรมีจดหมายมายังเรา ถ้าจะรอไว้ก็จะซ้ำเสียเวลาไปอีกปีหนึ่ง

จดหมายเจ้าพระยาพระคลังถึงบาทหลวงตาซาร์ด พ.ศ. 2237

ตามมุมมองเรื่องกระบวนการอุปลักษณะ ความหมายทางไวยากรณ์ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” เกิดจากการที่ผู้ใช้ภาษาเทียบเคียงเอาเหตุการณ์ “รอ” ซึ่งมีความเป็นนามธรรมมากกว่าไป “เก็บรักษาเหตุการณ์ให้มีต่อไป” เสมือนหนึ่ง “เก็บรักษา” คนหรือวัตถุซึ่งมีความเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ คำกริยา ไว้ ผ่านกระบวนการอุปลักษณะ [เวลา คือ พื้นที่] ซึ่งเป็นเป็นการเทียบเคียงเอา [เวลา] ซึ่งเป็นที่เก็บเหตุการณ์เสมือนว่าเป็น [พื้นที่] เก็บสิ่งของ พิจารณาจากตัวอย่างที่ 15 จะเห็นว่าคำหลังกริยา ไว้ ปรากฏร่วมกับวลี “อีกปีหนึ่ง” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการ “รอ” ถูก “เก็บ” ให้อยู่ต่อมาในช่วงเวลาดังกล่าว

5.2.3 กลไกการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์

ดังที่แสดงข้อสันนิษฐานหัวข้อที่ 5.2.1 แล้วว่า คำหลังกริยาแสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” ไม่น่าจะเกิดขึ้นในหน่วยสร้างกริยาเรียง แต่น่าจะขยายความหมายจากคำหลังกริยา มากกว่าที่จะเปลี่ยนหมวดคำจากคำกริยา การเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์เส้นทางนี้จึงไม่ผ่านกลไกการวิเคราะห์ใหม่ ดังนี้

	ประเภทกริยาที่ปรากฏร่วมกับคำหลังกริยา ไว้	อยุธยา-ธนบุรี	รัตนโกสินทร์
1	กริยาแสดงอาการซึ่งผู้กระทำเหตุการณ์อยู่กับที่ (เช่น รอ ระวัง)	/	/
2	กริยาแสดงอาการทำให้ผู้รับการกระทำไม่เปลี่ยนสถานที่ (เช่น ผูก ล้อม คุม)	/	/
3	กริยาแสดงอาการทำให้ผู้รับการกระทำไม่เปลี่ยนสภาพ (เช่น รักษา ประคับประคอง)	/	/
4	กริยาแสดงสภาพอยู่กับที่ (เช่น ประจำ มี)	/ (พบน้อย)	/
	รวม	4	4

ตารางที่ 16 ประเภทกริยาที่ปรากฏร่วมกับคำหลังกริยา ไว้ แสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

(จำแนกประเภทกริยาตามแนวคิดนวรรณ พันธุมธา (2558 [2525]: 9-19)

จากตารางข้างต้น การเปลี่ยนแปลงตามกลไกการเทียบแบบสามารถแบ่งได้ 2 ช่วง คือ (1) อยุธยา-ธนบุรี และ (2) รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-ปัจจุบัน) กลไกการเทียบแบบทำให้ปริบทการ

ปรากฏใช้คำหลังกริยา ไว้ ขยายตัวออกไป เห็นได้จากการปรากฏกริยาแสดงสภาพอยู่กับที่ (เช่น ประจํา มี) กับคำหลังกริยา ร่วมกับคำหลังกริยา ไว้ จำนวนเพิ่มขึ้นในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์

5.2.4 การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์

เนื่องจากคำหลังกริยาแสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” ไม่ได้เกิดขึ้นในปริบทหน่วยสร้างกริยาเรียง ดังนั้นจึงไม่มีการเปลี่ยนหมวดคำและไม่ผ่านการสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำโดยตรง เพราะได้สูญเสียไประดับหนึ่งตั้งแต่กลายเป็นคำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” แต่จะผ่าน (1) การทำให้มีความเป็นทั่วไป (2) การคงเค้าความหมายเดิม (3) การปรากฏซ้อนกันในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์ และ (4) การเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์ ดังนี้

5.2.4.1 การทำให้มีความเป็นทั่วไป

จากข้อมูลการปรากฏร่วมระหว่างคำกริยาและคำหลังกริยา ไว้ แสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” พบว่า คำหลังกริยา ไว้ในความหมายนี้ผ่านการทำให้มีความเป็นทั่วไป กล่าวคือ ในช่วงสมัยสุโขทัย-ธนบุรี คำหลังกริยา ไว้ในความหมายนี้ปรากฏกับคำกริยาแสดงอาการจำนวนมากและปรากฏกับคำกริยาแสดงสภาพจำนวนจำกัด แต่ในช่วงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมาก็ปรากฏร่วมกับกริยาแสดงสภาพเพิ่มมากขึ้น (ดูตารางที่ 2 หัวข้อที่ 5.2.3)

5.2.4.2 การคงเค้าความหมายเดิม

คำหลังกริยา ไว้ แสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” คงเค้าความหมายเดิมของคำกริยา ไว้ ที่แปลว่า “เก็บ” “วาง” “ตั้ง” ฯลฯ กล่าวคือ แสดงการ “เก็บ” รักษา” เหตุการณ์ให้ดำเนินต่อเนื่องไป จึงไม่ปรากฏใช้ขยายเหตุการณ์ที่มีแนวโน้มจะสิ้นสุดลง เปรียบเทียบประโยคต่อไปนี้

- ก. เตาะลูกบอลไว้เรื่อยๆ
- ข. *เตาะลูกบอลไว้ 5 ครั้ง

ประโยค ก. ผิดไวยากรณ์เนื่องจาก เหตุการณ์ “เตาะลูกบอล” ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แต่ประโยค ข. ผิดไวยากรณ์เพราะเหตุการณ์ “เตาะลูกบอล” ถูกจำกัดความต่อเนื่องการเติมโดยวลี “5 ครั้ง”

5.2.4.3 การปรากฏซ้อนกันในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์

คำหลังกริยา ไว้ แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” ปรากฏควบคู่กับคำหลังกริยา ไว้ แสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” ในข้อมูลภาษาไทยทุกสมัย (ดูตัวอย่างได้ในบทที่ 4 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์และความหมายของคำ ไว้ในสมัยต่างๆ) แสดงให้เห็นว่า การขยายจากความหมายของ

คำหลังกริยาไม่จำเป็นต้องสูญเสียความหมายเดิม แต่อาจปรากฏใช้ทั้งสองความหมายในบริบทการใช้ที่แตกต่างกัน

5.2.4.4 การเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์

เมื่อคำหลังกริยา ไว้ แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” ขยายหน้าที่ไปสู่คำหลังกริยา ไว้ แสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” ความถี่ของคำหลังกริยา ไว้ ที่แสดงความหมายทางไวยากรณ์ทั้งสองความหมายตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นต้นมาไม่ได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงแบบสวนทางกัน ดังนี้

สมัย	ร้อยละของความถี่ (จำนวนคำ)	
	คำหลังกริยา “การคงสภาพผลต่อไป”	คำหลังกริยา “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”
สุโขทัย	ร้อยละ 100 (16 คำ)	-
อยุธยา	ร้อยละ 66.10 (78 คำ)	ร้อยละ 33.90 (40 คำ)
ธนบุรี	ร้อยละ 73.17 (30 คำ)	ร้อยละ 26.83 (11 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1)	ร้อยละ 67.36 (67 คำ)	ร้อยละ 31.64 (31 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 2)	ร้อยละ 65.75 (48 คำ)	ร้อยละ 34.24 (25 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 3)	ร้อยละ 71.15 (227 คำ)	ร้อยละ 28.85 (92 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 4)	ร้อยละ 72.22 (208 คำ)	ร้อยละ 27.78 (80 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 5)	ร้อยละ 77.72 (164 คำ)	ร้อยละ 22.27 (47 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6)	ร้อยละ 78.65 (140 คำ)	ร้อยละ 21.35 (38 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 7)	ร้อยละ 78.89 (157 คำ)	ร้อยละ 21.11 (42 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8)	ร้อยละ 78.65 (148 คำ)	ร้อยละ 21.35 (59 คำ)
สมัยปัจจุบัน	ร้อยละ 80.68 (142 คำ)	ร้อยละ 19.32 (34 คำ)

ตารางที่ 17 ความถี่ระหว่างหมวดคำหลังกริยา “การคงสภาพผลต่อไป”
และหมวดคำหลังกริยา ไว้ แสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” เรียงตามลำดับสมัย

จากตาราง การขยายความหมายทางไวยากรณ์ของคำหลังกริยา ไว้ จากความหมายแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” ไปสู่ความหมายแสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว เนื่องจากความหมายทางไวยากรณ์เดิมในสัดส่วนมากขึ้น ตรงกันข้ามกับความหมายใหม่ที่มีการใช้ในสัดส่วนที่น้อยลง แต่ก็ยังปรากฏทั้งใช้ทั้งสองความหมายร่วมกัน ตลอดทุกสมัย

ตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าความหมายทางไวยากรณ์ “การคงสภาพผลต่อไป” ยังเป็นความหมายทางไวยากรณ์ของคำหลังกริยาที่ใช้ภาษาใช้เป็นหลัก ขณะที่ความหมายทางไวยากรณ์ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” เป็นความหมายรอง อาจจะใช้ควบคู่กันไปตลอดทุกช่วงสมัยถ้าหากว่า ทั้ง 2 ความหมายมีความจำเป็นในการสื่อสารเท่ากัน

5.3 กระบวนการกลายจากคำกริยา ไว้ ไปสู่คำเชื่อมอนุพากย์ “อนาคตกาล”

ในการแสดงการกลายจากคำกริยา ไว้ ไปสู่คำเชื่อมอนุพากย์ “อนาคตกาล” ผู้วิจัยจะแบ่งหัวข้อเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ (1) บริบทที่เกิดความหมายทางไวยากรณ์ “การคงสภาพผลต่อไป” (2) กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย (3) กลไกการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์และ (4) การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์ วิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

5.3.1 บริบทที่เกิดความหมายทางไวยากรณ์ “อนาคตกาล”

ความหมายทางไวยากรณ์ “อนาคตกาล” จะเกิดขึ้นในหน่วยสร้างกริยาเรียง [เอา ไว้ กริยา] ซึ่งมีความหมายในบริบทว่า “เอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งเก็บหรือรักษาไว้เพื่อกระทำเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง” ดังนี้

[16] อ้าพันธ์เสนอว่าเราทานอาหารเข้ากันก่อนดีกว่า ส่วนข้าวเหนียว
สังขยาเอาไว้ทานทีหลัง วนิดาเห็นด้วยทันที

วนิดา พ.ศ. 2482

กริยาวลี “ทานทีหลัง” อยู่ในหน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงวัตถุประสงค์ จึงมีความหมายเชิงวัตถุประสงค์ว่า “เพื่อทาน” วัตถุประสงค์เป็นเป็นความตั้งใจจะทำเหตุการณ์ซึ่งยังไม่เกิดขึ้น คำกริยาทาน ในบริบทนี้จึงแฝงความหมายแสดงอนาคตกาลด้วย ความหมายแสดงอนาคตกาลในบริบทนี้เด่นชัดขึ้นเพราะปรากฏร่วมกับคำนาม “ทีหลัง” ซึ่งแสดงอนาคตกาล ร่วมด้วยอีกประการหนึ่ง

จากการวิเคราะห์ข้างต้น กล่าวได้ว่าความหมาย “อนาคตกาล” เกิดขึ้นในหน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงวัตถุประสงค์ หน่วยสร้างประเภทนี้พบปรากฏใช้ตั้งแต่สมัยสุโขทัย จึงกล่าวได้ว่า

ร่องรอยที่แสดงให้เห็นว่าคำ ไม้ มีโอกาสแสดงอนาคตกาลนั้น มีอย่างน้อยที่สุดในสมัยสุโขทัยหรือก่อนหน้านั้น

5.3.2 กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมายที่ทำให้เกิดคำเชื่อมอนุพากย์ ไม้ มี 2 ประการ ได้แก่ (1) กระบวนการนามนัย และ (2) กระบวนการอุปลักษณ์

5.3.2.1 กระบวนการนามนัย

ดังที่ได้สันนิษฐานในหัวข้อที่ 5.3.1 แล้วว่า ความหมาย “อนาคตกาล” เกิดขึ้นในหน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงวัตถุประสงค์ และแฝงความหมาย “อนาคตกาล” ในมุมมองเรื่องกระบวนการนามนัย ความหมายเชิงวัตถุประสงค์และอนาคตกาลใกล้ชิดกันทางมโนทัศน์เพราะความหมายวัตถุประสงค์มีนัยของอนาคตกาลอยู่ด้วย จึงกล่าวได้ว่า ความหมาย “วัตถุประสงค์” สามารถนำไปสู่การสรุปความหมาย “อนาคตกาล” โดยการความโยงใกล้ชิดกันทางมโนทัศน์ผ่านกระบวนการนามนัย

5.3.2.2 กระบวนการอุปลักษณ์

การกลายจากคำหลังกริยา “ทำให้สิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” ไปสู่คำหลังกริยาแสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” เกิดขึ้นผ่านกระบวนการอุปลักษณ์ [เหตุการณ์ คือ สิ่งของ] และ [เวลา คือ พื้นที่] ตัวอย่าง

[17] “ไม้เมื่อโตขึ้น เธอก็จะรู้ว่าสิ่งที่น่าพูด กับสิ่งที่เธอคิดนั้น สิ่งไหนคือสิ่งที่ถูกและสิ่งไหนคือสิ่งที่ผิด” นายชื่นวางมือบนบ่าหลานชาย และเปลี่ยนเรื่องสนทนา

จะฝันถึงเธอทุกคืนที่มีแสงดาว

ในมุมมองเรื่องกระบวนการอุปลักษณ์ เส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์นี้ผ่านกระบวนการอุปลักษณ์ [เหตุการณ์ คือ สิ่งของ] กล่าวคือ ผู้ใช้ภาษาเทียบเคียงเอาเหตุการณ์ “เธอก็จะรู้ว่าสิ่งที่น่าพูด กับสิ่งที่เธอคิดนั้น สิ่งไหนคือสิ่งที่ถูกและสิ่งไหนคือสิ่งที่ผิด” ซึ่งมีความเป็นนามธรรมไปเก็บให้มีต่อไปเสมือนหนึ่งเก็บรักษาคนหรือวัตถุซึ่งมีความเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ คำกริยา ไม้ ที่กลายเป็นคำเชื่อมอนุพากย์ยังผ่านกระบวนการอุปลักษณ์ [เวลา คือ พื้นที่] ซึ่งเป็นเป็นการเทียบเคียงเอา [เวลา] ซึ่งเป็นที่เก็บเหตุการณ์เสมือนว่าเป็น [พื้นที่] เก็บสิ่งของพิจารณาจากตัวอย่างที่ 3 จะเห็นว่าคำหลังกริยา ไม้ ปรากฏร่วมกับอนุพากย์ “เมื่อพระเป็นเจ้าได้เป็น

พระพุทธ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผลจากเหตุการณ์ “บอก” ถูกเก็บรักษาให้คงอยู่ต่อมาในช่วงเวลานับตั้งแต่เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เสมือนการ “เก็บ” สิ่งของให้อยู่ในที่ใดที่หนึ่ง

เมื่อคำ ไว้ เป็นคำกริยาที่แปลว่า “เก็บ” “ตั้ง” “วาง” “ให้” “มอบ” จะถ่ายโอนสิ่งของที่จะ “เก็บ” ไปสู่จุดหมายที่ใดที่หนึ่ง แต่เมื่อเป็นคำหลังกริยา จะขยายเอาคำความหมายเดิมของการ “เก็บ” สิ่งของที่จุดหมายใดจุดหมายหนึ่งไปใช้กับการ “เก็บ” เหตุการณ์ให้มีอยู่ถึงเวลาหนึ่ง กล่าวคือเกิดการเทียบเคียงเอา “จุดหมายในเชิงพื้นที่” ไปใช้กับ “จุดหมายในเชิงเวลา”

5.3.3 กลไกการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ 2 ประการ ได้แก่ (1) กลไกการวิเคราะห์ใหม่ และ (2) กลไกการเทียบแบบ ตามลำดับ

5.3.3.1 กลไกการวิเคราะห์ใหม่

ในหัวข้อที่ 5.3.1 ได้กล่าวแล้วว่า ความหมายทางไวยากรณ์ “อนาคตกาล” จะเกิดขึ้นในหน่วยสร้างกริยาเรียง [เอา ไว้ กริยา] ซึ่งมีความหมายในปริบทว่า “เอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งเก็บหรือรักษาไว้เพื่อกระทำเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง” อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า การวิเคราะห์ใหม่จะเกิดขึ้นได้ในปริบทที่ลำดับประโยคแบบเรื่องหลัก-เรื่องขยาย (topic-comment) พิจารณาตัวอย่างหัวข้อที่ 5.3.1 เพิ่มเติมดังนี้

[18] อัมพันธ์เสนอว่าเราทานอาหารเข้ากันก่อนดีกว่า **ส่วนข้าวเหนียว**
สังขยาเอาไว้ทานทีหลัง วนิดาเห็นด้วยทันที

วนิดา พ.ศ. 2482

จากข้อมูล วลี “ส่วนข้าวเหนียวสังขยา” แสดงเรื่องหลัก (topic) และวลี “เอาไว้ทานทีหลัง” แสดงเรื่องขยาย รูปแบบประโยคดังกล่าวทำให้คำกริยา เอา และ ไว้ ลดความชัดเจนลง คงไว้เฉพาะคำกริยา ทาน ซึ่งสื่อเนื้อความสำคัญของประโยค ทำให้กริยา เอา และ ไว้ ละได้ดังนี้

[เอา] ไว้ [ทานทีหลัง] > [เอาไว้] [ทานทีหลัง]
 (คำกริยาเรียงต่อกัน 3 คำ: ละไม่ได้) (ละได้) (คำกริยาหลัก)

แผนภูมิที่ 27 การวิเคราะห์ใหม่ในวลี “เอาไว้ทานทีหลัง”

การไม่บังคับการปรากฏในโครงสร้างประโยคทำให้วลี [เอาไว้] สามารถละได้ ในบางกรณีก็สามารถคำว่า เอา และคงคำว่า ไว้ ได้โดยไม่ทำให้ความหมายหลักในประโยคเปลี่ยนแปลง ตัวอย่าง

“(เอา)ไว้เมื่อโตขึ้น เธอก็จะรู้ว่าสิ่งที่น่าพูด กับสิ่งที่เธอคิดนั้น สิ่งไหนคือสิ่งที่ถูกและสิ่งไหนคือสิ่งที่ผิด”

จะฝันถึงเธอทุกคืนที่มีแสงดาว

5.3.3.2 กลไกการเทียบแบบ

เนื่องจาก “คำเชื่อมอนุพากย์ ไว้” พบน้อยและพบในข้อมูลสมัยที่ใกล้เคียงกัน (รัชกาลที่ 8 – ปัจจุบัน) จึงไม่เพียงพอที่จะใช้เป็นหลักฐานแสดงการเปลี่ยนแปลงในเชิงประวัติ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์กลไกการเทียบแบบโดยอาศัยข้อสันนิษฐานในทางทฤษฎี จากการสันนิษฐานข้อมูล พัฒนาการของคำเชื่อมกริยา ไว้ จะผ่านกลไกการเทียบแบบให้อนุพากย์ที่มาปรากฏด้วยมีลักษณะที่กว้างขวางออกไปดังนี้

แต่เดิมผู้วิจัย สันนิษฐานว่า คำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ ปรากฏได้เฉพาะกับอนุพากย์ที่แสดงความจงใจทำเหตุการณ์เพราะมีต้นกำเนิดจากในหน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงวัตถุประสงค์ (ตัวอย่างในหัวข้อที่ 5.3.2.1) ต่อมาสันนิษฐานว่าขยายไปปรากฏร่วมกับอนุพากย์ที่ไม่จำเป็นต้องแสดงความจงใจทำเหตุการณ์ ตัวอย่าง

(เอา) ไว้ ป่วยหนักเมื่อไร ค่อยคิดเรื่องไปหาหมอ ปฐมพยาบาลเองไปก่อน¹⁴

ในตัวอย่างข้างต้น ทั้งอนุพากย์ ป่วยหนักเมื่อไร และอนุพากย์ ค่อยคิดเรื่องไปหาหมอ ปรากฏร่วมกับคำ ไว้ ทั้งสองอนุพากย์มีคำกริยา ป่วย และ คิด ซึ่งไม่ได้แสดงความจงใจในการทำเหตุการณ์

การปรากฏกับอนุพากย์ที่ไม่ได้มีความหมายแสดงวัตถุประสงค์และมีความจงใจทำเหตุการณ์ แสดงให้เห็นว่ากลไกการเทียบแบบมีบทบาทอย่างยิ่งในการขยายปริบทการปรากฏให้ความหมายแสดง “อนาคตกาล” ถูกใช้โดยกว้างขวางยิ่งขึ้น

¹⁴ ผู้วิจัยจะอ้างถึงตัวอย่างข้อมูลคำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ เพิ่มเติมเองบางส่วนโดยใช้ความรู้ในฐานะเจ้าของภาษาในกรณีที่ตัวอย่างดังกล่าวจะมีประโยชน์ในการวิเคราะห์ แต่ไม่ปรากฏในข้อมูลที่เก็บ

5.3.4 การเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์

เมื่อคำกริยา ไว้ กลายไปสู่คำเชื่อมอนุพากย์ จะเกิดผลจากการเปลี่ยนแปลงทางความหมายและวากยสัมพันธ์ 5 ประการ ได้แก่ (1) การสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำเดิม (2) การทำให้มีความเป็นทั่วไป (3) การคงเค้าความหมายเดิม (4) การปรากฏซ้อนกันในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์ และ (5) การเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์ แสดงตามลำดับดังนี้

5.3.4.1 การสูญเสียคุณสมบัติของหมวดคำเดิม

เมื่อคำกริยา ไว้ ในความหมาย “เก็บ” กลายไปสู่คำเชื่อมอนุพากย์แสดง “อนาคตกาล” จะสูญเสียคุณสมบัติความเป็นคำกริยา พิจารณาจากลักษณะเปรียบเทียบต่างระหว่างคำกริยาและคำหลังกริยา 3 ข้อ ได้แก่ (1) การสูญเสียคุณสมบัติในการถูกปฏิเสธ (2) การสูญเสียคุณสมบัติในการถูกขยายแสดงลักษณะการทำอาการ (3) การสูญเสียหน่วยประธานและหน่วยกรรมตรง เช่นเดียวกับในกรณีของการกลายจากคำกริยา ไว้ เป็นคำหลังกริยา (ดูตัวอย่างในหัวข้อที่ 5.3.3.2)

5.3.4.2 การทำให้มีความเป็นทั่วไป

ดังที่ได้วิเคราะห์ในหัวข้อที่ 5.3.2.2. แล้วว่า คำเชื่อมอนุพากย์แสดง “อนาคตกาล” เดิมปรากฏได้กับเฉพาะกริยาแสดงความตั้งใจ เช่น ไว้ค่อยๆคุยกันวันหลัง ลักษณะการปรากฏเช่นนี้สันนิษฐานได้ว่าคำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ เดิม มีข้อจำกัดในการปรากฏร่วม (restriction) ซึ่งได้มาจากหน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงวัตถุประสงค์ [เอา ไว้ กริยา] ในบริบทเช่นนี้กล่าวได้ว่าคำกริยา ไว้ มีอรรถลักษณะ [+วัตถุประสงค์] และ [+อนาคตกาล]

การทำให้มีความเป็นทั่วไปเห็นได้จากการปรากฏร่วมกับกริยาที่ไม่จำเป็นต้องแสดงความตั้งใจทำเหตุการณ์ เช่น ไว้ฉันทายก่อน เธอถึงจะรู้สึก ลักษณะเช่นนี้สันนิษฐานได้ว่าคำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ เดิม ลดข้อจำกัดในการปรากฏร่วม ซึ่งได้มาจากหน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงวัตถุประสงค์ [เอา ไว้ กริยา] และเหลือเฉพาะอรรถลักษณะ [+อนาคตกาล]

5.3.4.3 การคงเค้าความหมายเดิม

คำเชื่อมอนุพากย์แสดง “อนาคตกาล” ซึ่งผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์จะคงเค้าความหมายเดิมของคำกริยา ไว้ ที่แปลว่า “เก็บ” กล่าวคือ จะแสดงว่าเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตคงอยู่ในความรับรู้ของผู้พูดและผู้ฟัง การมีเหตุการณ์คงอยู่ คือ การไม่ละทิ้งเหตุการณ์ไป จึงกล่าวได้ว่าเหตุการณ์ในอนาคตกาลที่ปรากฏกับคำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ มีความเป็นไปได้สูงว่าจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ตัวอย่าง

- ก. ไว้เราเจอกันคราวหลังแน่นอน
- ข. *ไว้เราค่อยเจอกันคราวหลังหรือไม่ก็ได้

ในตัวอย่าง ก. อนุพากย์ “ไว้เราค่อยเจอกันคราวหลัง” สามารถปรากฏร่วมกับคำวิเศษณ์ “แน่นอน” ได้ ในขณะที่ตัวอย่าง ข. อนุพากย์เดียวกันนี้ไม่สามารถปรากฏร่วมกับวลี “หรือไม่ได้” เพราะคำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ ไม่เปิดให้เลือกเหตุการณ์ที่จะไม่เกิดขึ้น

5.3.4.4 การปรากฏซ้อนกันในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์

ในสมัยรัชกาลที่ 8 – สมัยปัจจุบัน คำกริยา ไว้ ที่ปรากฏใช้ควบคู่กับคำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ (ดูตัวอย่างได้ในบทที่ 4 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์และความหมายของคำ ไว้ ในสมัยต่างๆ) คำกริยา ไว้ จึงยังไม่กลายเป็นคำเชื่อมอนุพากย์โดยสมบูรณ์ สอดคล้องกับผลการศึกษากการกลายเป็นคำไวยากรณ์ จากคำกริยา ไว้ เป็นคำหลังกริยา ไว้ แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” ในหัวข้อที่ 5.1.4.4

5.3.4.5 การเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์

เมื่อคำ ไว้ กลายจากคำกริยา ไว้ “เก็บ” หรือ “รักษา” ไปสู่ คำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ แสดง อนาคตกาล จะแสดงค่าร้อยละของความถี่ดังนี้

สมัย	ร้อยละของความถี่ (จำนวนคำ)	
	คำกริยา	คำเชื่อมอนุพากย์ ไว้
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8)	ร้อยละ 95.30 (81 คำ)	ร้อยละ 4.70 (4 คำ)
สมัยปัจจุบัน	ร้อยละ 92.94 (79 คำ)	ร้อยละ 7.06 (6 คำ)

ตารางที่ 18 ความถี่ระหว่างหมวดคำกริยา ไว้

และคำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ แสดงความสัมพันธ์ทางเวลา “อนาคตกาล” เรียงตามลำดับสมัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางข้างต้น ค่าร้อยละของความถี่ของคำกริยาลดลงในขณะที่ค่าร้อยละของความถี่ของ คำเชื่อมอนุพากย์เพิ่มขึ้นตามลำดับสมัย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ พบในสมัย รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8) และสมัยปัจจุบันเท่านั้น จึงยังไม่อาจสรุปทิศทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ได้เหมือนหน้าที่และความหมายทางไวยากรณ์อื่นๆ ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากค่าความถี่ร้อยละ จึงสรุป แนวโน้มพัฒนาการคำเชื่อมอนุพากย์ได้มากที่สุดว่า คำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ น่าจะมีการใช้เพิ่มขึ้น ตามลำดับสมัยต่อไป

5.4 สรุปภาพรวมกระบวนการกลายเป็นค่าไวยากรณ์ของ

กระบวนการ กลายเป็น ค่าไวยากรณ์ ของค่า 19	คำกริยา > คำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป”	คำกริยา > คำเชื่อมอนุพยางค์แสดง “การคงสภาพผลต่อไป”	คำไวยากรณ์ > ค่าไวยากรณ์
บริบทที่เกิด ความหมายทาง ไวยากรณ์	หน่วยสร้างกริยาเรียงที่มี ความสัมพันธ์ทางความหมาย “สาเหตุ-ผล”	หน่วยสร้างกริยาเรียง [เอา 19 กริยา]	การปรากฏหลังคำกริยาที่ไม่แสดงจุดสิ้นสุด ของเหตุการณ์ในตัวคำ เช่น ถือ รอ
กระบวนการ เปลี่ยนแปลงทาง ความหมาย	กระบวนการนามนัย [สละ แทน เหตุ] กระบวนการอุปลักษณ์ [เหตุการณ์ คือ สิ่งของ]	กระบวนการนามนัย [อนาคตกาล แทน วัตถุประสงค์] กระบวนการอุปลักษณ์ [เหตุการณ์ คือ สิ่งของ] [เวลา คือ พื้นที่]	กระบวนการนามนัย กระบวนการอุปลักษณ์ [เหตุการณ์ คือ สิ่งของ] [เวลา คือ พื้นที่]
กระบวนการทาง วากยสัมพันธ์	การวิเคราะห์ใหม่ การเทียบแบบ	การวิเคราะห์ใหม่ การเทียบแบบ	การเทียบแบบ
ผลจากการ เปลี่ยนแปลงทาง ความหมายและ วากยสัมพันธ์	การสูญเสียสมบัติของหมวดคำเดิม การทำให้ความเป็นทั่วไป การคงค่าความหมายเดิม การปรากฏขึ้นกันในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์ การเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์	การสูญเสียสมบัติของหมวดคำเดิม การทำให้ความเป็นทั่วไป การคงค่าความหมายเดิม การปรากฏขึ้นกันในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์ การเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์	การทำให้มีความเป็นทั่วไป การคงค่าความหมายเดิม การปรากฏขึ้นกันในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์ การเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทางไวยากรณ์

ตารางที่ 19 ภาพรวมกระบวนการกลายเป็นค่าไวยากรณ์ของค่า 19 แต่ละเส้นทาง

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

ในบทที่ 6 นี้ จะสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของงานวิจัย และจะอภิปรายผลประเด็นที่น่าสนใจจากผลการศึกษา และเสนอแนะแนวทางการศึกษาที่อาจดำเนินการต่อจากงานวิจัยนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

เนื่องจากงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำ ไม้ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยปัจจุบัน และ 2) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไม้ จึงสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

6.1.1 หน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำ ไม้ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยปัจจุบัน

ในวัตถุประสงค์การศึกษาข้อแรก ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานว่า คำ ไม้ ในสมัยสุโขทัยอยุธยา และปัจจุบันมีความแตกต่างกันในด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมาย ผลการศึกษาสรุปได้ว่า เป็นไปตามสมมติฐาน กล่าวคือ คำ ไม้ ในแต่ละสมัย มีความแตกต่างกันในด้านหน้าที่และความหมายดังนี้

หมวดคำ	ความหมาย	สมัย					ตัวอย่าง
		สุโขทัย	อยุธยา-	ร.1-ร.5	ร.6-ร.7	ร.8-ปัจจุบัน	
คำกริยา	“เก็บ”	✓	✓	✓	✓	✓	ไว้ข้าพ้านพันในแปดวัน (จารึกกฎหมายลักษณะโจร พ.ศ.1865-1976)
	“วาง”/“ตั้ง”	✓	✓	✓	✓	✓	หัตถ์บาทเรานั้นให้ไว้ณ ประตู่ (ปุมราชธรรม)
	“ให้” / “มอบ”	✓	✓	✓	-	-	ชายหนึ่ง หญิงสาม ไว้กับพระเจ้า (จารึกนายศรีโยธาออกบวช พ.ศ.2071)
	“ให้มีอยู่”	✓	✓	✓	✓	✓	ท่านจึงประดิษฐาพระสญูไว้ในวัดอโศการาม (จารึกวัดอโศการาม พ.ศ.1942)
	“รักษา”/ “สงวน”	-	✓	✓	✓	✓	ทำทพิศกรักษาบ้านเมืองไว้ชื่อไว้หน้า (จดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติ)
	“เชื่อ”	-	✓	✓	✓	✓	พญาเจ้าเมืองนั้นมีไว้ใจแก่ราชบุตร แลมิได้ให้ช้างม้าแก่ราชบุตร (ปุมราชธรรม)
	“(เก็บไว้)สำหรับ”	✓	✓	✓	✓	✓	ฮ่องสองอัน กลองสามอัน แตร สังข์ เขาควาย แต่งให้ไว้ถวายแก่พระเจ้า (จารึกวัดช้างล้อม พ.ศ.1927)
คำหลังกริยา	“การคงสภาพผล ต่อไป”	✓	✓	✓	✓	✓	ผิสีนท่านคนนั้นไซ้ให้สั่งขตั้งหลายกระทำ ตั้งกล่าวไว้นี้แล (จารึกวัดพญาคำ พ.ศ. 1949)
	“การดำเนิน เหตุการณ์ต่อไป”	-	✓	✓	✓	✓	พอพวกฝรั่งเศสออกจากป้อมแล้ว พวกไทยก็ เข้าไปยึดป้อมไว้ (จดหมายเหตุเจ้าพระยาพระ คลังถึงเมอซิเออ เดอ บริซาซิเยร์ พ.ศ. 2237)
คำเชื่อม	“ความสัมพันธ์ ทางเวลา (อนาคต กาล)”	-	-	-	-	✓	ไว้ถึงปีใหม่ มีใครรดน้ำจึงจะฝากน้ำอบฝรั่ง เข้าไปให้ (ลายพระหัตถ์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ดำรงราชานุภาพ)

ตารางที่ 20 สรุปหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำ ไว้ ในสมัยต่างๆ

จากข้อมูลสมัยสุโขทัย ปรากฏคำ ไว้ เป็นสมาชิกหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ (1) หมวดคำกริยา และ (2) หมวดคำหลังกริยา คำกริยามีความหมายทั้งหมด 5 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ” (2) “วาง”/ “ตั้ง” (3) “ให้”/ “มอบ” (4) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (5) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง) สำหรับ” ส่วนคำหลังกริยามีความหมาย 1 ความหมาย ได้แก่ “การคงสภาพผลต่อไป”

จากข้อมูลสมัยอยุธยา-ธนบุรี ปรากฏคำ ไว้ เป็นสมาชิกหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ (1) หมวด คำกริยา และ (2) หมวดคำหลังกริยา คำกริยามีความหมายทั้งหมด 7 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ” (2) “วาง”/ “ตั้ง” (3) “ให้”/ “มอบ” (4) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (5) “รักษา”/ “สงวน” (6) เชื่อ และ (7) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง)สำหรับ” ส่วนคำหลังกริยามีความหมาย 2 ความหมาย ได้แก่ “การคงสภาพผลต่อไป” และ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-5) คำ ไว้ เป็นสมาชิกหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ (1) หมวดคำกริยา และ (2) หมวดคำหลังกริยา คำกริยามีความหมายทั้งหมด 7 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ” (2) “วาง”/ “ตั้ง” (3) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (4) “รักษา”/ “สงวน” (5) เชื่อ (6) “(ยก)เว้น” และ (7) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง)สำหรับ” ส่วนคำหลังกริยามีความหมาย 2 ความหมาย ได้แก่ “การคงสภาพผลต่อไป” และ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6-7) คำ ไว้ เป็นสมาชิกหมวดคำ 2 หมวด ได้แก่ (1) หมวดคำกริยา และ (2) หมวดคำหลังกริยา คำกริยามีความหมายทั้งหมด 7 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ” (2) “วาง”/ “ตั้ง” (3) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (4) “รักษา”/ “สงวน” (5) เชื่อ (6) “(ยก)เว้น” และ (7) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง)สำหรับ” ส่วนคำหลังกริยามีความหมาย 2 ความหมาย ได้แก่ “การคงสภาพผลต่อไป” และ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” และส่วนคำหลังกริยามีความหมาย 2 ความหมาย ได้แก่ “การคงสภาพผลต่อไป” และ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”

จากข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8-ปัจจุบัน) คำ ไว้ เป็นสมาชิกหมวดคำ 3 หมวด ได้แก่ (1) หมวดคำกริยา (2) หมวดคำหลังกริยา และ (3) หมวดคำเชื่อมอนุพากย์ คำกริยามีความหมาย ทั้งหมด 6 ความหมาย ได้แก่ (1) “เก็บ” (2) “วาง”/ “ตั้ง” (3) “ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง” (4) “รักษา”/ “สงวน” (5) เชื่อ และ (6) “(เก็บ/ให้/มอบ/ตั้ง/วาง)สำหรับ” คำหลังกริยามีความหมาย 2 ความหมาย ได้แก่ “การคงสภาพผลต่อไป” และ “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” และคำเชื่อมอนุ พากย์ แสดงความสัมพันธ์ทางเวลา “อนาคตกาล”

สรุปภาพรวมกระบวนการกลายเป็นค่าไวของค่า ไร่

กระบวนการ กลายเป็น ค่าไวของค่า ไร่	คำกริยา > คำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป”	คำหลัก > ค่าไวของ คำเชื่อมอนุพยางค์แสดง “การคงสภาพผลต่อไป”	ค่าไวของค่า ไร่ > คำหลังกริยาแสดง “การคงสภาพผลต่อไป” > คำ หลังกริยาแสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป”
บริบทที่เกิด ความหมายทาง ไวของค่า ไร่	หน่วยสร้างกริยาเรียงที่มี ความสัมพันธ์ทางความหมาย “สาเหตุ-ผล”	หน่วยสร้างกริยาเรียง [เอา ไร่ กริยา]	การปรากฏหลังคำกริยาที่ไม่แสดงจุดสิ้นสุด ของเหตุการณ์ในตัวคำ เช่น ถือ รอ
กระบวนการ เปลี่ยนแปลงทาง ความหมาย	กระบวนการนามนัย [สละ แทน เหตุ] กระบวนการอุปลักษณ์ [เหตุการณ์ คือ สิ่งของ]	กระบวนการนามนัย [อนาคตกาล แทน วัตถุประสงค์] กระบวนการอุปลักษณ์ [เหตุการณ์ คือ สิ่งของ] [เวลา คือ พื้นที่]	กระบวนการนามนัย กระบวนการอุปลักษณ์ [เหตุการณ์ คือ สิ่งของ] [เวลา คือ พื้นที่]
กระบวนการทาง วากยสัมพันธ์	การวิเคราะห์ใหม่ การเทียบแบบ		การเทียบแบบ
ผลจากการ เปลี่ยนแปลงทาง ความหมายและ วากยสัมพันธ์	การสูญเสียสมบัติของหมวดคำเดิม การทำให้ความเป็นทั่วไป การคงค่าความหมายเดิม การปรากฏขึ้นกันในแต่ละหน้าที่ทางไวของ การเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทางไวของ	การทำให้มีความเป็นทั่วไป การคงค่าความหมายเดิม การปรากฏขึ้นในแต่ละหน้าที่ทางไวของ การเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทาง ไวของ	การทำให้มีความเป็นทั่วไป การคงค่าความหมายเดิม การปรากฏขึ้นในแต่ละหน้าที่ทางไวของ การเปลี่ยนแปลงความถี่ในแต่ละหน้าที่ทาง ไวของ

ตารางที่ 21 ภาพรวมกระบวนการกลายเป็นค่าไวของค่า ไร่ แต่ละเส้นทาง

6.2 อภิปรายผลการศึกษา

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการศึกษาใน 2 ประเด็น ได้แก่ (1) กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไว้ ในมุมมองแบบลักษณะภาษา และ (2) ความผันผวนของความถี่ของคำ ไว้ จากข้อมูลภาษาไทยสมัยต่างๆ

6.2.1 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไว้ ในมุมมองแบบลักษณะภาษา

6.2.1.1 คำกริยา ไว้ กลายเป็นคำหลังกริยาแสดงการณลักษณะ 2 ประเภท

จากการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไว้ พบว่ามีการกลายไปสู่คำหลังกริยา ไว้ แสดงการณลักษณะได้ถึง 2 ประเภท คือ (1) “การคงสภาพผลต่อไป” และ (2) “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะพิเศษเนื่องจากในภาษาไทยการณลักษณะทั้ง 2 ประเภทแสดงโดยใช้คำหลังกริยา ไว้ คำเดียวในขณะที่บางภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ แสดงการณลักษณะ 2 ประเภทนี้โดยใช้รูปภาษาที่ต่างกัน กล่าวคือ ใช้โครงสร้าง [Have + V₃] แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” เช่น “*I have cooked foods already*” ในขณะที่ใช้กริยา keep แสดง “การดำเนินเหตุการณ์ต่อไป” เช่น “*keep holding it*” จึงน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีภาษาอื่นๆ ที่เป็นเช่นเดียวกับภาษาไทยหรือไม่

6.2.1.2 คำกริยา ไว้ กลายเป็นคำเชื่อมอนุพากย์ ไว้

ในภาษาต่างๆ ทั่วโลก คำกริยาที่มีความหมายเทียบได้กับคำ ไว้ อาจมีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ประเภทต่างๆ โดยเฉพาะคำแสดงการณลักษณะ แต่จากข้อมูลการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาต่างๆ ใน World Lexicon of Grammaticalization (Heine and Kuteva, 2002) ไม่มีรายงานว่าคำกริยาที่มีความหมายเทียบได้กับคำ ไว้ ในภาษาใดกลายเป็นคำเชื่อมอนุพากย์อย่างที่พบในภาษาไทย เหตุที่คำกริยา ไว้ มีเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์เช่นนี้น่าจะเป็นเพราะผู้ใช้ภาษาใช้คำกริยา เอา กับ ไว้ ติดกันเพื่อแสดงเหตุการณ์ “เอาไปเก็บ” ในความหมายว่า “เอาไปเก็บไว้ก่อนจนถึงเวลาใดเวลาหนึ่ง” และบางครั้งมีการละคำว่า เอา ในที่สุด จึงเหลือเพียงคำว่า ไว้ ทำหน้าที่เชื่อมอนุพากย์ ปราภฏการณ์ดังกล่าวนี้ค่อนข้างจะเป็นลักษณะที่เกิดในบริบทเฉพาะ จึงเป็นเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

6.2.2 ความผันผวนของความถี่ของคำ ไม้ จากข้อมูลภาษาไทยสมัยต่างๆ

ผลการศึกษาความถี่ในการปรากฏของหมวดคำกริยาและหมวดคำหลังกริยา ไม้ แสดงลักษณะที่น่าสนใจในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ว่า ในบางกรณี ความถี่ของคำกริยาไม่ได้ลดลงและความถี่ของคำหลังกริยาไม่ได้เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตามลำดับสมัย แต่อาจมีความผันผวน ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งได้ พิจารณาตารางต่อไปนี้

สมัย	ร้อยละของความถี่ (จำนวนคำ)	
	คำกริยา	คำหลังกริยา “การคงสภาพผลต่อไป”
สุโขทัย	ร้อยละ 82.97 (78 คำ)	ร้อยละ 17.03 (16 คำ)
อยุธยา	ร้อยละ 58.94 (112 คำ)	ร้อยละ 41.06 (78 คำ)
ธนบุรี	ร้อยละ 43.39 (23 คำ)	ร้อยละ 56.61 (30 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1)	ร้อยละ 42.73 (50 คำ)	ร้อยละ 57.27 (67 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 2)	ร้อยละ 49.47 (47 คำ)	ร้อยละ 50.53 (48 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 3)	ร้อยละ 40.26 (153 คำ)	ร้อยละ 59.74 (227 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 4)	ร้อยละ 40.74 (143 คำ)	ร้อยละ 59.26 (208 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 5)	ร้อยละ 45.33 (136 คำ)	ร้อยละ 54.67 (164 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 6)	ร้อยละ 46.96 (124 คำ)	ร้อยละ 53.04 (140 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 7)	ร้อยละ 42.27 (115 คำ)	ร้อยละ 57.73 (157 คำ)
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8)	ร้อยละ 35.37 (81 คำ)	ร้อยละ 64.63 (148 คำ)
สมัยปัจจุบัน	ร้อยละ 35.74 (79 คำ)	ร้อยละ 64.26 (142 คำ)

ตารางที่ 22 ความถี่ระหว่างหมวดคำกริยา ไม้

และหมวดคำหลังกริยา ไม้ แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” เรียงตามลำดับสมัย

จากข้อมูล จะเห็นว่าความถี่ของการปรากฏระหว่างคำกริยาและคำหลังกริยา แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” ในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-7) มีลักษณะที่ผันผวน เมื่อนำข้อมูลความถี่ปรากฏรวมสมัยที่ใกล้เคียงกันเข้าเป็นช่วงสมัย สามารถแสดงการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ได้ดังนี้

สมัย	ร้อยละของความถี่	
	คำกริยา	คำหลังกริยา “การคงสภาพผลต่อไป”
สุโขทัย	ร้อยละ 82.97	ร้อยละ 17.03
อยุธยา	ร้อยละ 58.94	ร้อยละ 41.06
ธนบุรี - รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 7)	ช่วงความถี่ร้อยละ 41- 49	ช่วงความถี่ร้อยละ 51-59
รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 8) - สมัยปัจจุบัน	ช่วงความถี่ร้อยละ 35-36	ช่วงความถี่ร้อยละ 64-65

ตารางที่ 23 ความถี่ระหว่างหมวดคำกริยา ไว้ และหมวดคำหลังกริยา ไว้
แสดง “การคงสภาพผลต่อไป” (ปรับรวมช่วงสมัยเข้าด้วยกัน)

จากข้างต้น แสดงให้เห็นธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงทางภาษาประการหนึ่งว่า การเปลี่ยนแปลงทางภาษาอาจไม่สอดคล้องตามแนวคิดหรือทฤษฎีในรายละเอียดปลีกย่อย แต่อาจจะสอดคล้องกับแนวคิดหรือทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงในภาพรวม ดังนั้น ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางภาษา ผู้ศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงทั้งช่วงผันผวนในการเปลี่ยนแปลงทางภาษาร่วมกับภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงทางภาษาควบคู่กัน และตระหนักรู้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางภาษาอาจไม่สอดคล้องตามแนวคิดหรือทฤษฎีโดยสมบูรณ์นัก

6.3 ข้อเสนอแนะ

6.3.1 การศึกษาพัฒนาการของคำเชื่อมอนุพากย์ ไว้ ในมุมมองแบบลักษณะภาษา

ดังได้อภิปรายแล้วว่า เท่าที่ผู้วิจัยสำรวจจากงานวิจัย World Lexicon of Grammaticalization (Heine and Kuteva, 2002) พัฒนาการจากคำกริยาที่มีความหมายในทำนองเดียวกับ KEEP/ PUT ไปเป็นคำเชื่อมอนุพากย์ เช่น ไว้เราค่อยเจอกันเมื่อเธอมาถึง มีเฉพาะในภาษาไทย ไม่พบในภาษาอื่นๆ จึงน่าสนใจว่า หากสำรวจภาษาตระกูลไทถิ่นอื่นๆ จะพบเส้นทางพัฒนาการดังกล่าวด้วยหรือไม่

6.3.2 การศึกษาคำกริยาอื่นๆ ที่แสดงความหมายบ่งเวลา

นอกจากคำ ไว้ แล้ว ยังมีคำที่แสดงความหมายบ่งเวลาอื่นๆ เช่น เริ่ม ได้ เคย จวน เกือบ ฯลฯ (นววรรณ พันธุมธธา, 2558: 64) คำกลุ่มนี้มีกรณีที่เป็นหมวดคำกริยาด้วย เช่น กริยา จวน (งานไม่จวนตัวก็ไม่ทำ) และเป็นคำบ่งเวลา จวน ซึ่งแสดงช่วงที่ใกล้จะถึงเหตุการณ์ (ฉันจวนตายแล้ว) ผู้วิจัยสังเกตว่ากริยาชุดนี้มีจำนวนมาก แต่หลายคำยังไม่มีผู้ศึกษาตามแนวคิดเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์โดยใช้ข้อมูลจากภาษาไทยต่างสมัย ทั้งนี้หากมีการนำข้อมูลเหล่านี้มาศึกษาค้นคว้าก็จะช่วยให้ทราบว่าคำบ่งเวลาที่มีความหมายและการใช้ดั้งเดิมในฐานะคำกริยาอย่างไรบ้างซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาในเชิงนิรุกติศาสตร์ต่อไป

6.3.3 การศึกษาเปรียบเทียบคำหลังกริยา มา และ ไว้ ที่แสดงความหมายทางไวยากรณ์ ประเภทเหตุการณ์สมบูรณ์ (perfect)

ผู้วิจัยสังเกตว่า ในภาษาไทยความหมายทางไวยากรณ์ประเภทเหตุการณ์สมบูรณ์ (perfect) ซึ่งหมายถึง “เหตุการณ์ที่ได้ดำเนินมาระยะหนึ่งและมีผลอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป” สามารถแสดงได้ด้วยคำหลังกริยา มา และ ไว้ เช่น “ฉันทำอาหารฝรั่งมาแล้ว 5 อย่าง” (อย่างที่ 6 กำลังหัดทำอยู่) และ “ฉันทำอาหารฝรั่งไว้แล้ว 5 อย่าง” จึงน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่า คำหลังกริยาทั้งสองคำนี้มีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างไร การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา มา และ ไว้ น่าจะช่วยให้เข้าใจเหตุผลที่ทำให้คำหลังกริยา มา และ ไว้ มีวิธีการใช้แตกต่างกัน

รายการอ้างอิง

- กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา. 2553. "หน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบในภาษาไทย." ใน หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย : หน่วยสร้างคุณานุประโยค หน่วยสร้างประโยคเต็มเต็ม หน่วยสร้างกริยาเรียง และหน่วยสร้างกรรมวาจก, อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โกษาปาน. 2530. บันทึกการเดินทางไปฝรั่งเศส. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2528. ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 3 สมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- จรัสดาว อินทรทัศน์. 2539. กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ 2 จ.ศ. 1173. 2514. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2541. ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระยา. 2501. ลายพระหัตถ์สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ประทานแด่หม่อมเจ้าหญิงจงจิตรถนอม ดิศกุล ตั้งแต่พุทธศักราช 2476 ถึง พุทธศักราช 2485. พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์.
- ดุสิตสมิต ฉบับพิเศษ เฉลิมพระชนมพรรษา 2464. 2464. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- แดนปีช แบรดเลย์. 2388. ตำราปลูกฝีโคให้กินโรคระพิษไม่ให้ขึ้นได้. กรุงเทพฯ: เอ. บี. ซี. เอฟ. เอ็ม.
- แดนปีช แบรดเลย์. 2514. อักษราภิธานศรับท์ หรือ Dictionary of the Siamese Language. พระนคร: องค์การค้าของคุรุสภา.
- ทิพากรวงษ์มหาโกษาธิบดี, เจ้าพระยา. 2514. หนังสือแสดงกิจจานุกิจ. พระนคร: องค์การค้าของคุรุสภา.
- นworรณ พันธุมธธา. 2553. คลังคำ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- นworรณ พันธุมธธา. 2558. ไวยากรณ์ไทย พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บันทึกสมาคมวรรณคดี. 2516. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระจันทร์
- บุญเดือน ศรีวรรณ และ ปรีดี พิศภูมิวิถิ , บรรณาธิการ. 2545. ปูมราชธรรม: เอกสารสมัยอยุธยา จากหอสมุดแห่งชาติกรุงปารีส. กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- ปฤณมา โนนัยวิบูลย์. 2547. การหลีกเลี่ยงประโยชน์กรรม “ถูก” ในเรื่อง แฮร์รี่ พอตเตอร์ ฉบับภาษาไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชุมจดหมายเหตุ สมัยอยุธยา ภาค 1. 2510. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี ประชุมพงศาวดาร เล่ม 40 (ประชุมพงศาวดารภาคที่ 65-66) พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี
จดหมายเหตุ
เหตุการณ์วันทัพสมัยกรุงธนบุรี . 2512. พระนคร : องค์การค้าของคุรุสภา
- ประชุมพระตำราบรมราชูทิศเพื่อกลับมา สมัยอยุธยา ภาค 1. 2510. พระนคร: คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี สำนักนายกรัฐมนตรี ประสิทธิ์ แสงทับ, บรรณาธิการ. 2550. ประชุมพระราชปณิธาน เล่ม 2. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ปิ่นกาญจน์ วัชรปาน. 2548. "อยาก" การศึกษาเชิงประวัติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พ. นววรรณ (นามแฝง). 2527. การใช้ภาษา 2. กรุงเทพฯ: อา - หลาน.
- ไพทยา มีสัตย์. 2540. การศึกษาคำช่วยหน้ากริยาที่กลายมาจากคำกริยาในภาษาไทย. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์. 2546. การศึกษาเชิงประวัติของคำว่า แล้ว อยู่ อยู่แล้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยิ้ม ปณิตยางกูร และคนอื่น ๆ, ผู้รวบรวม. 2523. ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 1 สมัยธนบุรี. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ยิ้ม ปณิตยางกูร และคนอื่น ๆ, ผู้รวบรวม. 2525 . ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 2 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรีราชบัณฑิตยสถาน. 2556. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- วิจินต์ ภาณุพงศ์. 2530. โครงสร้างของภาษาไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิลปากร, กรม. 2503. จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี และพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร

- ศิลปากร, กรม. 2505ก. จดหมายเหตุสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พร้อมด้วยอธิบายของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ศิลปากร, กรม. 2505ข. พระราชสาส์นในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระราชทานไปยัง ประเทศจีน. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร
- ศิลปากร, กรม. 2526. จารึกสมัยสุโขทัย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร
- ศิลปากร, กรม. 2530. จดหมายเหตุ รัชกาลที่ 3 เล่ม 3. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร
- สมิท, ซามูเอล เจ. 2548. จดหมายเหตุสยามสมัย. กรุงเทพฯ: สมาคมกิจวัฒนธรรม.
- สัพพะ พะจะนะ พาสา ไท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- สุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ. 2551. ย้ง : การศึกษาเชิงประวัติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชา ภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ. 2555. พัฒนาการของคำว่า “เป็น” ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2552. หนังสือหายาก. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.thapra.lib.su.ac.th/dbcollection/rarebook/> [พฤษภาคม – ธันวาคม 2555]
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2548. หนังสือหายากอิเล็กทรอนิกส์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://library.tu.ac.th/newlib2/newweb/rarebook/rarebook.html> [พฤษภาคม – ธันวาคม 2555]
- หนังสือจดหมายเหตุ หรือ The Bangkok Recorder. 2537. กรุงเทพฯ: สำนักราชเลขาธิการ.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2553. ชนิดของคำในภาษาไทย: การวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง และสร้อยญา เสวตมาลย์. 2544. ทฤษฎีไวยากรณ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. 2558. หลักภาษาไทย : อักษรวิธี วลีวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสันต์ธวัช ธัญวงศ์ เกิดเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2531 ที่อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส จบการศึกษาปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2553 จากนั้นจึงเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2554 ในระหว่างศึกษาต่อ ได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงปีการศึกษา 2554-2555

